GEMLİK KÖRFEZİ KUZEY KIYILARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE REKREASYON PLANLAMA KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ebru GÜRBÜZ

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GEMLİK KÖRFEZİ KUZEY KIYILARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE REKREASYON PLANLAMA KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ebru GÜRBÜZ
0000-0002-6516-1441

Doçent Dr. Zeynep PİRSELİMOĞLU BATMAN
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

BURSA – 2021

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GEMLİK KÖRFEZİ KUZEY KIYILARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE REKREASYON PLANLAMA KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ebru GÜRBÜZ

Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Doçent Dr. Zeynep PİRSELİMOĞLU BATMAN

Bu tez çalışmasında, Bursa ili Gemlik körfezi kuzey kıyılarında yoğun kıyı kullanımına dayalı faaliyetlerin olası olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla; alanın doğal, kültürel varlıklarının koruma-kullanım dengesi gözetilerek turizm-rekreasyon etkinliklerinin çeşitlendirilmesi için alanın potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Alanın sürdürülebilir turizme katılması için alana ait veriler incelenmiş ve sonucunda alanda uygulanması mümkün 5 farklı rekreasyon etkinliği belirlenmiştir. Bu etkinlikler için alanda uygun yerler, CBS araçları kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Etkinliklerin alana uyumluluğunun analiz edilebilmesi için rekreasyonel faaliyetlere ait değerlendirme faktörleri tespit edilmiş. Belirlenen bu faktörlerin "uygunluk sınıfı değerleri" çizelgeleri oluşturulmuştur. Değerlendirme faktörleri esas alınarak çalışma alanına ait doğal ve kültürel özellikler saptanmış ve bilgisayar ortamında aktarılarak CBS programı ile veri tabanı oluşturulmuştur. Oluşturulan veri tabanı, etkinliklere ait değerlendirme faktörlerine göre sorgulanmıştır.

Analizler sonucu alanda: çadırlı kamp etkinliği için “En Uygun” alanların yüzey alanı 100.52 ha “Uygun” alanların yüzey alanı ise 264.65 ha; karavan kampı etkinliği için “En Uygun” 110.04 ha, “Uygun” 7984.66 ha; doğa yürüyüşü etkinliği için “En Uygun” 173.49 ha, “Uygun” 1790.2 ha; trekking etkinliği için “En Uygun” 1747.71 ha “Uygun” 4259.9 ha; manzara ve doğa fotoğrafçılığı etkinliği için “En Uygun” 6162.53 ha, “Uygun” 72.12 ha alan belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kıyı Alanları, Kırsal Turizm, Sürdürülebilir Turizm Planlama, Rekreasyon, CBS
2021, ix + 114 sayfa.

ABSTRACT

MSc Thesis

EVALUATION OF THE NORTHERN SHORES OF GEMLIK BAY WITHIN THE SCOPE OF SUSTAINABLE TOURISM AND RECREATION PLANNING

Ebru GÜRBÜZ

Bursa Uludağ University Graduate School of Natural and Applied Sciences Department of Landscape Architecture

Supervisor: Doçent Dr. Zeynep PİRSELİMOĞLU BATMAN

In this thesis study, in order to reduce the possible negative effects of activities based on intensive coastal use on the northern shores of Gemlik Bay in Bursa; It is intended to determine the potential of the area for the diversification of tourism-recreation activities by izing the conservation-use balance of the natural and cultural assets of the area.

In the field to participate in sustainable tourism, the data of the field were examined and as a result, 5 different recreation events were determined which could be applied in the field. For these activities, appropriate locations in the field were tried to be determined using GIS tools. Evaluation factors for the activities have been determined in order to analyze the compliance of the activities in the field. "Eligibility class values" charts of these factors have been created. In accordance with the evaluation factors, natural and cultural characteristics of the field of research were identified and transferred in the computer environment and a database was created with the GIS program. The database created is questioned according to the evaluation factors for the activities.

Analytics result field: surface area of “Most Suitable” areas for camping with tents 100.52 ha, surface area of “Suitable” areas 264.65 ha; “Most Suitable” 110.04 ha,“Suitable” 7984.66 ha for trailer camp event; the “Most Suitable” 173.49 ha, “Suitable” 1790.2 ha for the hiking event “Most Suitable” 1747.71 ha “Suitable” 4259.9 ha for trekking activity;“Most Suitable” 6162.53 ha,“Suitable” 72.12 ha area has been determined for the landscape and nature photography activities.

Key words: Coastal Areas, Rural Tourism, Sustainable Tourism Planning, Recreation, GIS

2021, ix + 114 pages.

TEŞEKKÜR

Çalışma süresince araştırmanın akışını yönlendiren ve her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyen, teknik donanımıyla mesleki ve akademik anlamda kazanım ve gelişim sağlamama katkıda bulunan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Zeynep PİRSELİMOĞLU BATMAN' a, teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmama katkıda bulunan ve her daim desteklerini hissettiren Uludağ Üniversitesi Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Murat ZENCİRKIRAN' a, bölüm öğretim üyelerinden ve Sayın Doç. Dr. Nilüfer SEYİDOĞLU AKDENİZ hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, sadece bu süreçte değil tüm hayatım boyunca, fedakarlıklarıyla beni desteklediklerini ve her zaman yanımda olduklarını hissettiren aileme teşekkürlerimi sunarım.

Ebru GÜRBÜZ
…/…/…….

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET i
ABSTRACT ii
TEŞEKKÜR iii
İÇİNDEKİLER iv
KISALTMALAR DİZİNİ v
ŞEKİLLER DİZİNİ vi
ÇİZELGELER DİZİNİ viii
1. GİRİŞ 1
2. KURAMSAL TEMELLER 3
2.1. Kıyı Alanlarının İşlevleri Ve Önemi 3
2.2. Turizm Kavramı 4
2.3. Turizm Çeşitleri 14
2.4. Sürdürülebilir Turizm Planlama 21
2.5. Dünya'da Sürdürülebilir Turizm 25
2.6. Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm 28
3. MATERYAL VE YÖNTEM 31
3.1. Materyal 31
3.2. Yöntem 63
4. BULGULAR 70
4.1. Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi 71
4.2. Karavan Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi 78
4.3. Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi 81
4.4. Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi 88
4.5. Manzara Seyretme ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi 91
4.6. Optimal Alan Kullanım 93
5. TARTIŞMA 95
6. SONUÇ 100
KAYNAKLAR 103
ÖZGEÇMİŞ 114

KISALTMALAR DİZİNİ

ADNK: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AIEST: Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği

BBKAP: Bursa İli Bütünleşik Kıyı Alanları Planı

BYKP: Beş Yıllık Kalkınma Planı

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri

DMİ: Devlet Meteoroloji İşleri

EMP: Ekoturizm Yönetim Planı

EPA: Amerika Çevre Koruma Ajansı

GIS: Geographical Information Systems

HGK: Harita Genel Komutanlığı

MTA: Maden Tetkik ve Arama

IUCN: Dünya Koruma Birliği

IUOTO: Uluslararası Resmi Seyahat Organizasyonları Birliği

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı

WCED: Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu

WTO: Dünya Turizm Örgütü

TÖİK: Turizm Özel İhtisas Komisyonu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UKAY: Ulusal Katı Atık Yönetimi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Turizm Ve Rekreasyon Potansiyelini Etkileyen Faktörler (Sertkaya 2001)....21
Şekil 3.1 Çalışma Alanının Konumu 32
Şekil 3.2 Gemlik Mahalleleri, Çalışma Alanı Sınırları İçinde Yer Alan Mahalleler....33
Şekil 3.3 Alana Ait Yükseklik Sınıfları 34
Şekil 3.4 Alanın Güneydoğu Cephesinden 3 Boyutlu Görünümü 35
Şekil 3.5 Alanın Güneybatı Cephesinden 3 Boyutlu Görünümü 35
Şekil 3.6 Alana Ait Eğim Sınıfları 36
Şekil 3.7 Alanın Bakı Durumu....37
Şekil 3.8 Alana Ait Jeolojik Yapı 38
Şekil 3.9 Alanın Büyük Toprak Grupları....39
Şekil 3.10 Alanın Toprak Sınıfları Analizi 40
Şekil 3.11 Alanın Toprak Tekstür Analizi 41
Şekil 3.12 Alanın Toprak Derinlik Analizi....42
Şekil 3.13 Alanın Toprak Drenaj Analizi 43
Şekil 3.14 Alanın Toprak Erozyon Analizi....44
Şekil 3.15 Alanın Hidrolojik Yapısı 45
Şekil 3.16 Alana Ait Meşçere Haritası....49
Şekil 3.17 Orman Kapalılık Durumu 50
Şekil 3.18 Alana Ait Arazi Örtüsü Düzey 3 Dağılımı 56
Şekil 3.19 Alan İçi Ulaşım Ağı....59
Şekil 3.20 Narlı Plajına Ait Fotoğraflar....60
Şekil 3.21 Karacaali Plajına Ait Fotoğraflar....60
Şekil 3.22 Büyük Kumla Plajına Ait Fotoğraflar....60
Şekil 3.23 Küçük Kumla ve Kumla Plajlarına Ait Fotoğraflar....61
Şekil 3.24 Alanda Bulunan Konaklama Tesislerine Ait Fotoğraflar 62
Şekil 3.25 Genel Akış 65
Şekil 4.1 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Eğim Alanları 72
Şekil 4.2 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Bakı Alanları 73
Şekil 4.3 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Yükseklik Alanları 73
Şekil 4.4 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Arazi Yetenek Sınıfı Alanları....74
Şekil 4.5 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Şimdiki Kullanım Alanları 74
Şekil 4.6 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanlar....75
Şekil 4.7 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Orman Kapalılığına Sahip Alanlar....75
Şekil 4.8 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanlar 76
Şekil 4.9 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanlar....77
Şekil 4.10 Karavan Kampı Etkinliği İçin En Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanları 79
Şekil 4.11 Karavan Kampı Etkinliği İçin En Uygun Orman Kapalılığına Sahip Alanları 79
Şekil 4.12 Karavan Etkinliği İçin Uygun Alanlar....80
Şekil 4.13 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Eğim Alanları....82
Şekil 4.14 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Toprak Drenajına Sahip Alanları.83
Şekil 4.15 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Toprak Tekstürüne Sahip Alanları 83
Şekil 4.16 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Şimdiki Kullanım Alanları....84
Şekil 4.17 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanları 84

Şekil 4.18 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Eğim Alanları 86
Şekil 4.19 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanlar 87
Şekil 4.20 Trekking Etkinliği İçin En Uygun Eğim Alanları 88
Şekil 4.21 Trekking Etkinliği İçin Uygun Eğim Alanları 89
Şekil 4.22 Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanlar 90
Şekil 4.23 Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinlikleri İçin Uygun Alanlar 92
Şekil 4.24 Optimal Alan Kullanım 94

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2.1 Rekreasyonun Fonksiyonları 6
Çizelge 2.2 Turizm Ve Rekreasyon Kavramları Arasındaki Farklılıklar 8
Çizelge 2.3 Turizm-Rekreasyon Aktiviteleri Sınıflandırılması 9
Çizelge 2.5 Sürdürülebilirlik Kavramındaki Göstergeler 25
Çizelge 3.1 Alanın Bakı Yönleri Oransal Dağılımı 34
Çizelge 3.2 Alanın Bakı Yönleri Oransal Dağılımı 36
Çizelge 3.3 Alanın Bakı Yönleri Oransal Dağılımı 37
Çizelge 3.4 Alanın Büyük Toprak Grupları Oransal Dağılımı 39
Çizelge 3.5 Alanın Arazi Kullanım Kabiliyeti Oransal Dağılımı 40
Çizelge 3.6 Alanın Toprak Tekstürü Oransal Dağılımı 41
Çizelge 3.7 Alanın Toprak Derinlikleri Oransal Dağılımı 42
Çizelge 3.8 Alanın Toprak Drenaj Oransal Dağılımı 43
Çizelge 3.9 Alanın Toprak Sınıfları Oransal Dağılımı 44
Çizelge 3.10 Alanda Bulunan Su Yüzeyleri 44
Çizelge 3.11 Rüzgar Sınıflaması 46
Çizelge 3.12 Alanda Bulunan Ağaç Formundaki Bitki Türleri 47
Çizelge 3.13 Alanda Bulunan Ağaççık ve Çalı Formundaki Bitki Türleri 48
Çizelge 3.14 Alanda Bulunan Otsu Formundaki Bitki Türleri 48
Çizelge 3.15 Alanın Orman Kapalılığı Oransal Dağılımı 49
Çizelge 3.16 Çalışma Alanına Ait Nüfus ve Yoğunluk Durumu 53
Çizelge 3.17 Alana Ait Kıyı Kullanımı Oranları 55
Çizelge 3.18 Alana Ait Kıyı Ardı Baskın Kullanımı Oranları 55
Çizelge 3.19 CORİNE Düzey 1 Alan Kullanım 56
Çizelge 3.20 CORINE Arazi Örtüsü Düzey 3 Alan Kullanım 57
Çizelge 3.21 Gemlik Merkezden Bura il Merkezi Ve Komşu il Merkezlerine Uzaklık 58
Çizelge 3.22 Kamping Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri 66
Çizelge 3.23 Karavan Kampı Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri 67
Çizelge 3.24 Doğa Yürüyüşü Etkinliği Değerlendirme Kriterleri 68
Çizelge 3.25 Trekking Etkinliği Değerlendirme Kriterleri 68
Çizelge 3.26 Manzara Seyretme Ve Doğa Fotoğrafçılığına Ait Değerlendirme Kriterleri 69
Çizelge 4.1 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı 77
Çizelge 4.2 Karavan Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı 81
Çizelge 4.3 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı 87
Çizelge 4.4 Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı 90
Çizelge 4.5 Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı 92
Çizelge 4.6 Optimal Alan Kullanımı 93
Çizelge 4.7 Rekreasyonel Etkinliklerin Alan İçinde Uygulanabilme Potansiyeli 94

1. GİRİŞ

Tarihin her döneminde büyük ilgi toplayan kıyılar, barınma ve kullanıma dayalı amaçları bakımından toplumsal bir önem elde etmiştir. Kıyısal alanlarda hızlı bir artış gösteren nüfus yoğunluğu ile birlikte insanlar bu alanları fiziksel gereksinimlerinin yanı sıra, rekreatif ve turistik gereksinimlerinin de karşılanması amacıyla kullanmaya başlamıştır. Bir yandan rekreasyona olan ihtiyacın artması, öte yandan yoğunluğu fazla olan yerleşim alanlarında rekreasyon imkanlarının zamanla azalması nedeniyle kıyısal alanların tercih edilirliği giderek artmıştır (Yılmaz 2006).

Günümüzde doğal kaynakların tükenebilir olduğunun fark edilmesiyle gündeme gelen çevre kirliliğinin önüne geçilmesi hususundaki tartışmalar, planlama anlayışına yeni bir bakış açısı üretmiş, sürdürülebilirlik ve çevre duyarlı planlama gibi kavramlar yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Cengiz 2005).

Sürdürülebilirlik kavramı temel alınarak yapılacak olan kırsal turizm-rekreasyon planma kapsamındaki bu çalışmada araştırma alanı; Gemlik Körfezi kuzey kıyı ve kırsal alanları olarak belirlenmiştir.

Kırsal alan, hem kırsal yerleşmelerde kendisini gösteren, hem de o bölgede ki yapay olmayan değerlere odaklanan turizm türü olarak adlandırılır. Bakıldığında fayda sağlayan etkilerinden kaynaklı olarak diğer turizm türlerinin farklı bir türü olarak yani alternatifi olarak kendisini göstermiştir (Anonim 2014).

Araştırmanın amacı; alanın kıyı kullanımına dayalı etkinliklere, alternatif sunmak amacıyla kırsal alanların kullanımına dayalı rekreasyonlar ile turizm temelli faaliyetlerini çeşitlendirmektir.

Yapılan çalışma kapsamında belirlenen hedefler;

- Yoğun kıyı kullanımını önleyebilecek alternetifler sunarak sürdürülebilir turizm ve rekreasyon gelişimine katkı sağlamak,
- Bölgedeki kırsal turizm potansiyelini harekete geçirerek çözüm önerileri geliştirmek,

- Doğal çevreyi korunma ve iyileştirilme çalışmaları kapsamında önlemler almak ve uygulamak, bölgenin çevresel kalitesini ve standartlarını yükseltmektir.

Belirlenen hedefler doğrultusunda yapılacak çalışmanın işlem basamakları şu şekildedir;

- Çalışmanın dayandırıldığı temeller; kıyı ve kırsal turizm, sürdürülebilirlik, turizm- rekreasyon ve turizm planlama konuları kuramsal çerçevede ele alınmıştır.
- Ardından alana ait doğal (topografya, jeolojik ve hidrolojik yapı, toprak ve iklim özellikleri, flora ve fauna) ve kültürel kaynak (ulaşım, alt yapı, demografik ve sosyo- ekonomik yapı) varlığı araştırılmıştır.
- Alanın mevcut kullanımlarını çeşitlendirmek amacıyla kırsal kullanımları arttıracak etkinliklerin, alan sınırları içerisinde uygulanabileceği en uygun ve koşullu uygun alanların belirlenmesinde coğrafi bilgi sistemleri (CBS) teknikleri (ArcGIS 10.5) kullanılarak Kumla Orman Şefliğinden alınan Dem verisi üzerinde sayısallaştırılmış haritalar elde edilmiştir.
- Alana ilişkin doğal ve kültürel veriler ArcGIS 10.5 modülleri kullanılarak oluşturulan haritalara aktarılmıştır.
- Rekreasyonel etkinlikler ve gerekli koşulların belirlenmesi için literatür taraması yapılmıştır. Ele alınan her etkinliğe ait değerlendirme ölçütleri ortaya konulmuştur.
- Rekreasyonel etkinlik koşulları ve alanın sahip olduğu değerler karşılaştırılarak kırsal rekreasyon etkinlikleri arasından 5 farklı etkinliğin (kamping/çadır kampı, doğa yürüyüşü, trekking, karavan kampı, manzara seyretme ve doğa fotoğrafçılığı) alanda uygulanabileceği öngörülmüştür.
- Oluşturulan haritalar çakıştılmış ve seçilen etkinliklere ait değerlendirme ölçütlerinin oluşturulan arazi modeli üzerinde sorgulanması ile tüm rekreasyonel faaliyetler için en uygun ve koşullu uygun alanlar tespit edilmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Kıyı Alanlarının İşlevleri Ve Önemi

Toprak ve suyun birleşmesiyle kıyı alanları meydana gelir ve bu alanların oluşturan bileşenlerin taşımış oldukları değerin üzerinde bir değer oluştururlar (Korça 1986, Sesli vd. 2007). Kıyılar değerlendirilirken bu yapıyı meydana getiren bileşenlerin, doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin tanımlanması ve kıyıya olan etklilerinin irdelenmesi gerekmektedir (Cengiz 2007a).

Sayan (1990)'a göre kıyısal alanların özellikleri şu şekilde belirtilmiştir;

- Kıyısal alanlar doğal, rekreasyonel, endüstriyel, ticari ve estetik yönüyle büyük kaynaklara ev sahipliği yapmaktadır. Bu sebeple dikkatli ve akıllı bir şekilde kullanılıp geliştirilen kaynaklar, bulunduğu yerin refah seviyesi ve mutluluğu için temel potansiyel değer meydana getirmektedir.
- Kıyısal alandaki topraklar ve su kaynakları, nüfus artışı ve ekonomik gelişmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Bu gelişmeler gün geçtikçe artan taleplere neden olmaktadır. Örneğin endüstri, ticaret, konut, turizm gelişmeleri, rekreasyon, katı yakıt ve mineral çıkarılması, deniz taşımacılığı ve deniz avcılığı bu artan talepler arasında yer almaktadır.
- Deniz canlıları ve yaban yaşamı açısından zengin kaynaklara sahip olan kıyısal alanlar, insanların sebep olduğu zararlanmalara, taleplere ve değişikliklere karşı oldukça zayıftır.
- Kıyısal alanlar, insanların yaşam seviyesi için gerekli olan doğal, kültürel, ekolojik estetik ve tarihi değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle değerler arasındaki doğal dengenin korunması gerekmektedir.
- Kıyısal alanlar 'açıklık' duygusunun en belirgin olarak hissedildiği yerler olması sebebiyle oldukça önemlidir (Gültürk 2013).

Deniz kıyıları sağlamış olduğu temel işlevlerin yanı sıra doğal ekosistem ile enerji ve hammadde kaynakları bakımından da en az karalar kadar çeşitli imkanlar sunmaktadırlar. Ek olarak toprak verimliliğinin zamanla azalması sebebiyle ortaya çıkan tarım temelli sorunlara yönelik; en yaşlısının dahi 200 milyon yılı geçmediği jeolojik açıdan son derece genç olarak ele alınabilecek bir katmanı olan denizler, uzun yıllardan günümüze oluşmuş olan yeraltı hazineleri ile nitekli bir mirası bünyesinde bulundurmaktadır. Araştırmalar sonucunda deniz ekosistemi kıyı alanlarda 1000 g/m², kıta sahanlığında 200 g/m², derin sularda ise 20 g/m² doygunluğuna sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, kıyı kesimler derin alanlara göre minimum 4 kat daha üretkendir. Ek olarak deniz, atmosfer için en önemli oksijen kaynağıdır (Anonymous 1975).

Kıyı ve kıyı ardında planlanacak uygulamalar ve yaklaşma sınırları ile yapılaşma koşulları Kıyı Kanunu"nda açık bir şekilde belirtilerek yasalar kapsamına alınmıştır. Ancak söz konusu yasalar çerçevesinin dışında kalan uygulamalar ve ihlaller kıyı alanlarının geniş çaplı kayıplara ve temel oluşumun zamanla tahribine yol açmaktadır.

2.2. Turizm Kavramı

Turizm kavramının kelime anlamı: üzerine yapılan açıklamalar incelendiğinde birçok dilde dönme, dairesel hareket fiillerine karşılık gelen ifadeleri betimlemektedir. Olalı'ya gore Latincede "tornus", İngilizcede "touring" ve "tour" kelimelerinden türemiş olan turizm kelimesi; Iacono'ya göre ise Helen-Roma dilinde "torger" ve "togrow", Fransızcada "Je tourne" kelimelerinden türemiştir (Özyaba 2001, Mısırlı 2002). Fransızcada "tornus" kelimesinden türeyerek gelen "tuor" ve "tourner" ifadeleri, seyyah ifadesinin karşılığı olarak "turist" ve seyehat kelimesi karşılığı olarak da "turizm" kelimesi olarak dilimize gelmiştir (Çalış 1999).

Bilimsel açıdan turizmin ilk tanımı: 1905 yılında Feuler tarafından yapılmıştır. Buna tanıma göre; "Modern sanat ve doğadan esinlenen, göze çarpan güzelliklere karşı oluşan merak duygusu, temel olarak doğanın bireyler için mutluluk kaynağı olduğu düşüncesi ve bilhassa sanayi ve ticaretin ilerlemesi ve ulaşım imkanlarının artmasıyla milletlerin

ve daha küçük grupların birbirleriyle temas ve etkileşimlerini arttırmalarına imkan tanıyan modern çağın getirisidir." (Özyaba 2001, Sertkaya 2001, Güngör 2003).

Birleşmiş Milletlerin, Uluslararası Resmi Seyahat Organizasyonları Birliği'nin (IUOTO) ortaya koyduğu ve büyük kitlelerce kabullenilen, 1963 tarihli turizm tanımı: "24 saatten az olmayan, devamlı yerleşime evrilmemek ve kazanç getirisi olan bir faaliyet gerçekleştirmemek koşulu ile kişinin seyehat veya konaklamarını kapsayan olgu ve etkileşimlerinin tamamıdır (Erdoğan 2003).

2.2.1. Turizm ve Rekreasyon

Latince karşılığı "recreatio" kelimesi olan rekreasyon; yenilenmek ya da tekrar yapılanmak anlamına gelmektedir. Dilimize "boş zamanların değerlendirilmesi" şeklinde yerleşmiştir (Karaküçük 1999). Daha açık bir ifade ile rekreasyon; insanların ev ile ilgili çalışma ve uğraşları, yapmak zorunda oldukları eylemleri gerçekleştirmelerinin ardından geriye kalan boş zaman zamanlarında gerçekleştirebilecekleri ve ya sahip olacakları bir aktivitedir (Baud-Bovy and Lowson 1998).

Gülez (1983)'te yaptığı rekreasyon tanımı ise; kişinin bireysel talep ve içten gelen dürtülere dayalı, kişiyi fiziksel ve zihinsel açıdan rahatlatacak, kişinin ekonomik, sosyal ve kültürel imkanları ve içinde bulunduğu sosyal yapıya bağlı kalarak boş zaman zarfında gerçekleştirdiği fiziki ya da zihinsel faaliyetlerin tamamıdır. Edginton ve Ford (1985)'e göre; Rekreasyon en deniş ifade ile insanların gönüllü olarak boş zamanlarında icra ettikleri ve kişisel doyum noktalarına ulaştıkları etkinlikler olarak tanımlanabilir (Karaküçük 2012).

Kurum (1992)'e göre ise; rekreasyon aktivite seçimlerini, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, serbest zaman ayırma olanakları gibi etmenler etkilemektedir. Bireyle ilgili durumlar dışında uygun kaynak ve tesislere ihtiyaç vardır. Rekreasyonel planlamanın asıl amacı, boş zamanları değerlendirmekten ziyade temel ihtiyaçlarını gidermektir. Bu temel ihtiyaç; bireyin en önemli iki arzusu olan, sağlıklı yaşam ve verimli çalışmaktan kaynaklanmaktadır. Rekreasyon aktivitelerinin genel özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

- Rekreasyonel aktivitelerde zorunluluk yoktur, gönüllülük vardır.
- Rekreasyonel aktiviteler kişiye ruhsal, psikolojik doygunluk verir, kişinin yaşama isteğini arttırır.
- Rekreasyon etkinlikleri bir başkası için yerine getirilemez.
- Rekreasyonel aktiviteler her yaşta kullanıcı tarafından gerçekleştirilebilir.
- Rekreasyonel aktiviteler para kazanma arzusundan uzaktır.
- Bir kimse için rekreasyonel aktivite sayılan bir eylem diğer bir kişi için aktivite olarak görülmeyebilir.
- Rekreasyonel aktiviteler kapalı ya da açık mekanlarda yapılabilir (Bingöl 2011).

İnsan yaşamında büyük öneme sahip olan rekreasyonel faaliyetlerin fonksiyonları Çizelge2.1'deki gibidir.

Çizelge 2.1 Rekreasyonun Fonksiyonları (Karaküçük 1999, Koç ve Şahin 1999)

REKREASYONUN FONKSİYONLARI	
KİŞİSEL AÇIDAN	**TOPLUMSAL AÇIDAN**
Fiziki sağlık gelişimini destekler. Ruh sağlığını güçlendirir. Sosyalleşme imkanı tanır. Kişisel yeteneklerin gelişimini sağlar. Yaratıcılık yeteneğini geliştirir. İş verimini ve çalışma başarısı arttırır. Ekonomik hareketliliği arttırır. İnsanı mutlu eder. Entelektüel yaşam alanını büyütür.	Toplumsal bütünleşmeyi ve dayanışma destekler. Demokratik toplumun oluşturulmasına olanak sağlar. Uluslararası ilişkileri pekiştirir.

Rekreasyon ve turizm faaliyetlerinin gelişim aşamasında belirli tüketim modelleri ortaya çıkmış, faaliyetler ve faaliyetlerin gerekli kıldığı hizmet ve alt yapı giderek belli alanlarda bilhassa kıyı alanlarda çok önemli bir sektörün kurulmasını tetiklemiştir. Fakat ardından bu sektörde;

- Kıyı turizminde doygunluk seviyesine yaklaşılması,
- Artan çevresel sorunların söz konusu olması,
- Doğayla bütünleşik bir turizm yaklaşımının gündeme gelmesi

sebepleri ile tüketim modellerinde tekrar değişim sürecine girmiştir. Bilhassa 1987 Berlin, Uluslararası Turizm Fuarı'nda, turizmde alternatif türlerin gündeme gelmesinin ardından; ülkemiz de dahil dünya genelinde, bu turizm türü ve faaliyetlerine dair arayış çabaları ve paralelinde tatil yeri seçiminde doğa ile bütünleşik, abartıdan uzak, tahrip olmamış ve kırsal alanların tercih edilirliği artmıştır (Anonim 1998). Özkan (1992)'a göre rekreasyonel turizmin gelişmesinde rol oynayan faktörler başlıca şu başlıklar altında toplanmaktadır:

- Rekreasyonel seyahat için gerekli serbest zamanın çoğalması,
- Dünyada kişi başına düşen gelirin artışı ile birlikte rekreasyonel seyahat için ayrılabilir gelirin artması,
- Eğitim düzeyinin yükselmesi,
- Kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan çevre sorunları ile insanların giderek doğadan uzaklaşmaları sonucu rekreasyonun insan için çok önemli bir gereksinim olduğu bilincine varılması,
- Endüstri gelişiminin sağladığı ulaşım teknolojisindeki gelişmeler,
- Rekreasyonel seyahatlerle ilgili çeşitli kuruluş ve organizasyonların ortaya çıkması ile turizmde pazarlama ve reklam olanaklarının gelişmesi,
- Rekreasyonel turizmin çeşitlenmesi (Bulut 2006).

Rekreasyon ve turizm; birlikte değerlendirilmesi gereken ve de birbirini tamamlayan iki olgudur (Bayer 1992). Özkan (1992)'e göre, dünya turizmi yüksek oranda rekreasyonel amaçlı yer değiştirmelerden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle, turizm ve rekreasyonel turizm genel olarak aynı anlamı ifade etmektedir. Fakat tüm rekreasyonel aktiviteler turizmi oluşturmadığı gibi tüm turizm olayı da rekreasyonel amaçlı gerçekleştirilmemektedir (Bulut 2006). Turizm ve rekreasyon kavramları arasındaki farklılıklar (Sertkaya 2001). Çizelge 2.2'de sunulmuştur.

Çizelge 2.2 Turizm Ve Rekreasyon Kavramları Arasındaki Farklılıklar (Sertkaya 2001)

TURİZM	REKREASYON
Bir kimsenin sürekli yaşadığı yerden bir iş amacı olmamak koşuluyla herhangi bir tatil yerinde geçici olarak konaklamasıdır.	Ev ve çevresinde bireysel tercih ile seçilen ve gerçekleştirilen aktivitelerdir.
Rekreasyonel faaliyetlerden daha uzun bir zaman gerektirmektedir. En az 1 gün geceleme mevzubahistir.	Rekreasyonel faaliyetlerde gece konaklama zorunluluğu söz konusu değildir.
Turizm talebi, diğer ülke veya ülkenin farklı bölgelerinden kaynaklanmaktadır.	Rekreasyon talebi, belirli bir yerde yaşayan yerleşik nüfus tarafından meydana gelmektedir.
Kaynak temellidir. Yani devamlılığı, ilgili kaynakların sürekliliğine bağlıdır.	Kullanım temellidir. Yani kullanılacak kaynak, kullanım amacı uygun olmalı, daha da önemlisi ulaşılabilir olmalıdır.
Turistler, tatil yeri ve olanağı tercihinde daha fazla seçeneğe sahiptir.	Rekreasyonel etkinlikleri gerçekleştirenler (rekreasyonist) sürekli yaşadıkları yerlerden uygun mesafelere yerleştirilmiş olan çekici ve imkanlarla kısıtlandırılmışlardır.
Turizmde belirleyici faktör ister doğal yapay olsun kaynaklardır. Çünkü turistler genellikle alternatif tatil yerleri arasında çok geniş bir tercih yapma imkanına sahiptir.	Rekreasyonda ise doğal kaynaklar yetersiz olsa dahi amaç yerel talebin isteklerinin karşılanmasıdır.
Mevsim boyu devamlılık sağlar, aşırı talebe karşı duyarlıdır.	Hafta sonlarında ve bayram tatillerinde ilgi artar, kalabalığa karşı dirençlidir.
İstihdam, kapital akışı ve turist harcamaları sebebiyle ekonomik fayda yüksektir.	Kısıtlı istihdam ve harcama sebebiyle ekonomik fayda düşüktür.
Çevre kalitesi yönünden tek veya ayırt edici özellik ve o yerin imajı önemli bir unsurdur.	Kırsal alanlar ve kent çevresi önemlidir.

Turizm-Rekreasyon Etkinlikleri

Yapılan son çalışmalar, dış mekan rekreasyon aktivitelerini tercih edenlerin sayısının, diğer aktiviteleri tercih edenlerin sayısından fazla olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Buna parelel olarak giderek çeşitlenen aktiviteler için ihtiyaç duyulan doğal mekanların da çeşitlenmesi sonucunu doğurmuştur. Doğal özellikleri korunmuş kırsal alanlar aktiviteler için tercih sebebi haline gelmiştir (Gökmen 1985). Fakat, doğal alanlarda gerçekleştirilecek aktivitelerin bazıları çeşitli sebeplerden ötürü (risk unsuru, alınan zevk, vb.) daha fazla tercih edilmektedir (Topay 2003).

İnsanların en çok tercih ettikleri aktiviteleri, gerçekleştirildikleri mekanın özelliklerine (alana, suya, iklime, doğal bitki varlığı ve doğal hayvan varlığına dayalı etkinlikler) göre sınıflandırmak mümkündür. Bu yaklaşımla yapılan sınıflama Çizelge 2.3'de verilmiştir (Topay 2003).

Çizelge 2.3 Turizm-Rekreasyon Aktiviteleri Sınıflandırılması (Sağcan 1986, Ryan 1991, Anonim 1991, Gunn 1994,Demirel 1997, Topay 2003)

Alana Dayalı Aktiviteler	Doğa yürüyüşü, Piknik, Tarımsal manzaraları izleme, Off road, Tarihi alanları ziyaret ve gözlem, Dağ bisikleti, Mağaracılık, Golf, Dağcılık, Eğlence için oto sürme, Trekking, Çadırlı kamp, Kamping, Jeomorfolojik oluşumları inceleme,
Suya Dayalı Aktiviteler	Su hayvanlarını izleme, Botla gezinti, Rafting, Yelken, Çağlayanları izleme, Sörf, Yüzme, Termalizm, Kanoyla gezinti, Su kayağı, Mavi yolculuk, Sandal gezintisi, Olta balıkçılığı
Doğal Bitki Varlığına Dayalı Aktiviteler	Koleksiyonculuk, Bitki örtüsünü inceleme
Doğal Hayvan Varlığına Dayalı Aktiviteler	Kuş gözlemciliği, At ile gezinti, Doğal hayvan varlığını gözlemleme, Koleksiyonculuk, Avcılık
İklim Elemanlarına Dayalı Aktiviteler	Kayak, Buzulları izleme, Yamaç paraşütü, Klimatizm
Diğer Etkinlikler	Manzara seyretme, Fotoğraf çekme, Açık hava oyunları

Çizelge 2.3'de verilen etkinliklerin bazıları araştırma kapsamında ele alınmamıştır. Bunun nedenleri araştırmanın amaç ve hedefleri doğrultusunda;

- Alanın kıyı bölgesindeki mevcut yoğun kullanımı azaltacak alternatif ürünler sunmak ve kıyı alanların sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla suya dayalı etkinlikler değerlendirmeye alınmamıştır.

- Uygulanabilmesi için gereksinim duyulan koşulları alanın karşılayabilme potansiyeli olmayan etkinlikler (örneğin kayak, buzulları izleme, dağ bisikleti) ele alınmamıştır.

- Uygulanması mümkün ancak alanın doğal ve kültürel yapısını olumsuz yönde etkileme olasılığı olan etkinlikler (örneğin avcılık, off road, koleksiyonculuk) ele alınmamıştır.

Çadır ve Karavan Kamp Etkinlikleri

Bireylerin doğal alanlarda gerçekleştirebildikleri ve sosyal açıdan etkileşim içinde bulundukları en eski açık hava rekreasyon etkinliklerinden birisi kamptır. (Birdir vd. 2015).

Kamp ve karavan turizmi temelde iki farklı turizm türü olmasına rağmen bu iki kavram birlikte tek bir turizm türü gibi ele alınmaktadır. Çünkü kamp alanları olmadan karavan turizmi, karavan turizmi olmadan kamp alanları tek başlarına değerlerindiğinde eksik ele alınmış olacaktır. Bu kavramlar birbirlerinin tamamlayıcısı olarak görülmektedir (Şenol 2011).

Bireyler, kentsel mekanların fiziksel ve psikolojik anlamda olumsuz etkilerinden bir süre de olsa uzaklaşmak ve doğa ile bütünleşmek eğilimleri gösterirler. Doğa içinde olma arzusunu karşılamada yeterlilği, çeşitli spor aktivitelerine ve konaklama olanaklarına sahip olması gibi avantajları sebebiyle kampçılık; tercih edilme potansiyeli yüksek bir etkinliktir (Topay ve Koçan 2009).

Şehirleşme, yaşlı nüfusun artması gibi değişimler paralelinde geleceğin kamp alanlarının da değişmesinde kilit rol olmaktadır. Bahsi geçen değişimler kamp alanları yöneticilerinin kararlarını da etkilemektedir (Milohnic ve Bonifacic 2014).

Ulaşım kolaylığı sağlaması, konaklama imkanı, yeme-içme ihtiyaçlarını kendi imkanları ile çözebilme, farklı ülkeler görme ve genel anlamda daha az maliyetli tatil yapabilme avantajları ile insanların karavanları ve çadırları ile yaptıkları ziyaretler kamp ve karavan turizmini oluşturmaktadır (Anonim 2018 a).

Kamp, ilk olarak bir eğlence aktivitesidir ve insanların açık alanlarda geçici süreliğine gerçekleştirdiği bir faaliyettir. Kamp, doğada yaşama imkanı sunuyor. Kamp aynı zamanda kampçılara balık avlama, avcılık, yüzme, bitki çalışması, kuş ve yaban hayatı gözlemciliği ve doğa fotoğrafçılığına aktivitelerini de gerçekleştirebilme olanakları tanımaktadır (F.I.C.C. 2018).

Çadır ve karavan kampı düşük maliyetli bir turizm türünden, farklı demografik yapıyı oluşturan bireyler tarafından farklı ölçülerde değerli, çok fonksiyonlu bir rekreasyon anlayışına evrilmiştir. Uzaklaşma, farklı grup ve kültürlerle etkileşim, özgürlük ve yeni deneyimler için bireysel ya da kişilerarası ihtiyaçların paralelinde oluşan alternatif bir konaklama ya da yaşam şekli olarak daha kapsamlı bir kavram haline gelmiştir (Brooker ve Joppe 2013).

Düşük maliyetli kamp etkiliğinin geliştirilmesi ile yüksek gelir seviyelerine hitap eden "glamping" adı verilen lüks kamp kavramı ortaya çıkmıştır. (Olcay ve Turhan 2017).

Yapılan araştırmalarda kamp turizmini tercih edenlerin sayısının artmasına sebep olan durumlardan biri de sosyal yapıdaki değişimelerdir. Genel olarak şehir hayatından uzaklaşmak isteyenlerin gerçekleştirdiği bir etkinlik olduğu varsayıldığında, seyahat arzusunun doğa sevgisinden kaynaklandığı söylenebilir. Profesyonel anlamda kamp turizmi, turizme karavanları ile katılan veya çadır tutkunu kişilere hitap eden park ve konaklama olanağı tanımak suretiyle planlanan özel donanımlı ve işletme belgesiyle hizmet veren tesislerden yararlanma etkinlikleri olarak benimsenmektedir. Bahsi geçen tesisler için kamping kavramı kullanılmaktadır (Şenol 2011).

Kampçıların geçici yaşam alanlarını yapabilecekleri çeşitli kamp alanları da vardır. Kamp alanları ormanlarda, yüksek düzlüklerde, çöllerde, göl kenarında ve okyanus plajlarında, dağlarda olabilir (F.I.C.C. 2018).

Bir alanın kamp alanı olarak belirlenmesi için dikkate alınması gereken değerler Topay ve Koçan (2009) şu şekilde sıralamıştır:

- İdeal bir kamp alanı, açık alanda ve zemini yağmur suyunu drene edilebilecek biçimde hafif eğimli,
- Katılımcıların hayatını tehlikeye atabilecek çığ ve heyelan riskinin olmadığı,
- Bilhassa biyoiklimsel konfor açısından rakımı ortalama 800–2000 metreler aralığında olan,
- Doğu ve güney bakılara sahip, rüzgar hızı alandaki aktiviteleri ve tesisleri etkileyecek seviyede yüksek olmayan (0-10 m/sn arası),
- Bağıl nem değerleri aktiviteyi olumuz şekilde etkilemeyecek (% 25-75 arası) alanlar olmalıdır.

Doğa Yürüyüşü ve Trekking Etkinlikleri

Yürüyüş tüm spor kollarında bulunmasının yanı sıra tek başına bir spor olarak da ele alınmaktadır. Bütün yaş gruplarına hitap eden ve bir spor tesisine ihtiyaç duyulmadan gerçekleştirilebildiği için teknik açıdan donanım gerektirmemektedir. Fakat yükseklik, zemin, yaş ve gerçekleştirilen alana göre farklılıklar göstermektedir. Serbest doğa yürüyüşleri; patika yol, orman içi alanlar, kayalık arazi, karlı-buzlu zeminler, vb. mekanlarda yapılabilmektedir (Doğru 1989).

Havur (2002) doğa yürüyüşü aktivitesinin yapılacağı mekanlarda dikkate alınması gereken değerlendirme koşullar ve bu koşullara ait değerleri şu şekildedir:

- Katılımcıların yürürken fazla zorlanmayacakları seviyede bir eğime sahip (%0-15),
- Aktiviteyi zorlaştırmaması adına taban suyu seviyesinin düşük olduğu, çamur, bataklık vb. hallerin olmadığı,
- Mevcut iklimsel değerlerin insan sağlığına olumlu etkileri olabilecek rakımlarda (800-2000 m.ler arası)
- Can güvenliği açısından heyelan, taş düşmesi ve çığ riskinin olmadığı,

- İklimsel faktörlerin etkinliğin uygulanmasına engel teşkil etmeyecek ölçülerde olduğu (aşırı soğuk, rüzgarlı, nemli, yağışlı, sıcak olmayan vb.)
- Çeşitli habitatları kapsayan mikroklimalara sahip,
- Yerel halkının aktiviyeyi gerçekleştirmek isteyen katılımcılara bakış açısının olumlu olduğu,
- İhtiyaç halinde kısa zamanda erişim sağlanabilecek sağlık tesisleri, konaklama- barınma ve haberleşme imkanlarının mevcut olduğu,
- Ulaşımın kolay ve kısa sürede sağlanabildiği,
- Katılımcıların etkinliği gerçekleştirirken kendilerini güvende hissedecekleri (insan ilişkilerinin olumlu olduğu) ve bu esnada haz duyabilecekleri (şimdiki alan kullanımının orman, çayır-mera, vb. olduğu ve doğal olayları, hayatı ve oluşumları gözlemleyebilecekleri) alanlar.

Anonim (1992) "trekking"i; belirli özellikler ve zorluklar gösteren doğa koşullarında yaş gruplarına uygun ve bellirli zaman aralıkları içinde planlanan yürüyüşler olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımlama ise; belirli bir noktadan bir başka noktaya, bir dağın zirvesinden geçerek, en az üç-dört günlük zaman zarfı içerisinde yürüyerek varılması şeklindedir (Gürbüz 1993).

Kalabalık ve gürültülü şehir hayatından uzaklaşmak, doğayla iç içe zaman geçirmek ve doğanın güzelliklerini grup arkadaşlarıyla deneyimlemek ve paylaşmak isteyenlerin tercih ettikleri bir spor etkinliğidir. Trekkingde etkinliğin süresi parkurun; zorluk derecesine göre değişmektedir. Orta dereceli bir parkur ortalama 5-6 saat sürer. (Topay 2003)

Doğa yürüyüşü ve trekking etkinliğinin yapılacağı mekanların koşulları benzerlik göstermektedir. Doğa yürüşünden farklı olarak trekking etkinliğinin yapılacağı güzergahın zorluk derecesine göre %0-20 arasında değişen eğime sahip alanlar olması gereklidir.

Manzara Seyretme ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinliği

Günay (2016), bireylerin deneyimlerini kalıcı kılmak amacıyla çektikleri fotoğrafları bir iletişim aracı olarak görmektedir. Bunun yanı sıra turizm etkinliklerine katılım sağlayan

kişilerin çektikleri fotoğrafların bir doğa olayı, canlı ya da cansız varlıkların fotoğrafı olabileceği gibi buna ek olarak aynı fotoğraflara yüklenen anlamın farklı olması sebebiyle kültürel anlamda da farklılıklar taşıdığının altını çizmiştir. Yine aynı kültüre ait kişilerin çektikleri fotoğraflara yükledikleri anlamlar demografik yapıya göre de farklılık gösterebilmektedir (Bodur 2006).

Turistler tararfından tüketilen ürün ve hizmetlerin temeli irdelendiğinde deneyimlerinin izlerini yansıttığı tespit edilmiştir. Turistlerin edindikleri tecrübeler yaşadıkları çevre ile birlikte ele alınabilir (Ek, Larsen, Hornskov ve Mansfeldt 2008). Bu sebeple turistlerin deneyimlerini tekrar tekrar yaşama ya da kalıcı hale getirme istekleri vazgeçilmezdir. Teymur (1993), turizm ile fotoğrafçılığın geçmişinin hemen hemen yakın zaman aralıklarında ortaya çıktığının altını çizmiş, Markwell (1997) turistleri aynı zamanda bir fotoğrafçı olarak değerlendirmiştir. Sontag (1977), turistlerin fotoğraf çekme davranışının turizm kapsamında önemli bir yeri olduğunu savunmuştur. Aynı zamanda Markwell (1997) ise fotoğrafların, seyahat boyunca yapılan etkinlikleri ve deneyimleri yansıttığını ileri sürmektedir. Fotoğraf çekmek, destinasyon imaj algısının somut bir çıktısıdır. Fotoğraf çekmek, turistlerin ziyaret ettikleri alanların sembolik olarak süreçlerini anımsamaları için bir seçenek sunmaktadır. Bu nedenle turistin, çektiği her fotoğraf, fotoğrafladığı her obje rekreatif etkinliklere verilen değeri ve destinasyona ait imaj algısını oluşturmaktadır (Donaire, Camprubi, ve Gali 2014). Bu sebeplerle turizm ve fotoğrafçılık birbirlerini bütünleyen iki kavram olarak değerlendirilmektedir.

2.3. Turizm Çeşitleri

2.3.1. Kıyı Turizmi

Turizm denilince akla ilk gelen deniz olmuştur. Varlığını gösterdiği zamandan itibaren turizm söyleminin deniz-güneş-kum üçlüsünün olması, deniz turizminin önem derecesini göstermektedir. Alternatif olarak farklı turizm çeşitleri zamanla daha çok önem kazansa da, deniz her zaman turizm için büyük bir güce sahiptir. Turizm gelirlerine bakıldığı zamanda ülkelerin önemli bir kısmı deniz odaklı turizmden gelir kazanmaktadır (Arıkan, Aydın, Baydağ ve Acar 2000). Ülkemizde de durum aynıdır ve turizmden elde edilen gelirin %20'lik bir kısmı deniz turizminden kaynaklanmaktadır. İstatistiklere göre turistlerin yaklaşık %90'ı bu deniz turizmi açısından ülkemize seyahat

etmektedir. Türkiye, deniz turizmine olanak sağlayan ve çekicilik yaratan bir yapıya sahip olarak ve bunları kullanarak zamanla çok büyük bir ilerleme kaydetmiştir (Kozak ve Kozak 2000).

Kitlelerce benimsenmiş olan tatil olgusu deniz kıyılarına seyahat olarak algılanmış ve bu nedenle de turizmde ilgi odağı kıyılar olmuştur (Özgüç 1998). Kıyı alanlar rekreasyonel faaliyetler açısından zengin bir kaynak sunan alanlardır. Bu faaliyetler su sporları, dalma, yüzme, yatçılık güneş banyosu, manzara seyretme, balık tutma gibi alternatifler barındırır. Turizm için kıyı alanları seçimi yapan turist bilhassa yüzme ve güneş banyosuna olanak sağlayan kumsalı olan plajları tercih eder. Bu alanlar ülkemizdede popüler olarak kullanılan alanları oluşturur. Hem iç hem uluslararası turizm yaz mevsiminde ve kıyısal alanlarda artış göstermektedir (Özgüç 1998).

Jeomorfoloji, bitki örtüsü, iklim gibi fiziki ve yerleşim gibi sosyo-kültürel koşullar kıyı turizmini etkileyen faktörlerdir. İklimsel duruma dayanan kıyı turizmi yaz aylarında artış göstermekte ve uzunluğu ise hava ve deniz suyu sıcaklıklarına göre değişiklik göstermektedir (Doğaner 2001).

Yeryüzünde hızla değişime uğrayan alanlardan biri kıyılardır. Genel çerçevede ülke sınırları, hem adet hemde yüz ölçümü değerlendirildiğinde; kıyılardaki yerleşim yoğunluğu ülkenin eşdeğer büyüklükteki iç kesimlerinde bulunan yerleşim yoğunluğundan fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum geçmişten günümüze bu şekilde seyretmiştir (Gülez 1997). Geçmişte kıyıların tercih edilmesinde deniz ulaşımı ve balıkçılık faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi göz önüne alınırken günümüzde endüstri ve tarım faaliyetlerinin zamanla gelişmesi kıyılara olan eğilimi arttırmakta bu durumda kıyılardaki nüfus yoğunluğu artışını tetiklemektedir. Bu artışla birlikte bireylerin fiziksel gereksinimlerinin yanı sıra rekreatif ve turizm temelli ihtiyaçlarının giderilmesi için düzenlenen uygulamalar ivme kazanmış ve bu da kıyı alanların bazı kesimlerinde telafisi zor ya da mümkün olmayan çevresel sorunları beraberinde getirmiştir. Bilhassa geçtiğimiz 25 yıllık süreçte ülkemizde meydana gelen iç ve dış turizm talebi doğrultusunda, kıyı alanlarda baş gösteren nüfus artışı paralelinde ikincil konut ve tatil sitesi inşaaları ve bu durumda kullanım yoğunluğuyla azalan araziyi arttırma politikasıyla dolgu alanları arttırılmış, ek olarak ulaşım problemlerini gidermek için otoyolların yapımı hız kazanmıştır. Bu

zincirleme kullanım yoğunluğu kıyılarda baskının oluştuğunu göz önüne sermektedir (Sesli vd. 2007). Bu süreçte göz ardı edilemeyecek kadar tahribata maruz kalan kıyı alanlarının ekolojik yapısı zarar görmektedir. Bu tahribatlara; Kıyı Kanun'nu politiklarının kabul edildiği tarih olan 1990 yılından beri gerekli gelişim ve değişimi göstermemesi, kıyılarının ekolojik önemine gereken değer verilmemiş olması etkilidir. Kıyı alanlarda meydana gelen başlıca sorunlar şu şekildedir (Gülkal 2004) ;

- Alan kullanım politikaları ile sosyal ve teknik altyapı yetersizliği ve denetimden uzak gelişmelerin neden olduğu yerleşim problemleri,
- Kıyılarda suyun kirlenmesi, kıyı oluşumları ve modelinin zarar görmesi, ekosisteme olan baskı ile ortaya çıkan hasarlar gibi ekolojik problemler,
- Kıyı alanlarda bulunan tarihi değerlerin ve yöresel dokuların; kullanım yoğunluğu, plansız ve denetimsiz uygulamaların sonucunda tahrip olması gibi sosyo-kültürel problemler,
- Geçmişte kıyı yerleşim alanlarında yaşayanların geçim kaynağını tarım ve balıkçılık faaliyetleri oluştururken günümüzde daha aktif kullanıma dayalı olan turizm temelli faaliyetlerin tercih edilmesi gibi sektörel değişimlerin sebep olduğu sosyo-ekonomik problemler,
- Kıyıların turizm amaçlı kullanımı sonucunda nüfusun dönemsel artması paralelinde imkanların da kısıtlı olmasıyla yerel ve kamu hizmetlerinde sorunlara yol açmıştır, yasal düzenleme ve kurumsal oluşumların sebep olduğu yetki ve iş bölümündeki koordinasyon yetersizliği,
- Talep, kaynak ilişkisindeki dengesizlik sonucunda oluşan taşıma kapasitesi problemleri,
- Hazırlanan planlarda yerleşimin daha çok fiziki şartları ile değerlendirilmesi, daha genel kapsamlı ele alınması gereken ekonomik, sosyal ve yönetim hususlarının arka plana atılması ile alana ait doğal, kültürel ve ekolojik değerlerin planlara gerekli ölçüde entegre edilememesi,

- Planlama anlayışı, bu süreçteki eğitimlerin yeterlizliği, yasal mevzuattaki eksiklikler ve güncel olmayışı bunların sonucunda örgütlenme ve planlama sorunlarıdır.

Hızla büyüyen turizm hareketliliği kimi zaman kırsal doku yapısıyla ile ele alınan kıyıları, yoğun ve ivmeli yapılaşmaya maruz bırakırken kimi zamanda turizm faaliyetleriyle öne çıkan kentlerin kapasitesini taşıyamayacağı seviyelere getirmektedir. Turizmin gelişim gösterdiği ülkelerde yaygın bir kalkınma hareketi olarak icra edilmesiyle ortaya çıkan yaklaşımlar doğrultusunda düzenlenen turizm mevzuatı kıyıları yatırım amaçlı kullanımını arttırmıştır (Dede vd. 2004).

2.3.2. Kırsal Turizm

Kırsal alanlar, yerleşim alanlarının kent kapsamında yer almayan tarım faaliyetlerin icra edildiği köy, mezra vb. adlandırılan yerleşimlerin gerçekleştirildiği alanlar olarak da ifade edilmektedir (Deveci vd. 2013). Doğal ve kültürel yapısıyla bu alanlar, özellikle de kentlerde hayatlarına devam eden insanların uzun yıllardır süren zaman zarfında artan rekreasyon ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadır. Dış faktörler etkisinden arınmış olması kırsal alanlara talebi arttırmakta, kırsal turizmin büyümesine de imkan tanımaktadır (Doğan 2012). Artan çevresel problemler, kitle turizminin ekosisteme yapmış olduğu baskının farkındalığı ve bireylerin orjinallik talebinin de etkisiyle son zamanlarda turizmde zamanla artarak rağbet gören doğaya dayalı turizm türlerine eğilim görülmektedir. Farklı şekillerde isimlendirilen bu turizm türlerinin kesiştikleri noktalar şunlardır (Bahçe 2009);

- İnovatif ve spesifik olana ilgiden kaynaklı merak içgüdüsü
- Toplulukların farklı insanlarla bir araya gelme, sosyal ilişkiler kurma beklentisi
- Dağ yürüyüşleri gibi spor faaliyetlerinde yaşamsal bir tecrübe etme yönelimleri
- Açık havada yaşam sevgisi

Kırsal turizm, birçok benzerliği olsa da olan diğer turizm türlerinden farklı özellikleri ise şunlardır (Soykan 2003);

- Tüm mevsimlerde yapılabilme imkanı sağlar
- Turizm kapsamında coğrafi dağılış yönünden etkin bir balans faktörüdür
- Birçok turizm çeşidine entegre edilebilir
- Rekreatif faaliyetler açısından geniş imkanlara sahip ve özgündür
- Genelde bu turizm türünü icra edenler diğer turizm türlerine katılanlardan farklıdır
- Hem ekosistemin hemde kültürel değerlerin korunmasına olanak tanır
- Sürdürülebilirlik anlayışını benimser
- Turistik alanın tanıtım yöntemlerinde önemli bir unsurdur

Yerel kalkınma sağlamak amacıyla kırsal turizmin uygulanmasının sebepleri ise şöyledir (Ross ve Wall 1999; Akça vd. 2002; Soykan 2006; Emekli vd. 2007; Köroğlu ve Köroğlu 2006);

- Geleneksel eylemlerin devamlılığının sağlanmasında büyük ölçüde öneme sahiptir. Çünkü bu eylemlerin kimisi yöreseldir ve yok olma raddesindedirler.
- Birçok yeni iş sahasının ortaya çıkmasına olanak tanır
- Ulaşım ve haberleşme gibi hizmetlerin gelişmesinde rol oynar
- Devlet destek çalışmalarında tarım temelli yardımlara ek olarak farklı alanlarda desteklere ön ayak olmaktadır.
- Yerel el sanatlarının, icra edildiği alanın kültürel değerleri içinde önemli bir yeri vardır. Ortaya çıkan ürünler kırsal turizm sayesinde turistik amaçlı kullanılabilir.
- Tarihi değerlerden çeşitli yollarla faydalanmak olasıdır
- Geçmişte kırsal yerleşimlerde ekonomik yönden bağımlı olan kadınlar, son zamanlarda kırsal turizm kapsamında yapılan faaliyetlerde daha etkin roller üstlenmektedirler.
- Sürdürülebilirlik anlayışı ile elde edilen yerel kalkınma, doğal ortamların devamlılığının sağlanmasını da mümkün kılmaktadır.

Son yıllarda kıyı turizmine artan talebin, bilinçsiz kullanımlar da dahil olunca mekânda ve zamanda yoğunlaşmaların olumsuz sonuçları meydana gelmiştir. Dağ ve kırsal

turizmin doğuş nedenlerinden biri de turizmin bütün bir yıla yaydırılmak istenmesidir (Demirel 1997).

Kırsal turizm; sosyal planda, kırsal nüfus açısından alternatifler yaratılması, ekolojik planda; kırsal çevreyi koruma bilincini yaratmayı, ekonomik planda ise kırsal alanda yaşamlarını sürdürenler için yeni etkinlik mecraları yaratmayı hedeflemektedir. Kırsal alanlardaki turizm hem kentlilere hem de kırsal nüfusun, insanın koparılamaz bir parçası olduğu doğanın fiziksel, biyolojik ve ruhsal değerlerinin bilincini kavramaları yönünden büyük önem arz etmektedir (Demirel 1997).

2.3.3. Sürdürebilir Turizm

1980'li yılların sonlarında çevresel eğilimin artışı, sürdürülebilirlik temelli gelişim olgusu, turizme dayalı çalışmaların da gündem konusu haline gelmiştir. Bu kavram, turizmin kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerin birlikte planlanması gerektiği göstermiştir. Küreselleşme ölçeğinde irdelendiğinde turizm, yerel kalkınma aşamasında zamanla değeri artmakta ve bilhassa temel destinasyon alanlarında turizmde sürdürülebilirlik yaklaşımının benimsenmesi görüşleri yaygınlaşmaktadır (Gezici 2006).

Sürdürülebilir turizm, ekoturizm temel olarak birbirlerine benzer özellikler taşımaktadır. Bilhassa 1992 Rio Zirvesinde sunulan teorik çerçeve baz alındığında turizm türleri sürdürülebilir olan ya da sürdürülebilir olmayan şeklinde değerlendirilebilir. Ancak bu iki kavram net bir sınırla ayrılamamaktadır (Şekil 2.1). Bunun yanı sıra diğer görüşlere göre kitle turizmiyle sürdürülebilirliğin temel noktaları arasında hiç bir zıtlık bulunmamaktadır. Uygulamada giderek artış gösteren çevreye karşı duyarlılık ve sosyal farkındalık kavramlarıyla beslenen anlayış, sektörde sürdürülebilir turizme eğilimi arttırmaktadır (Weaver 1999).

Sürdürülebilir turizm, turizm ile toplumsal ve fiziki çevre ilişkilerinin dengeli ve etkin şekilde yönetilmesini gerektirir (Balanlı 1999). Turizmde sürdürülebilir gelişim hususunda Butler (1991), kararların koordineli ve kapsamlı tedbirler içerecek biçimde planlanması, gelişme potansiyelini ve uzun vadede profilinin çıkarılması gibi ön şartların, planlama çalışmalarının ilk evrelerinde sağlanması gerektiğinin altını çizmiştir (Ahn, Lee ve Shafer, 2001).

Turizm bölgelerinin zamanla meydana gelecek gelişmelere açık olması ya da gelişmelerden kaynaklanacak olası zararlardan korunması hedefleri doğrultusunda turizmin gelişmesi için gereken çeşitli ilke, politika, yönerge ve yönetim teknikleri sürdürülebilir turizm olgusunu oluşturmaktadır (Hunter 1997). Sürdürülebilir turizmde ziyaretçi ve hizmet sağlayanlar arası ilişkiyi, yerel halkı ve turistik alanı koruma yoluyla dengelemektedir (Gezici 2006). Turizm sektörü, ziyaretçiler, yerel halk ve turistik alanın birbiriyle olan komplike etkileşimlerinin meydana getirdiği olumsuz etkileri ve uyuşmazlıkları gidermekte en etkili yaklaşım sürdürülebilir turizmdir (Garrod ve Fyall 1998). Yeni planlamaların ve gelişmelerin çevre üzerindeki yansımalarının da göz ardı edilmeden icra edilmesi de sürdürülebilir turizm kapsamındadır (C. Demir 2002). Diğer bir tanımda ise sürdürülebilir turizm: kaynakların tüketilmesine sebep olmadan, ziyeretçinin ya da yöre halkının sömürülmesine müsaade etmeden yapılan, ziyaretçi, yerel halk ve turizm alanı ilişkilerinde daha uyumlu ve verimli dengeler kurmayı hedefleyen bir olgudur (Garrod ve Fyall 1998). Başka bir tanımla: maliyeti düşük olmasının yanı sıra turizmin geleceğini belirleyen fiziksel çevre ve yerel halkın sosyal karakteristiği ile alakalı kaynakları olumsuz etkilemeyen bir yaklaşım şeklinde ifade edilebilir (Saarinen 2006). Diğer bir tanım ise; doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede iyileştiren, gelişmesini sağlayan ve muhafaza eden, ekonomiye dayalı gelişmeleri olumlu yönde etkileyen turizm görüşü şeklindedir (Scharpf 1999).

Sürdürülebilir turizm, bir yandan turizmde sürdürülebilir gelişmelerin ekonomiye ve topluma olan paylaşımını, bir yandan da turistik alan ve alana ait materyallerin kullanımında sürdürülebilirliği zorunlu kılar. Turizmde taleplerin yanlış belirlenmesi ve yönetimde aksaklık yaşanması dumunda başarılı sayılamaz (Liu 2003). Sürdürülebilir turizmin amaçlarından biri de pazarın yarar sağladığı doğal ve kültürel kaynakları olumsuz etkilerden uzak tuturak, turizm kapasitesinin ve turistik ürün kalitesinin arttırılmasıdır (Akış 2001; Tuna 2007). Turizmin sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilebilmesi, kaynakların tek taraflı tüketilmemesi, tekrar ve dengeli kullanıma imkan sağlayacak şekilde, hem ekolojik hemde sosyal taşıma kapasitesi aşılmadan gerçekleştirilmesine bağlıdır (Tuna 2007).

Sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi kapsamında esas anlayış, turizme dayalı proje, program ve politikaların geleceğe yönelik istikrarlı ekonomik çözümler, mevcutta

bulunan ya da yapılan çalışmalar sonucu oluşmuş olan kaynakların muhafazası ve yönetilmesinde denge kurulması gerekliliğidir (Demircioğlu 1997).

2.4. Sürdürülebilir Turizm Planlama

Peyzajı oluşturan yapıların, analiz yöntemi kullanılarak planlanmasına dayalı çalışmalar 1912'li yıllardan bu yana sürmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunda kullanılmış olan bu yöntemin temelini 1967'de Hannover Teknik Üniversitesi, Buchwald ve Langer'ın (1969)'da sundukları teori belirlemiştir. Planlama hedefi doğrultusunda belirlenen alana ait doğal (hidroloji, jeoloji, bitki örtüsü, toprak vb.) ve kültürel (mevcut alan kullanımı) verilerin işlendiği birebir ölçekli haritaların çakıştırılmasından oluşan ekolojik sentez haritaları hazırlanmıştır. Planlamanın temel hedefi alana ait doğal veriler doğrultusunda alanın mevcut potansiyelinde değişikliğe gidilmeden, gerekli tedbirler ile sürdürülebilir ve etkin bir optimal alan kullanımını ortaya koymaktır (Altan 1982).

Zamanla artmakta olan turizm ve rekreasyon istekleri doğrultusunda, bu isteklere cevap verecek alanların toplum kullanımına açılmasında, ilk olarak alanın turizm ve rekreasyona uygunluğunun saptanması önem taşımaktadır. Yapılacak planlamalarda, turizm ve rekreasyon potansiyelini etkileyen faktörlerin ortaya konması hedefler arasında yer almaktadır (Sertkaya 2001). Turizm ve rekreasyon potansiyelini etkileyen faktörler Şekil 2.1'de sunulmuştur.

Şekil 2.1 Turizm Ve Rekreasyon Potansiyelini Etkileyen Faktörler (Sertkaya 2001)

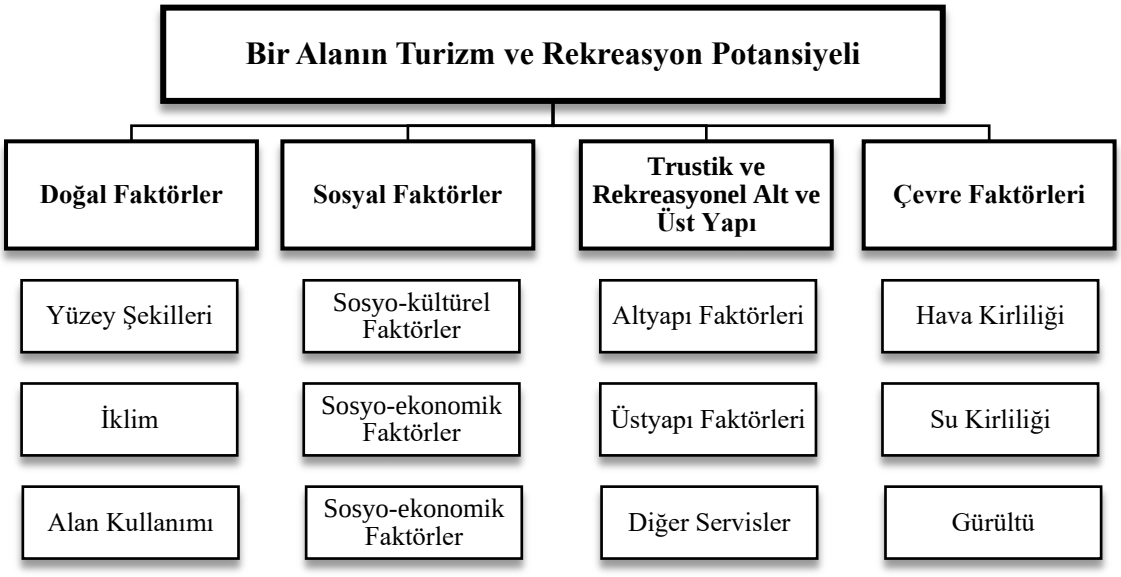

2.4.1. Kırsal Karakterli Kıyı Alanlarda Sürdürülebilir Turizm Planlama

Kırsal kıyı alanlarının planlaması yapılırken ekonomik ve sosyal kalkınma ön planda iken, peyzaj planlamada bu ilişki rekreasyon alan planlaması şeklindedir. Bu ise kırsal alan ve çevresindeki arazilerin rekreasyon, piknik ve kıyı arazilerinde planlama şeklinde yapılarak sağlanmaktadır. Dolayısıyla kırsal kıyı alan ve bu bölgelerdeki köylerin sosyal kalkınması sağlanarak turistik ve işlev açısından ekonomik katkı sağladığından dolayı önemi oldukça büyüktür (Çınar 2007).

Inskeep (1991)'e göre kıyı alanlarında turizm planlamasının önemini şöyle sıralamak mümkündür;

- Turizm, tarım, balıkçılık, tarihi ve rekreasyonel özellikler, çeşitli topluluk hizmetleri, ulaşım ve diğer altyapı gibi birçok sektörleri gerektiren, komplike, çok sektörlü ve parçalanmış bir aktivitedir. Planlama ve proje gelişim iş birliği, genel gereksinimler için olduğu kadar, tüm bu elementlerin bütünleşmiş bir durumda geliştirilmesini sağlamak için de gereklidir,
- Turizmin çoğunluğu, belirli hizmetlerin ziyaretçilerce kullanımından oluşan bir ürünün satışını yapmaktadır. Planlama sürecinde turist pazarları ile ürünlerin dikkatli olarak eşleştirilmesi gerekmektedir,
- Turizm, dikkatli ve bütünleşmiş bir planlamayla, pozitif duruma getirilebilecek doğrudan ve dolaylı çeşitli ekonomik yararlar getirebilir. Planlama olmadan bu yararlar tam olarak gerçekleştirilemez ve ekonomik sorunlar artar,
- Turizm, çeşitli sosyo-kültürel yararlar ve zararlar oluşturabilir. Planlama, bu yararları veya avantajları pozitif duruma dönüştürmede veya zararları azaltmada bir süreç olarak kullanılabilir ve özellikle de sosyo-kültürel zararları engellemek ve kültürel koruma hedeflerini tamamlamak için en iyi turizm gelişim politikasının ne olduğunu belirlemede kullanılabilir,

- Dikkatli planlama, çevresel bozulma olmadan turizmin optimum tip ve düzeyini belirlemek ve çevresel koruma hedeflerini tamamlamak için gereklidir,
- Günümüzde turizm de dahil olmak üzere herhangi bir gelişimin sürdürülebilir olması gerektiği anlaşılmıştır. Doğru planlama şekli, turizmin doğal ve kültürel kaynaklarının sınırsız olarak sürdürülmesini, yok edilmemesini veya gelişim sürecinde bozulmamasını sağlar,
- Herhangi bir modern gelişim şeklinde olduğu gibi turizm formları da değişen pazar trendlerine ve diğer durumlara bağlı olarak zaman içinde değişir. Planlama, mevcut turizm alanlarının yeniden canlandırılmasında kullanılabilir; yeni turizm alanlarının gelecekteki gelişimlere izin verecek şekilde planlaması sağlanabilir,
- Turizm gelişimi açısından yetişmiş insan gereksinimini karşılayabilmek için dikkatli planlama ve programlama yapılması gerekir (Sayan 1990).

Kırsal kıyı alanı peyzaj planlama ilkeleri; Mansuroğlu ve Özkan (2000)'e göre su kıyısı alan planlamasında alanın peyzaj değerleri yönünden dikkate alınacak önlem ilkeleri şöyle olmalıdır;

- Eğimli alanlarda ve mutlak koruma alanlarında her türlü yapılaşma önlenmeli,
- Atıklar için altyapı tesisleri kurulmalı, kıyıya yakın atık sular uzaklaştırılmalı,
- Yol kenarı bitkilendirme çalışmaları yapılmalı,
- Rekreasyon etkinlikler bir plan dahilinde uygulanmalı, çöp depolama alanları etkilenmeyecek şekilde planlanmalı,
- Ulaşım ağlarından kaynaklanan olumsuz etkiler azaltılarak ulaşım araçları için yol yapımı su kıyısından uzak olmalı,
- Yol güzergahı doğal arazi çizgilerini takip etmeli,
- Buradaki tarımsal arazilerde fazla gübre ve ilaç kullanılması engellenmeli ve organik tarım desteklenmelidir (Çınar 2007).

2.4.2. Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Turizm Planlama

1972 yılında düzenlenen Stockholm Konferansında sürdürülebilir gelişme kavramının, "çevrenin taşıma kapasitesini odaklayan, kaynakların kullanımında kuşaklararası adalet anlaşıyla, ekonomik ve sosyal gelişimin çevre ile ilişkisini oluşturan ve kalkınma ile çevre bütünlüğünün altını çizen ilkelerin", açıklanması ile temelleri atılmıştır (Bozlağan 2005).

Avrupa Birliği'nin 1992'de yaptığı duyuruda "ekolojik temelli yaklaşım ile sürdürülebilir gelişim politikaları bazı temeller üzerine kurulmalıdır" açıklamasını yapmıştır (Soussan 1992; Bozlağan 2005). Bu temeller;

- Yaşamsal döngünün muhafaza edilmesi
- Kaynak kullanımında sürdürülebilirlik anlayışı
- Genetik çeşitlilik açısından devamlılığının sağlanması

Lane (2005) 'e göre; etkili bir sürdürülebilir kırsal turizm modeli birçok amaca hizmet etmeli ve yalnızca zayıf bir doğa koruma anlayışı ile bunu başarmak mümkün değildir. Bu nedenle sürdürülebilir kırsal turizm temelde şunlara dayanmalıdır:

- Yerel toplumun karakteristiğini ve kültürel değerlerini devam ettirmek.
- Peyzaj ve habitatların devamlılığını sağlamak.
- Kırsal ekonomiyi decam ettirmek.
- Etkin ve devamlılık arz eden bir turizm pazarı oluşturmak.

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'nin açıklamaları baz alındığında turizme dayalı eylemlerin kırsal turizm kapsamında ele alınabilmesi, eylemin kırsal alanda uygulanması ve kırsal peyzajın sürdürülebilirliğinin sağlanmış olmasına bağlıdır. Navarro'nun (2015)'te ortaya koyduğu sürdürülebilirlik kavramının göstergeleri Çizelge 2.5'de verilmiştir.

Çizelge 2.4 Sürdürülebilirlik Kavramındaki Göstergeler (Navarro 2015)

Ekonomik Açıdan Sürdürülebilirlik	
	Bölgedeki mevcut olan kırsal turizm faaliyetleri;
Turizmin Gelişmesinin Ekonomik Etkileri	• İstihdam imkanı sağlar. • Söz konusu şirketlere olanak tanır. • Toplumun tüm tabakalarına olumlu etkiler sağlar. • Mevcuttaki altyapının geliştirilmesine olanak tanır. • Hayat standartlarını arttırır.
Sosyal ve Kültürel Açıdan Sürdürülebilirlik	
	Bölgedeki mevcut kırsal turizm faaliyetleri;
Turizmin Gelişmesinin Sosyo-Kültürel Etkileri	• Bölgenin kimliğini ve kültürünü korumaya destek olur. • Geleneksel kültürün korunmasını sağlar. • Kasaba ve şehirler görünümün iyileştirilmesine olanak tanır. • Bölgenin sosyal refahını (sağlık, güvenlik) korumaya imkan sağlar. • Dinlence olanaklarını artırır. • Altyapı çalışmaları (ulaşım, yol, vb.) gibi kamu hizmetlerini geliştirir.
Çevresel Açıdan Sürdürülebilirlik	
	Bölgedeki mevcut kırsal turizm faaliyetleri;
Turizmin Gelişmesinin Çevresel Etkileri	• Doğal kaynakların korunmasına yardımcı olur. • Toplumun ekolojik duyarlılığını geliştirir. • Çevreyi korumaya dayalı politikaların geliştirilmesine yardımcı olur.

2.5. Dünya'da Sürdürülebilir Turizm

Kalkınmada sürdürülebilirlik kavramı, uluslararası ölçekte üzerinde durulan bir konuyu oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1992 yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen ve daha çok "Rio Zirvesi" olarak betimlenen bu toplantı ile sürdürülebilir kalkınma kavramı küresel ölçekte değerlendirmeye alınmıştır. Bu konferans kapsamında Birleşmiş Milletler, doğal kaynakların korunması hususunda yapılması gereken düzenlemeler üzerinde çalışarak, stratejileri ortaya koymuştur. Bu konferansın gerçekleşmesinin temelini Brundtland Raporu'nun oluşturduğunu söylemek mümkündür (Korkmaz ve Başkalkan 2011).

1987 yılında Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan Brundtland Raporu'nda sürdürülebilir kalkınma; "Gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma" olarak açıklanmıştır (Akşit 2007).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışı kapsamında; kaynakların tükenebilir olduğu ve dünyanın hızlı nüfus artışı, küresel ısınma, biyolojik çeşitliliğin yok olması ve çeşitli sebeplerle ortaya çıkan kirlilik gibi birçok tehlike ile yüz yüze olduğu öne sürmektedir. Kalkınmada sürdürülebilirlik anlayışı, temelinde ekonomik gelişme anlayışına karşı olan bir kavram değildir. Tam tersine sürdürülebilir kalkınmanın bileşenleri yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve çevresel koruma süreçlerinin devamlılığı için ekonominin değerinin altını çizmektedir (Can 2008).

Son zamanlarda, bireylerin turizm odaklı yönelimleri küresel boyutta değişmektedir. Örneğin, bölgesel bazda 3S'nin (Sea-Sand-Sun) yani Deniz-Kum-Güneş üçlüsünün yerine doğa ve ekoloji temelli, sürdürülebilirlik ve sorumluluk kavramlarını barındıran turizm türleri gündeme gelmiştir. Buna paralel olarak 3E (Entertainment-Exciment-Education) yani Eğlenme-Heyecan-Eğitim üçlüsü, yeşil yaşam stili ve artış gösteren ekolojik sorunlara karşı farkındalık ile bütünleşmektedir. Ayrıca, Alpler Bölgesinde 4L (Landscape-Leisure-Learning-Limit) yani Manzara-Boş Zaman-Öğrenme-Limit dörtlüsü ile yeni bir turizm formu oluşmuş ve gün geçtikçe daha çok rağbet görmeye başlamıştır (Anonim 2018 b).

Uluslararası turizm pazarında, turistlerin yönelimlerini belirlmek amacıyla düzenlenmiş olan çeşitli araştırmalar dünyada hızla gelişen çevre bilinci doğrultusunda en popüler turizm türlerinin doğaya yönelik olduğu sonucunu göstermiştir. Bunun sonucunda çevrenin bir pazarlama öğesine dönüştürülmesi ile büyük bir pazar ortaya çıkmıştır (Baştanlar 2001).

Turizm Özel İhtisas Komisyonu 2020 raporuna göre küresel ölçekte turist profilinde gözle görülür değişiklikler meydana gelmektedir. Dünya nüfusu içerisinde 60 yaşın üzerindeki kişilerin 35 yıl gibi bir sürede iki katına çıkması ihtimali düşünülmektedir. Bu da "gümüş saçlı turistler" oalrak adlandırılan bir segmenti meydana getirecektir. Bu segment sağlıklı yaşam stilini tercih etmekte ve beraberinde sağlık ve iyi olma anlayışlarını kapsayan seyahatlere yönelecektir. Bunun yanında Y Kuşağı ve Z Kuşağı, 2040 yılına kadar baskın turist gruplarını oluşturacaktır. Aynı zamanda yeni ve az bilinen destinasyonlara rağbet artacak, odak nok noktası gastronomi olan seyahatler, macera yolculukları, nostalji arayışı, kişiselleştirilmiş hizmet beklentisi ve sürdürülebilirlik daha ön planda olacaktır (Anonim 2018 b).

2017 yılı Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Yılı ilan edilmiş ve yine aynı yıl UNWTO tarafından yayınlanan Chengdu Deklarasyonu, turizm sektörünün dikkatini turizmde sürdürülebilir kalkınmaya ve ilkelerine çekmeyi amaçlamıştır. Komisyon üyelerince ortaya koyulan amaçlar ve eylemler, BM sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlama özelliği göstermektedir. Böylece sürdürülebilir turizmin, kamu ve özel sektörün karar verenleri ve halkla birlikte yürütülmesine katkısı hususunun önemini kavranmasını ve sektörde bulunanların bir araya toplanarak olumlu yönde bir değişim için turizmin bir araç olarak kullanılması amaç edinilmiştir. Ek olarak BM tarafından belirlenen "Uluslararası 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDG)" kapsamında, bu hedeflere katkı sağlayabilecek, turizm sektörünün daha sürdürülebilir olması adına; iş uygulamaları, tüketici davranışları ve politikaların geliştirilmesi ve iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Bahsi geçen amaçlarda; turizm sektörünün sürdürülebilir kalkınmadaki değeri ve beş ana dalda turizmin rolü desteklenmektedir (Anonim 2018 b):

- Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme,
- Toplumun tüm tabakalarını içeren, iş sahalarını arttırma ve yoksulluğun önüne geçilmesi,
- İklim değişikliği, çevre koruması ve kaynak verimliliği
- Kültürel zenginlik, miras ve değerler
- Barış, güvenlik ve karşılıklı anlayış.

Dünyadaki yönelimler, turizmde tecrübeli gezgin sayısının artacağını ve kişilerin eğitim ve refah seviyesindeki yükselmenin artarak devam edeceğini göstermektedir. Bunun yanında turizmde turist seçimleri farklılaşacak, yenilik ve çeşitlilik isteği artmayı sürdürecek, macera ve konfor modelleri baskın duruma gelecektir. Deniz- kum-güneşten meydana gelen talebe ek olarak sağlık, kongre, kültür, yatçılık, tarih, heyecan, eğlence beklentileri yaygınlaşacaktır. Turizmin sosyo kültürel, ekonomik ve ekolojik yansımaları üzerinde daha fazla bilinç ve duyarlılık hakim olacak; güç tatmin olan, daha fazla para ve zamana sahip olan, seçici ve meraklı turist topluluğu önemli hale gelecektir. Klasik turizm yaklaşımı yerine yeni turizm türlerine ilgi artacaktır. Bu nedenle turistik ürün çeşitlendirmesinin bu eğilimler ışığında ve yeni piyasa arzları çerçevesinde yapılması gerekmektedir (Anonim 2018 b).

2.6. Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm

Dünya Ekonomik Forumu tarafından 2017 yılında hazırlanan Seyahat ve Turizm Rekabet Endeksi sıralamasına göre, dört ana kriter ve bunlara bağlı 14 alt kriterde yedi üzerinden puanlanarak elde edilen sıralamada 136 ülke içerisinde Türkiye 4,14 puanla 44. sırada yer almıştır. Rapordan elde edilen sonuçlar ışığında turizmde rekabet üstünlüğü gösteren alanlar havaalanı ulaşım altyapısı, kültürel kaynaklar ve iş seyahati olmuş ve rekabette alt sıralarda yer aldığımız alanlar ise emniyet ve güvenlik, çevresel sürdürülebilirlik, insan kaynakları ve emek piyasası ile seyahat ve turizmin öncelikli hale getirilmesi olmuştur (Anonim 2018 a).

UNWTO tarafından 2017 yılının Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Yılı ilan edilmesinin ardından turizm planlama politiklarında sürüdürülebilirlik kavramı üzerinde durulduğu On Birinci Kalkınma Planında görülmektedir. Bu politikalar; turizm hizmetleri ve ürünlerinin iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi; turizm değer taşlarının her bileşeninde standartların iyileştirilmesi ve sürdürülebilirlik ilkesi kapsamında bölgesel kalkınmada lider bir sektör duruma gelinmesi temel hedef olarak tasarlanmıştır. Planda, doğal ve kültürel kaynakların koruma-kullanma dengesi göz önünde bulundurularak ve kaliteden ödün vermeden sektörde sürdürülebilir bir ilerlemenin sağlanması hedeflenmiştir (Anonim 2018 a). Söz konusu hedefe ulaşmak için belirlenmiş politikalardan bazıları şu şekildedir:

- Her bir turizm bölgesi özelinde ve odaklı yaklaşım kapsamında; planlama aşamaları göz önünde bulundurularak yatırım planlaması da içeren turizmin yönetimi ve gelişimi bütüncül olarak değerlendirilecek; çevre hassasiyetli ve sorumlu turizm yaklaşımı ile sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirilecektir.
- Sürdürülebilir turizm yaklaşımı kapsamında; çevre hassasiyetli turizm tesislerinin sayısının ve standartların arttırılmasına yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.
- Koruma kullanma dengesi göz önünde bulundurularak turizm alanlarının taşıma kapasiteleri saptanacak ve alanlar buna doğrultuda yönetilecektir.

Onuncu Kalkınma Planının önemli noktalırından biri çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği sorunları güncelliğini korumaktadır. Yeşil büyüme ve çevrenin sürdürülebilir gelişiminin desteklenmesi konuya verilen önem ve farkındalık ile birlikte kamu denetimlerinin artırılması ile saplanabilecektir. Sektöre hizmet edenlerin enerji verimliliği hususunda birlikte hareket edilmesinin sağlanması ve çevre kirliliğini engelleyecek önlemler alması, yerel halkın bilinçlendirilmesi, tarihi, doğal, sosyal ve kültürel çevreyi koruyan ve geliştiren bir yaklaşımla irdelenen çevresel yönetim sistemleri uygulamalarına teşvik gibi tedbirler çevre verimliliğinin sağlanması adına önemli adımlardandır. Katı atık ve sıvı atık yönetiminde depolama sistemlerinin kullanımının artırılması ve ihtiyaç duyulan tesislerin açılması, yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımına teşvik edilmesi ve Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporları kapsamında verilen taahhütlerin uygulanmasının takibinin etkin bir şekilde yapılması çevrenin sürdürülebilir gelişimi adına atılması gereken önemli adımlardandır (Anonim 2018 a).

Farklı turizm formlarının gelişmesi adına yerelde veya yurt içinde bu amaca yönelik bir talep olması ve gereken ekonomik sirkülasyonu tetiklemesi gerekmektedir. Fakat buna yönelik talep analizi yeterli ölçüde yapılmamakta, talebin artmasına imkan sunacak politikalar da düzenlenmemektedir. Böylelikle hedeflenen turizm formu gelişememekte, yurt dışı pazara sunulabilecek olgunluğa da gelememektedir (Anonim 2018 a).

Onuncu kalkınma plan ile turizm sektöründe yeşil yıldız ve mavi bayrak gibi uygulamaların yanında çevrenin korunması, enerji verimliliğine dönük düzenlemeler yapılması, altyapı yatırımları ile sağlıklı suya erişimin ve atıksu hizmetlerinin gelişiminin sağlanması, suda yaşamın desteklenmesi ve ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılması, erişilebilir temiz ve yinelenebilir enerji kaynaklarının geliştirilerek üretim ve tüketim içindeki payının arttırılması ve iklim değişikliği ile mücadele edilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca iklim değişikliğinin küresel bir tehdit unsuru olarak uzun vadede ülkemiz üzerinde yapacağı değişiklikler için bölgelere özel sürdürülebilir tedbirlerin alınması gerekmektedir (Anonim 2018 a).

Ülkemizde 2011 yılından itibaren Türkiye Çevre Eğitim Vakfı aracılığıyla yürütülen Yeşil Anahtar Programı; iklim değişikliğinin önlenmesini ve sürdürülebilir turizme

fayda sağlamayı hedefleyen, çevrenin korunması açısından girişimleri ödüllendirmek suretiyle destekleyen uluslararası bir eko-etikettir (Anonim 2018 a).

2017 yılı bu yana ülkemizde 86 tesis Yeşil Anahtar Ödülü'ne değer görülmüştür. Uluslararası ölçete 56 ülkenin bulunduğu program çerçevesinde 2.600'ü aşkın tesisin Yeşil Anahtar Ödüllü bulunmakta olup, 56 ülkenin içinde bulunduğu sıralamada Türkiye sekizinci sırayı almıştır (Anonim 2018 a).

Gerekli ölçütleri karşılayan nitelikli marina, plaj ve yatlara verilen uluslararası bir çevre ödülü olan ''Mavi Bayrak'' ise plajlar için temiz deniz suyu ile çevre eğitimi ve bilgilendirmeye öncelik vermekte olan, gereken donanımı bulunan iyi bir çevre yönetimini temsil etmektedir. Marinalardan deniz suyu analizleri istenmemesinin yanı sıra diğer ölçütler benzerlik göstermektedir. Yatlar kategorisi 2007 yılından itibaren açılmış olup, öncelik çevre yönetimi ve çevre eğitimi olmak üzere sorumlu deniz seyri davranışının aşılanması hedeflenmektedir (Anonim 2018 a).

Dünyadaki 4.413 mavi bayrağın %11'i Türkiye'dedir. Türkiye'de 2017 yılı itibariyle mavi bayraklı 454 plaj, 22 marina ve 13 yat bulunmaktadır. Çevre yönetimine verdiği önemle Mavi Bayrak uygulamasına katılan 38 ülke arasında Türkiye, 2017'de 454 ödüllü plaj ile plaj sıralamasında üçüncü sırada ve mavi bayraklı marina sayısında dünyada yedinci sırada yer almıştır. En fazla mavi bayraklı plajı olan iller Antalya (200 plaj), Muğla (101 plaj) ve İzmir (51 plaj)'dir (Anonim 2018 a).

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu çalışmanın ana materyalini Bursa İli, Gemlik İlçesine bağlı Narlı-Karacali-Kumla mahalleleri oluşturmaktadır. Çalışma alanı sınırları olarak Kumla Orman Şefliğine bağlı alanların idari sınırları seçilmiştir. Çalışma alanı çerçevesinde araştırmada ve planlama aşamalarında kullanılacak temel veriler şu şekildedir;

- Harita Genel Komutanlığı 1/100.000 ölçekli topoğrafik haritaları,
- MTA 1/100.000 ölçekli jeolojik haritalar ve raporları,
- Orman Genel Müdürlüğü 1/100.000 ölçekli Gemlik İlçesine bağlı Kumla Mahallesine ait Orman Amenajman Planları ve raporları,
- 1999 tarihli Landsat TM Uydu görüntüsü,
- Devlet İstatistik Enstitüsü Gemlik İlçesine bağlı Narlı-Karacaali-Kumla nüfus sayım sonuçları, sosyo ekonomik göstergeler ve tarım sayımı sonuçları,
- Araziden çekilen fotoğraflar,
- Yerli ve yabancı literatür verisi

Ayrıca verilerin depolanması, işlenmesi ve değerlendirilmesi amacı ile Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yazılımlarından ArcGIS 10.5 ve modüllerinden yararlanılmıştır.

3.1.1. Çalışma Alanının Coğrafi Konumu

Çalışma alanı 40° 34" 30' ile 40° 28" 0' kuzey enleminin kesişim yeri, Greenwich'e göre 29° 07" 30' ile 28° 59" 30' doğu boylamları kesişim yeri sınırları içinde bulunmaktadır. Yer aldığı 1/25000 pafta isimleri: BURSA; G21c3, G21bc, G22d4, H22a1 ve H22a2'dir (Anonim 2017 a).

Bursa ili; Marmara Bölgesi, Güney Marmara bölümünde bulunmaktadır. Kuzeyden Marmara Denizi ve Yalova, kuzeydoğudan Kocaeli ve Sakarya, doğudan Bilecik, güneyden Kütahya ve batıdan Balıkesir illeri ile çevrelenmiştir. İl 11.043 km² alan genişliğine sahiptir. Kuzeyde Yalova ili, güneyde Osmangazi ilçesi, güneydoğuda

Gürsu ve Kestel ilçeleri, doğuda Orhangazi ilçesi, batıda Marmara Denizi ile çevrili Gemlik, Bursa iline bağlı 17 ilçesinden biridir (Anonim 2020 b) (Şekil 3.1).

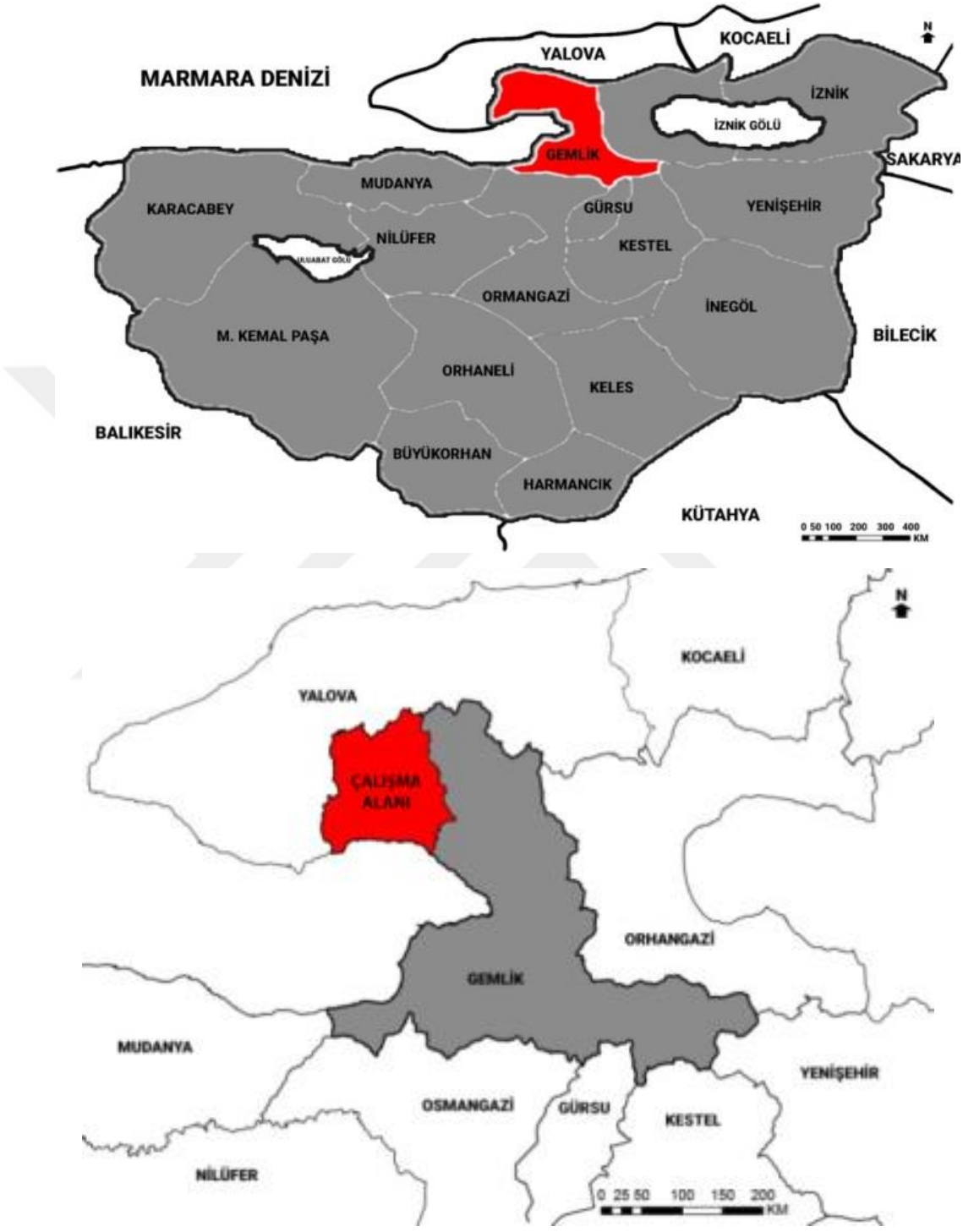

Şekil 3.1 Çalışma Alanının Konumu

Araştırma alanı Bursa ili, Gemlik ilçe sınırları içinde kalmaktadır. İdari açıdan Bursa Orman Bölge Müdürlüğü, Bursa Orman İşletme Müdürlüğüne bağlıdır. Sınırlar içerisinde Narlı, Karacaali, Büyükkumla, Kumla ve Küçükkumla mahalleleri yer almaktadır. Alanın yüzölçümü 7984.66 ha'dır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Gemlik Mahalleleri, Çalışma Alanı Sınırları İçinde Yer Alan Mahalleler

3.1.2. Çalışma Alanının Doğal Özellikleri

Topografya

Yükseklik Sınıfları

Alan deniz seviyesinden başlamakta olup en yüksek yeri 912 m'dir. En yüksek tepe; Sivri T.(903), en alçak tepe; Harman T.(141) yükseklik sınıflarına ait veriler Şekil 3.3'de ve alanın güneydoğu cephesinden görünümü Şekil 3.4, güneybatı cephesinden görünümü Şekil 3.5'de verilmiştir. Yükseklik sınıflarının alana oransal dağılımları Çizelge 3.1'te verilmiştir.

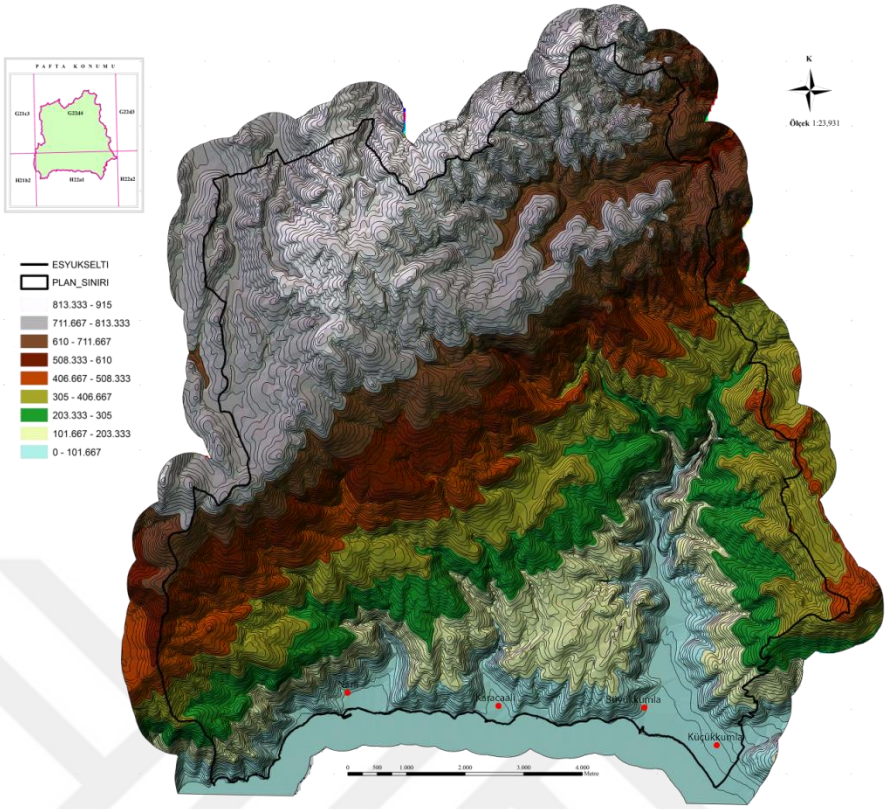

Şekil 3.3 Alana Ait Yükseklik Sınıfları

Alanın yükseklik analizi sonuçlarına göre %23'lük oranla en fazla 0-100 m aralığındaki yükseklik grupları tespit edilirken %7 oran ile 401-500 m aralığındaki yükseklik grupları ise en az bulunan gruplardır.

Çizelge 3.1 Alanın Bakı Yönleri Oransal Dağılımı

Yükseklik	Alan (ha)	Oran (%)
0-100	1825.16	23
101-200	810.9	10
201-300	923.19	12
301-400	656.77	8
401-500	588.12	7
501-600	723.94	9
601-700	1720.73	22
701-912	735.85	9

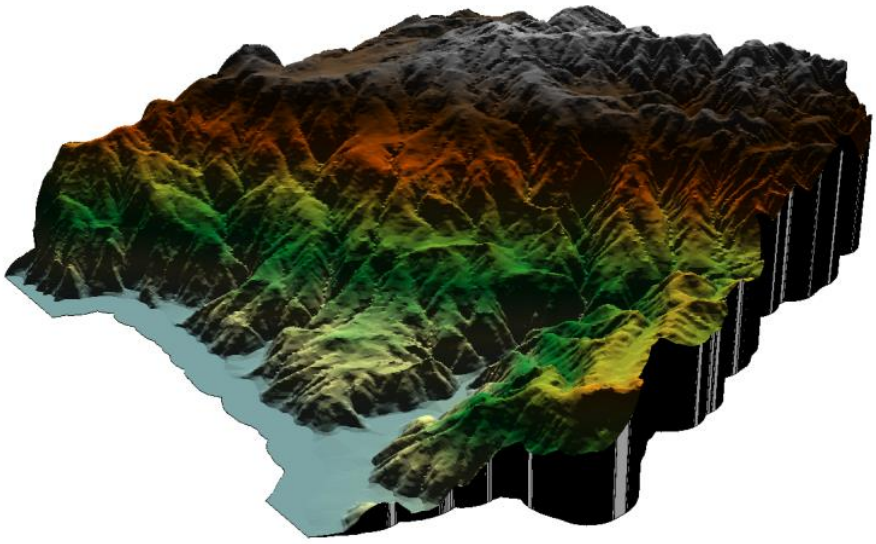

Şekil 3.4 Alanın Güneydoğu Cephesinden 3 Boyutlu Görünümü

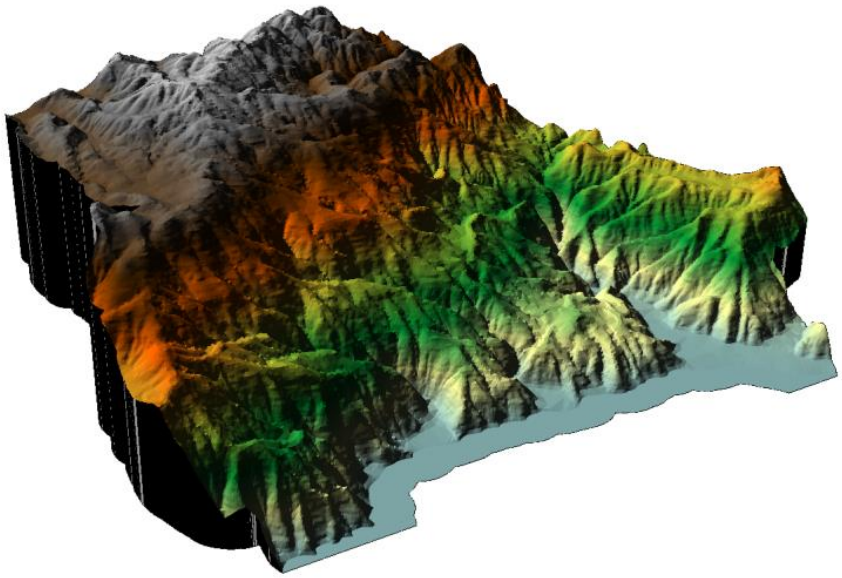

Şekil 3.5 Alanın Güneybatı Cephesinden 3 Boyutlu Görünümü

Eğim Analizi

Alana ait eğim analizi Şekil 3.6'da, sonuçları doğrultusunda hakim eğim sınıflarının oransal dağılı Çizelge 3.2'de verilmiştir

Alanın eğim analizi sonuçlarına göre %25'lik oranla en fazla %30 ve üzeri eğim grubu tespit edilirken düz ve düze yakın alanlar çalışma alanı içerisinde en az yüzeyi kaplamaktadır.

Çizelge 3.2 Alanın Bakı Yönleri Oransal Dağılımı

Eğim Sınıfları	Alan (ha)	Oran (%)
0-1	10.15	0
1-5	387.38	5
5-10	653	8
10-15	1643.71	21
15-20	1761.85	22
25-30	1488.88	19
30+	2039.67	25

.

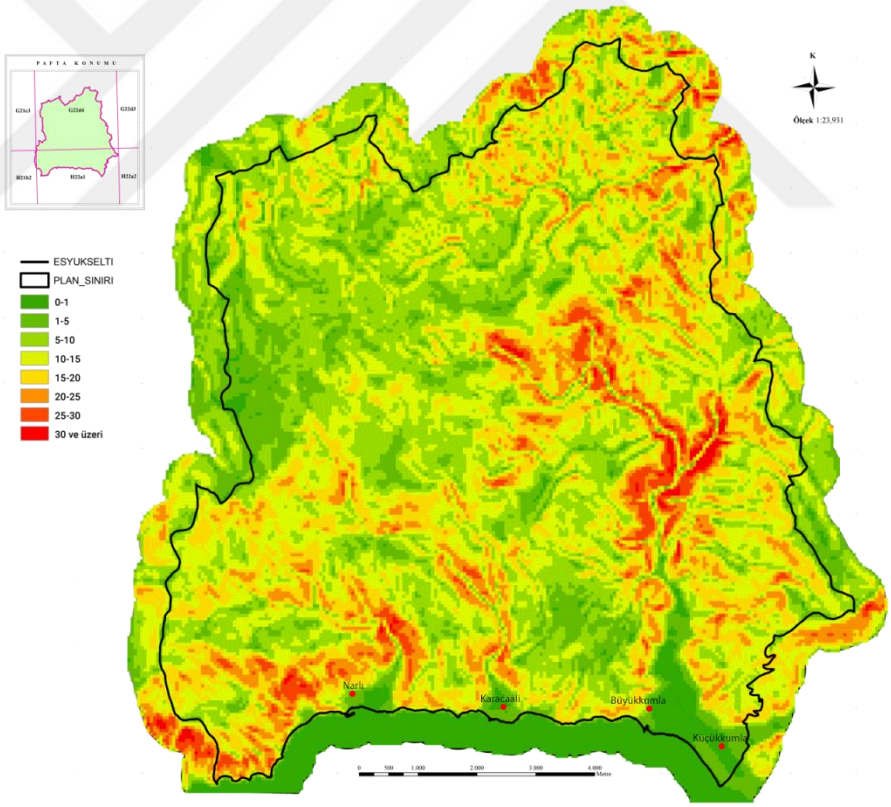

Şekil 3.6 Alana Ait Eğim Sınıfları

Bakı Analizi

Alana ait bakı analizi Şekil 3.7'de, sonuçları doğrultusunda hakim bakı yönlerinin oransal dağılı Çizelge 3.3'de verilmiştir.

Çizelge 3.3 Alanın Bakı Yönleri Oransal Dağılımı

Yönler	Alan (ha)	Oran (%)
Kuzey	7.35	0
Kuzeydoğu	202.4	2
Doğu	1096.85	14
Güneydoğu	3222.02	40
Güney	1813.22	23
Güneybatı	1320.31	17
Batı	296.73	4
Kuzeybatı	23.62	0

Alanın bakı analizi sonuçlarına göre %40'lık oranla en fazla güneydoğu cepheleri,%23 oranla güney cepheleri %17 günaybatı ve %14 ile doğu cepheleri alana hakim iken kuzey ve kuzeybatı cephelerinin çok az alanlarda mevcut olduğu belirlenmiştir.

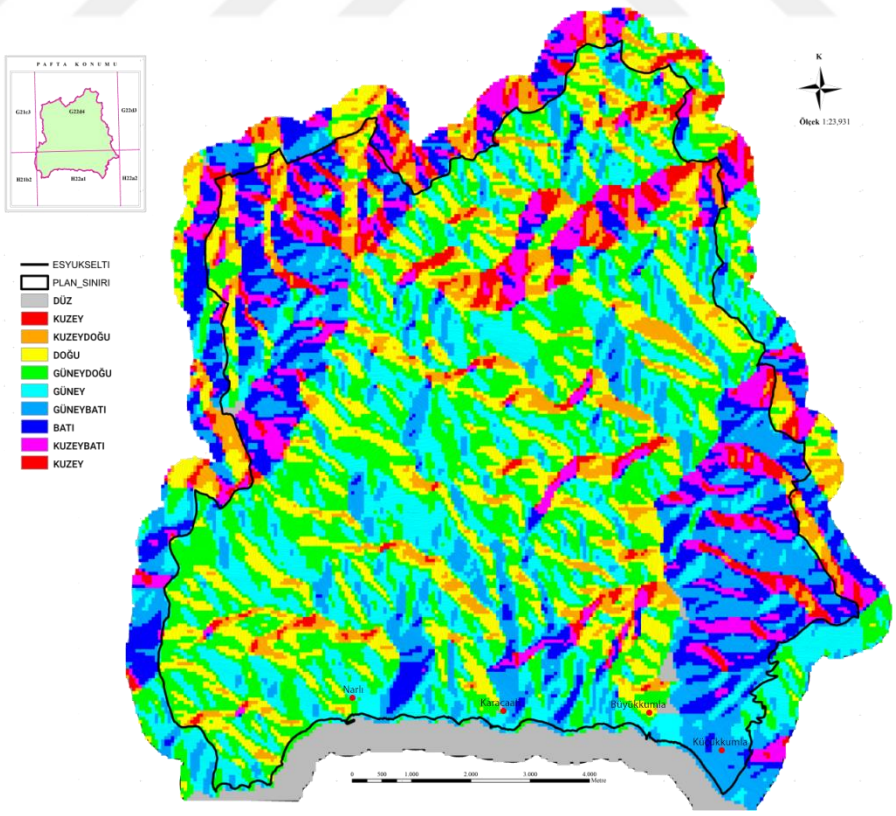

Şekil 3.7 Alanın Bakı Durumu

Jeolojik Yapı

Plan ünitesi; Birinci zamanın Silüriyen ve Devonien devirlerinde oluşmuştur (Şekil 3.8). Kuarts, gnays ve bazalt ana kayalar hakimdir (Anonim 2017 b). Oluşum şekillerine göre ana kayaların bulunuşu da çok bulunandan aza doğru metemorfik, volkanik ve sedimenter kayalar şeklindedir.

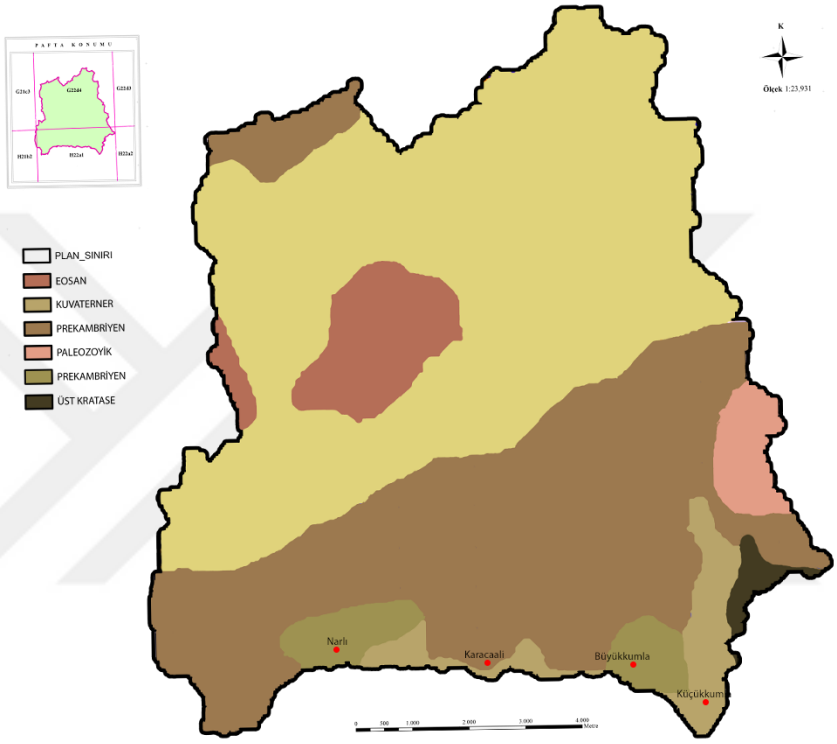

Şekil 3.8 Alana Ait Jeolojik Yapı

Depremsellik

Çalışma alanı Yeni Line 3 ve Yeni Line 4 sismik hatları üzerinde bulunmaktadır. Gemlik ilçesi Cumhuriyet Mahallesi sınırından Büyükkumla sınırına kadar olan bölümündeki sismik ölçümlerde genç yaşta veya aktif fayların olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı planlama öncesi ilgili önlemlerin alınması gerekmektedir. Buna ek olarak Büyükkumla sınırından Narlı açıkları arasında bulanan alanda yüzey akıntısı ile dip akıntısının zamanla değiştiği ve dip akıntının ortalama akıntıyı arttırması nedeniyle planlama öncesi akıntı hız ve yönlerinin itinalı bir şekilde araştırılması gerekmektedir (Anonim 2015).

Toprak Özellikleri

Büyük Toprak Grupları Analizi

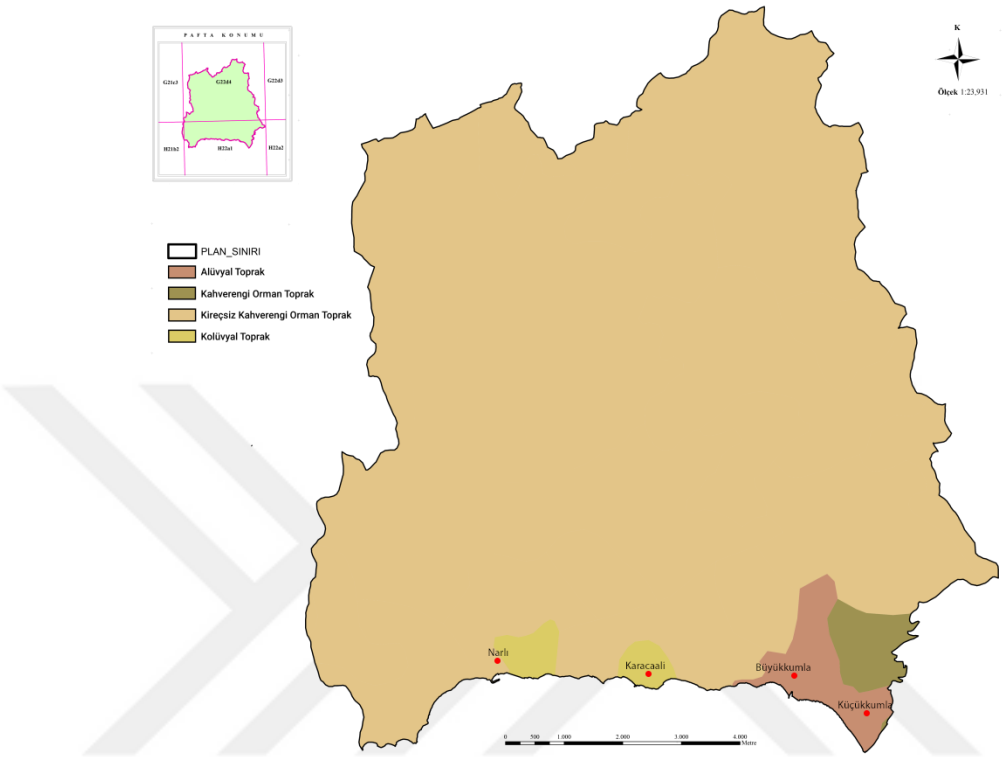

Şekil 3.9 Alanın Büyük Toprak Grupları

Alanda tespit edilen toprak grupları Şekil 3.9'da ve alana oransal dağılımı Çizel 3.4' de verilmiştir.

Analiz sonucu alanın %94'lük oranla en fazla kireçsiz kahverengi orman toprağı, %1'lik oranla en az kolüvyal toprak ile ötürlü olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.4 Alanın Büyük Toprak Grupları Oransal Dağılımı

Toprak Grubu	Alan (ha)	Oran (%)
Alüvyal Toprak	204.97	3
Kahverengi Orman Toprak	129.70	2
Kireçsiz Kahverengi Orman Toprak	7536,98	94
Kolüvyal Toprak	113.01	1

Arazi Kullanım Kabiliyetleri Analizi

Arazi kullanım kabiliyeti analizi sonucunda alanda %46'lık oranla en fazla VII sınıf toprak bulunurken bu orana yakın %41 ile VI sınıf topraklar tespit edilmiştir. I sınıf verimli topraklar ise %1'lik bir yüzey kaplamaktadır.

Alanda tespit edilen arazi kullanım kabiliyetleri Şekil 3.10'da ve alana oransal dağılımı Çizel 3.5' de verilmiştir.

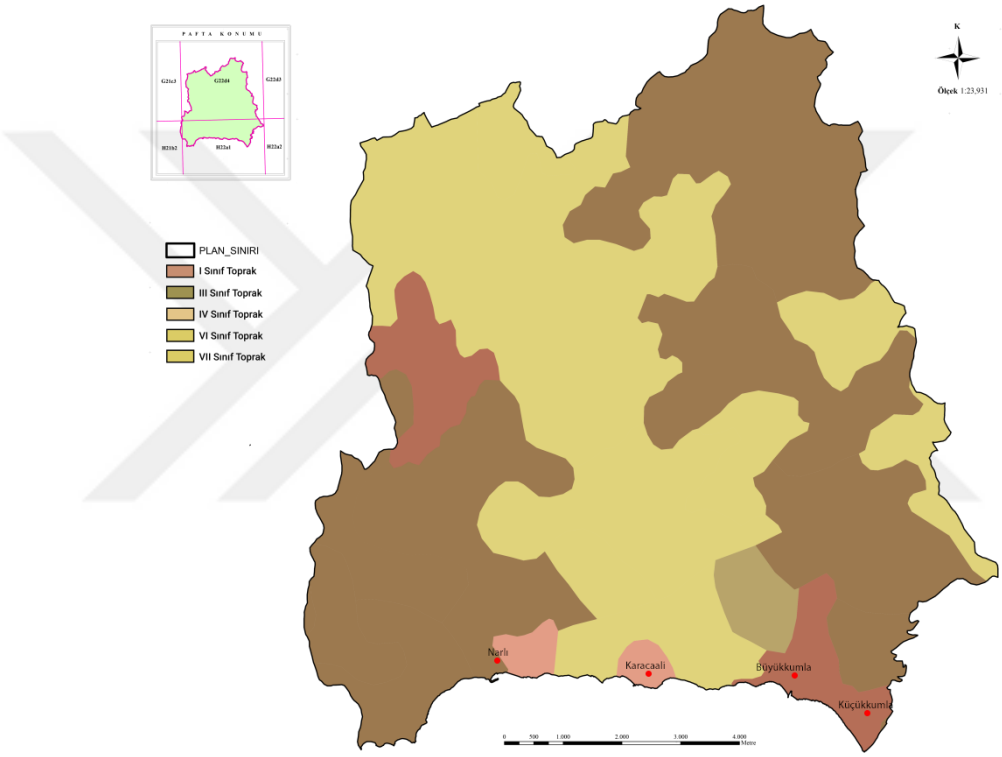

Şekil 3.10 Alanın Toprak Sınıfları Analizi

Çizelge 3.5 Alanın Arazi Kullanım Kabiliyeti Oransal Dağılımı

Toprak Sınıfı	Alan (ha)	Oran (%)
I	113.01	1
III	753.53	10
IV	145.55	2
VI	3265.73	41
VII	3706.84	46

Toprak Tekstürü Analizi

Alanda tespit edilen toprak tekstür yapısı Şekil 3.11' de ve alana oransal dağılımı Çizel 3.6' da verilmiştir.

Çizelge 3.6 Alanın Toprak Tekstürü Oransal Dağılımı

Toprak Tekstürü	Alan (ha)	Oran (%)
İnce	2904.75	36
Orta	5079.91	64

Toprak tekstürü analizi sonucunda alanda %64 oranla en fazla orta tekstürlü toprak bulunurken kalan toprak tekstürü ise ince tekstürdür.

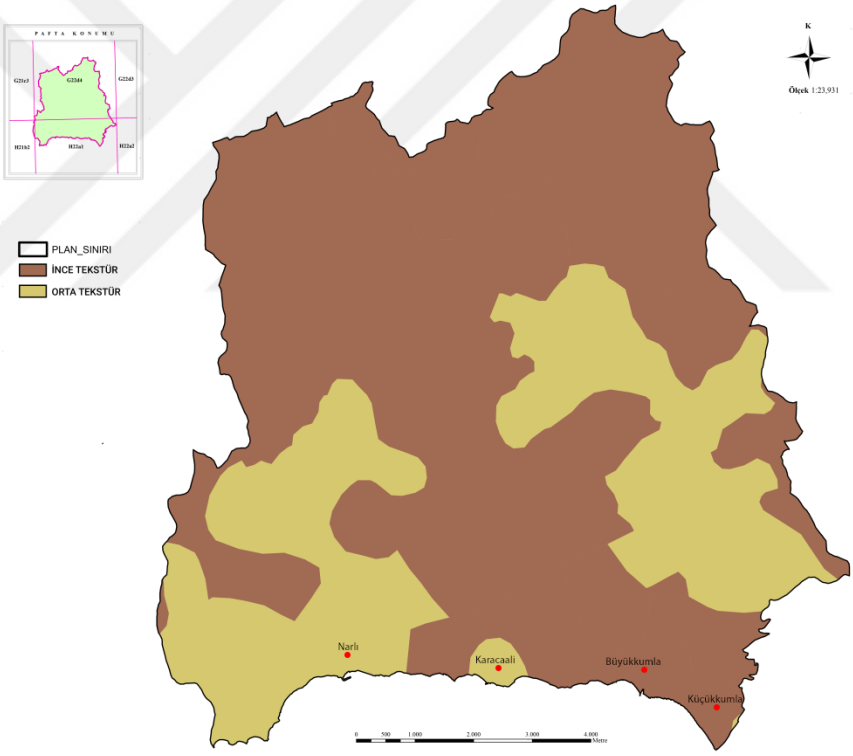

Şekil 3.11 Alanın Toprak Tekstür Analizi

Toprak Derinlik Analizi

Toprak derinlik analizi sonucunda alanda %61'lık oranla en fazla sığ (20-50 cm) toprak, %38 oran ile çok sığ (0-20 cm) toprak bulunurken en az %1 oranla ile derin (90+ cm) toprak tespit edilmiştir.

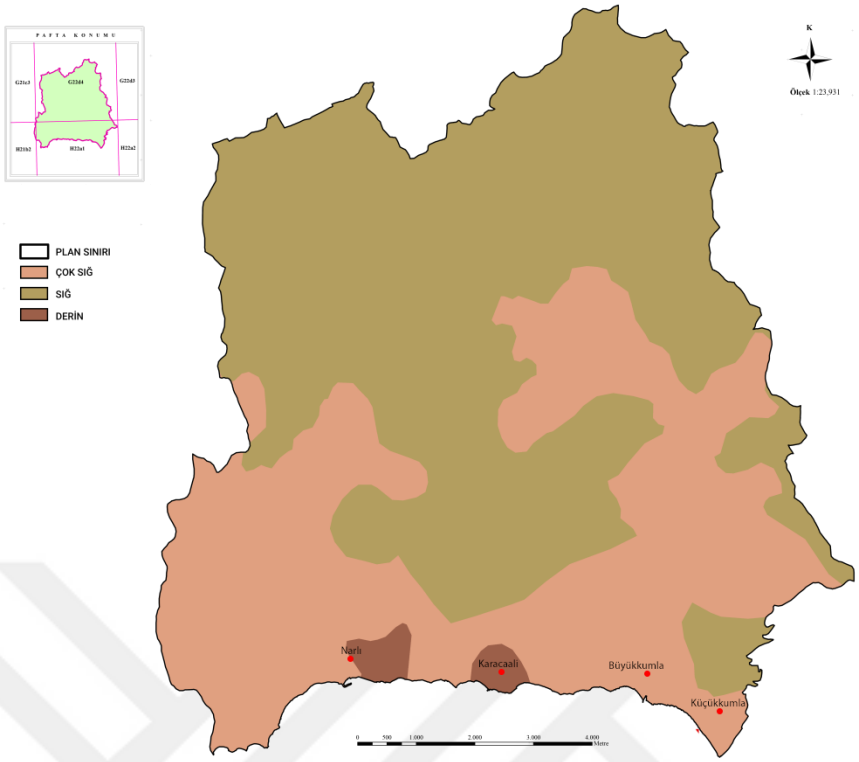

Şekil 3.12 Alanın Toprak Derinlik Analizi

Alanda tespit edilen toprak sınıfları Şekil 3.12'de ve oransal dağılımı Çizel 3.7' de verilmiştir.

Çizelge 3.7 Alanın Toprak Derinlikleri Oransal Dağılımı

Toprak Derinlik	Alan (ha)	Oran (%)
Çok Sığ	3014.47	38
Sığ	4904.36	61
Derin	65.83	1

Toprak Drenaj Analizi

Toprak drenaj analizi sonucunda alanda %96'lık oranla en fazla iyi drenajlı toprak bulunurken %3 oranında fena drenajlı toprak ve %1 oranında drenajı yetersiz toprak tespit edilmiştir (Şekil 3.13).

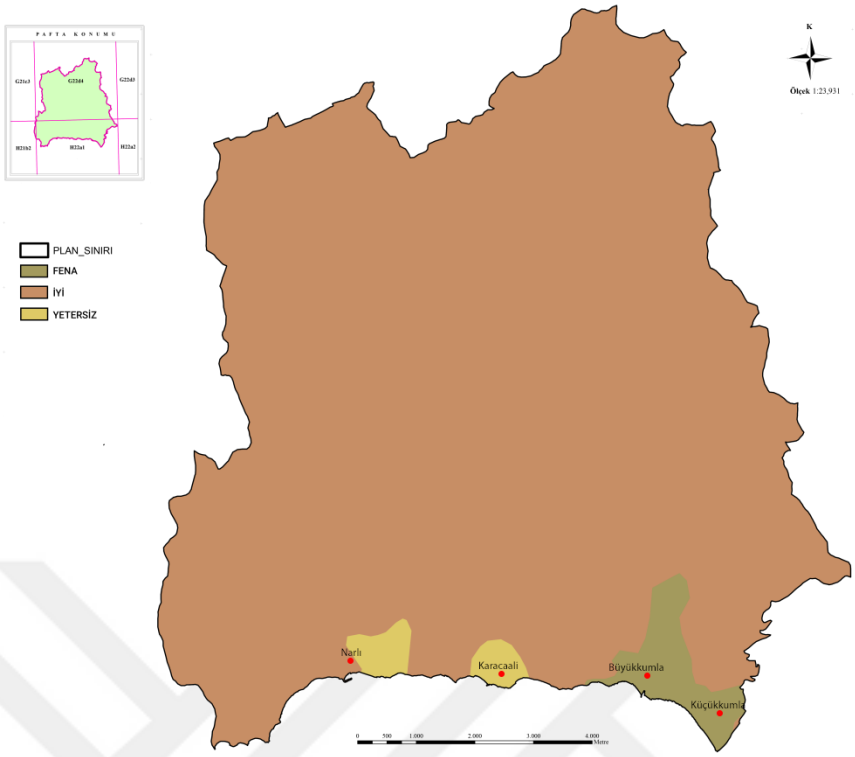

Şekil 3.13 Alanın Toprak Drenaj Analizi

Alanda tespit edilen toprak sınıflarının oransal dağılımı Çizel 3.8' de verilmiştir.

Çizelge 3.8 Alanın Toprak Drenaj Oransal Dağılımı

Toprak Sınıfı	Alan (ha)	Oran (%)
Fena	204.97	3
İyi	7666.68	96
Yetersiz	113.01	1

Toprak Erozyon Analizi

Toprak erozyonu analizi sonucunda alanda %74'lük oranla en fazla şiddetli erozyona maruz kalmış topraklar bulunurken %25 oran ile orta şiddet ve %1 oran ile hiç ve ya çok az erozyona maruz kalmış toprak tespit edilmiştir (Şekil 3.14). Alanda tespit edilen toprak sınıflarının oransal dağılımı Çizel 3.9' da verilmiştir.

Çizelge 3.9 Alanın Toprak Sınıfları Oransal Dağılımı

Toprak Sınıfı	Alan (ha)	Oran (%)
Hiç ve ya Çok Az	113.01	1
Orta Şiddetli	1958.68	25
Şiddetli	5912.97	74

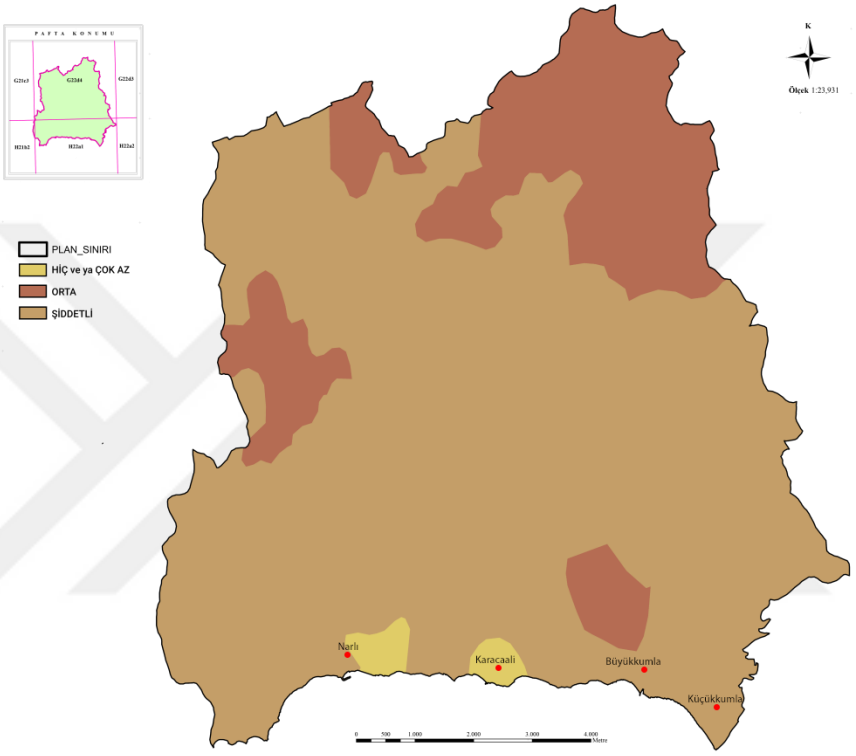

Şekil 3.14 Alanın Toprak Erozyon Analizi

Hidroloji

Araştırma alanının kıyı özelliğinin yanı sıra sahip olduğu akarsu, gölet, dere vb. yüzey suları Şekil 3.15'te verilmiştir. Yüzey alanı olarak en büyük dere Büyükkumla deresidir ve bu alanda baraj çalışması yürütülmekte ancak henüz tamamlanmamıştır. Mevcut su yüzeyleri Çizelge 3.10'da verilmiştir.

Çizelge 3.10 Alanda Bulunan Su Yüzeyleri

Ağıl D.	Düdüklü D.	Küçükkumla D.	Talaşman D.
Batak D.	Kestane D.	Patlıcan D.	Tuzla D.
Berber D.	Kızılca D.	Sazak D.	Türbe D.
Büyükkumla D.	Kuşraşı D.	Seremel D.	Yeşil D.

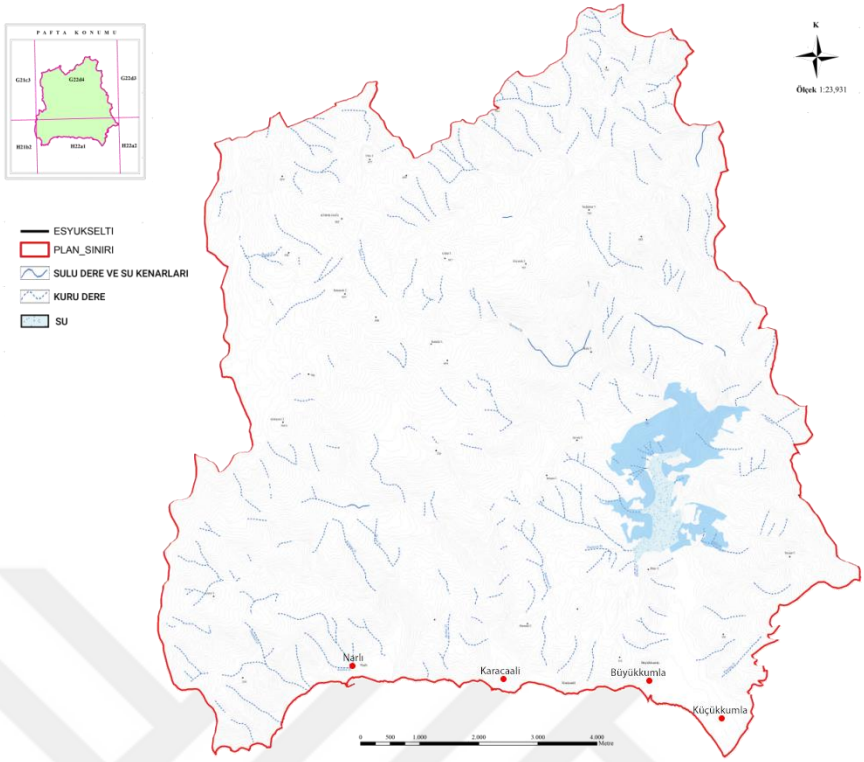

Şekil 3.15 Alanın Hidrolojik Yapısı

İklim Özellikleri

Sıcaklık

Alanın yıllık ortalama sıcaklığı 14.1º derecedir. Yılın en sıcak ayı 22.8º sıcaklıkla Temmuz'dur. Yılın en düşük sıcaklık ortalaması Ocak ayında 5.5º'dir. Yıl boyunca ortalama sıcaklık 17.3º seviyelerinde değişim göstermektedir (Anonim 2020 b).

Yağış

Yıllık ortalama yağış miktarı: 686 mm olarak ölçülmüştür. Yılın en kurak ayı 22 mm yağışla Temmuz'dur. En fazla yağış ortalama 104 yağış miktarıyla Aralık ayında görülmektedir. Yılın en yağışlı ve en kurak ayı arasındaki yağış miktarı: 82 mm'dir (Anonim 2020 b).

Rüzgar Yönü Ve Şiddeti

Alanda kuzey ve kuzeydoğudan gelen rüzgarlar etkili olmakla birlikte yaz aylarında ortalama rüzgar hızı 12,4 km/s olarak hesaplanmıştır. Yıl boyunca ortalama rüzgar şiddeti 6-12 km/s olarak belirlenmiştir (Anonim 2020 b).

Rüzgar hızının değerlendirilmesinde, Erol'un (1991) de hazırlamış olduğu sınıflama esas alınmıştır. Belirlenen aralıkları, Beafort Rüzgar sınıflamasında karşılayan değerler Çizelge 3.11.'de verilmiştir (Erol 1991).

Çizelge 3.11 Rüzgar Sınıflaması (Erol 1991)

Rüzgarin Adi	Rüzgar (M/Sn)	Rüzgar (Km/H)	Beafort
Durgun	0-1	0-4	0
Hafif Esinti	1-2	4-6	1
Hafif Briz	2-4	6-12	2
Zayif Briz	4-6	12-19	3
Mutedil Briz	6-8	19-27	4
Sert Briz	8-10	27-35	5
Kuvvetli Rüz.	10-12	35-45	6
Şiddetli Rüz.	12-15	45-55	7
Firtinamsi Rüz.	15-18	55-66	8
Firtina	18-21	66-77	9
Şiddetli Firtina	21-25	77-90	10
Orkanimsi Fir.	25-30	90-105	11
Orkan-Kasirga	30'dan Yukari	105'den Fazla	12

Bitki ve Orman Toplulukları

Araştırma alanında bulunan ağaç türleri Çizelge 3.12, ağaççık ve çalı türleri Çizelge3.13 ve otsu türler ise Çizelge 3.14'deki gibi sınıflandırılmıştır. Alanda endemik tür bulunmamaktadır. Asli ağaç türlerinin yayılışını gösteren "Meşcere Haritası"nda verilmiştir (Anonim 2017 b) (Şekil 3.16).

Çizelge 3.12 Alanda Bulunan Ağaç Formundaki Bitki Türleri (Anonim 2017 b)

Ağaç Türleri		**Sembolü**
Kızılçam	*(Pinus brutia)*	Çz
Karaçam	*(Pinus nigra)*	Çk
Fıstıkçamı	*(Pinus pinea)*	Çf
Sahilçamı	*(Pinus maritima)*	Çm
Ardıç	*(Juniperus)*	Ar
Servi	*(Cupressus)*	Sr
Kermes meşesi	*(Quercus coccifera)*	Mkr
Saçlı meşe	*(Quercus cerris)*	Ml
Mazı meşesi	*(Quercus infectoria)*	Mm
Macar meşesi	*(Quercus frainetto)*	Mk
Saplı meşe	*(Quercus robur)*	Ms
Sapsız meşe	*(Quercus petraea)*	Mz
Tüylü meşe	*(Quercus pubescens)*	Mt
Kayın	*(Fagus orientalis)*	Kn
Gürgen	*(Carpinus)*	Gn
Kavak	*(Populus)*	Kv
Akçaağaç	*(Acer)*	Ak
Çınar	*(Platanus orientalis)*	Çn
Kestane	*(Castanea sativa)*	Ks
Dişbudak	*(Fraxinus)*	Dş
Kocayemiş	*(Arbutus unedo)*	Ko
Üvez	*(Sorbus)*	Üv
Söğüt	*(Salix))*	Sö
Sandal	*(Santalum album)*	Sl
Kızılağaç	*(Almus glutinosa)*	Kz
Kızılcık	*(Cornus mas)*	Kzc

Çizelge 3.13 Alanda Bulunan Ağaççık ve Çalı Formundaki Bitki Türleri (Anonim 2017 b)

Ağaççık ve Çalı Türleri	
Alıç	(*Crataegus*)
Erik	*(Prunus domestica)*
Ahlat	*(Pyrus elaeagrifolia)*
Akçakesme	*(Phiyleria media)*
Fındık	*(Corylus colurna)*
Karaçalı	*(Paliurus aculatus)*
Sütleğen	*(Euphorbaia tinctoria)*
Sakız ağacı	*(Terebentus pictasia)*
Menengiç	*(Terebentus lentusas)*
Laden	*(Cistus)*
Ayı üzümü	*(Vaccinium)*
Sumak	*(Rhus coriaria)*
Yemişen	*(Crateagus monogina)*
Kuşburnu	*(Rosa canina)*

Çizelge 3.14 Alanda Bulunan Otsu Formundaki Bitki Türleri (Anonim 2017 b)

Otsu Bitkiler	
Orman sarmaşığı	*(Hedera helix)*
Böğürtlen	*(Rubus fruticosus)*
Kekik	*(Thymus)*
Eğrelti	*(Pteridium)*
Geven	*(Astragalus)*
Çilek	*(Fragaria vesca)*
Isırgan	*(Urtica)*
Çayır otları	*(Graminea)*
Menekşe	*(Viola)*
Funda	*(Erica)*
Göz dikeni	*(Smilax)*

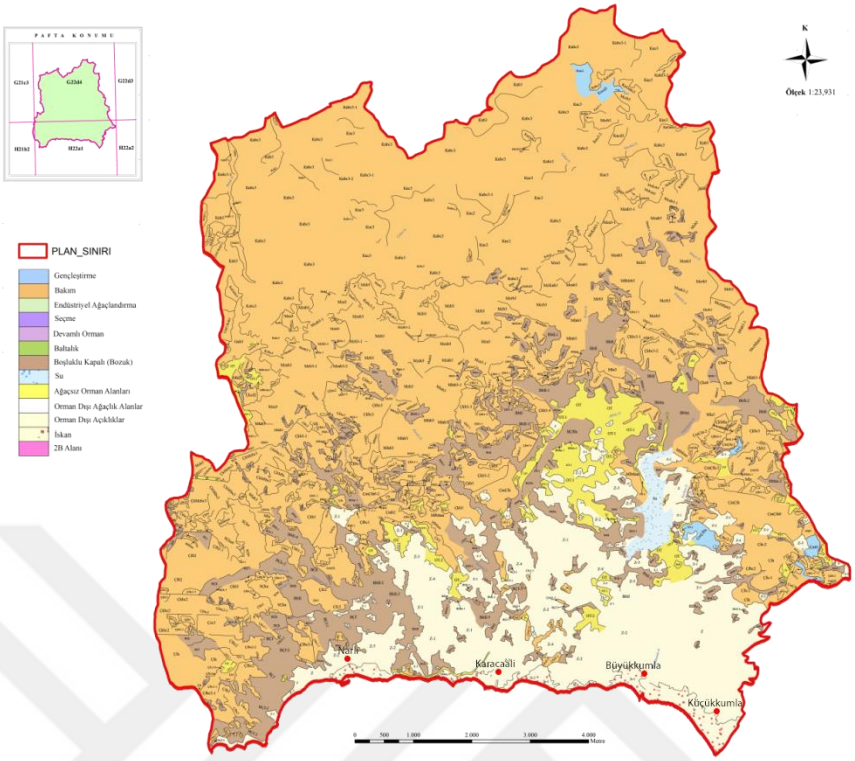

Şekil 3.16 Alana Ait Meşçere Haritası

Orman Kapalılık Durumu

Alanın orman kapalılık durumu analizi sonucunda %58 lik oranla %1-10 oranında kapalı ormanlar en fazla alana hakim iken %7 oran ile %11-40 kapalı ormanlar en az alanı kaplamaktadır. Alanı kaplayan orman alanların kapalılık haritası Şekil 3.17'te ve oranları dağılımları Çizelge 3.15'de verilmiştir.

Çizelge 3.15 Alanın Orman Kapalılığı Oransal Dağılımı

Kapalılık (%)	Alan (ha)	Oran (%)
1-10	4643.9	58
11-40	503.4	7
41-70	1138.62	14
71-100	1698.72	21

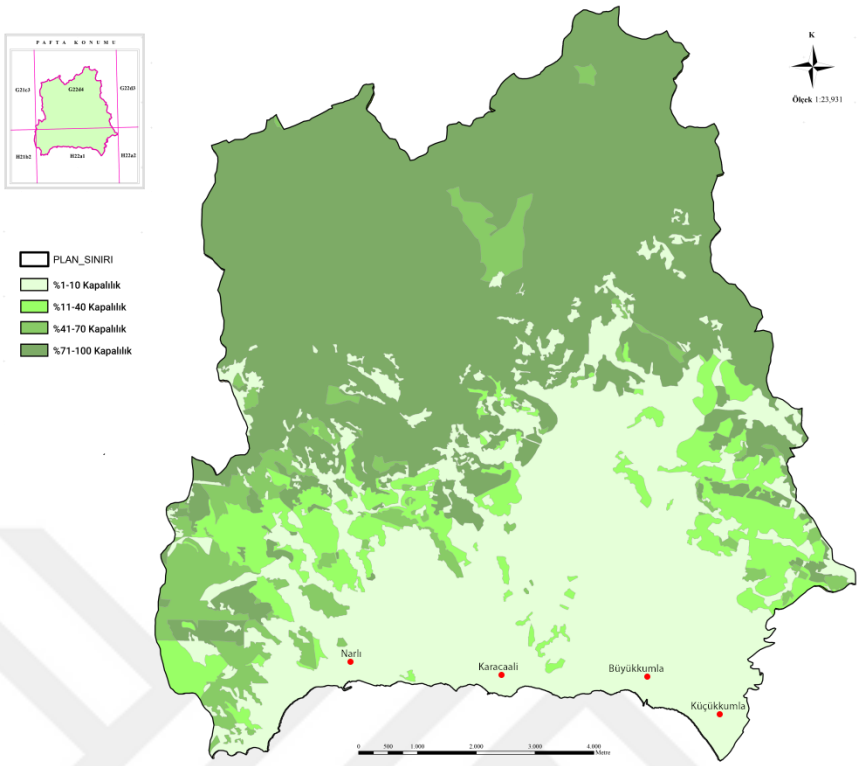

Şekil 3.17 Orman Kapalılık Durumu

Fauna

Bursa yaban hayatını oluşturan geyik, akbaba, kurt, güvercin, sakarmeke, çakal, ayı, tilki, karaca, çil, yaban kazı, kartal, çalıkuşu, saksağan, yaban domuzu, leş kargası, bağırtlak, çulluk, kestane kargası, ada tavşanı, tavşan, keklik, yaban ördeği, tahtalı, bıldırcın ve üveyiktir. Gemlik-Haram Sülün Yetiştirme Sahası, yaban hayatı koruma sahası olarak tescil edilmiştir (Anonim 2017 a).

Gemlik Körfezi'nde 36 familya üyesi toplam 67 türde balık olduğu belirlenmiştir (Anonim 2017 a).

3.1.3. Çalışma Alanının Kültürel Özellikleri

Tarihçe

Narlı mahallesi tarihi açıdan araştırıldığında geçmişi Cenevizlilere kadar gitmektedir. Şimdiki Eski Narlı mahallenin ilk yerleşim yeridir. Korsan saldırısına maruz kalan köy mahallenin tepe noktalarına çekilmiştir. Mahalleli Osmanlı döneminde, Evliya Çelebinin seyahatnamesinde ifade ettiği üzere Padişah ve aile üyeleri için şerbette kullanılan ekşi nar yetiştiren, donanma kadırgalarına kürek üreten vakıf mahallesi olarak yaşam sürmüştür. Aynı zamanda saraya çiçek yetiştirmişlerdir ve şimdilerde dağlarda bu çalışmalardan kalan soğanlı bitki türlerine rastlanmaktadır. Kurtuluş Savaşı sırasında Gemlik ve civarları işgal edilip buralarda yaşayan Türk halkı Rumlar tarafından cami ve köy hamamında ateşe verilerek yakılmıştır. Kendini kurtarabilenler İstanbul'a kaçmış işgalin sona ermesiyle geri gelmişlerdir. Fakat mahalle bütünüyle tahrip edildiği için yerliler, şimdiki yerleşim yeri olan sahil şeridinde mahalleyi tekrar kurmuşlardır. Soy kırımın yaşandığı cami ve hamam ise ibret göstergesi olarak yanmış ve yıkılmış haliyle bırakılmıştır (Anonim 2020 c).

Karacaali mahallesi Narlı ve Büyükkumla mahalleleri arasında bulunmaktadır. Başbakanlık Arşivindeki, 1759 tarihli belgelerde köyün adına rastladık. Daha eski bir belgeye göre ise, Gemlik'e bağlı birçok köyle birlikte Karacaali köyü de Donanmaya yılda 5 bin kürek yapmak ile görevliymiş. 1530 tahrir defterinde belirtildiği üzere Hafsa Hatun vakfına ait olan 14 hanenin bulunduğu, Kite/Ürünlü'de bir Karaca köyü geçmektedir. Olasılıkla aynı köydür. XVIII. yüzyıl tahrir defterlerine göre Kite/Ürünlü kazasına bağlıdır. Bu tarihte Kumla'nın bir mevkii olarak anılan Karacalar I. Murad'ın kullarından İlyas'ın elinde iken, I. Murad'ın kızkardeşi, Hafsa Hatun'a temlik olarak verilmiş. Kurtuluş Savaşı sırasında kısmen yakılmıştır (Anonim 2020 d).

Kumla mahallesinin Armutlu yarımadasında bulunan diğer sahil köyleri gibi tarihi eskiye uzanır ve eski adı Kumla-i Sagir olarak bilinmektedir. Osmanlı egemenliğinin ardından 18. yüzyılın başlarında Türkler, kasaba sakinleri olan Rum ve Ermenilerin de bulunduğu alana getirilmiştir. Köy Osmanlı döneminde zeytinvilik ve yağ üretimi ile zenginleşmiş, gelişmiştir. kasaba nüfusunun 20.yy'ın başlarında 5-6 bin kişinin yaşadığı kasabada birer tane ilk ve orta okul, klise, değirmen ve yağhanelerinin olduğu

varsayılmaktadır. Köylüler Yunanlıların işgali sonucunda mahallelerinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Birçoğunun evi yıkılan köylü, işgal sürecinde İstanbul Selimiye Kışlası'nda kalmışlar ve işgal bittiğinde köylerine gelmişlerdir. Bir rivayete göre şimdiki Küçük Kumla ve Büyük Kumla topraklarına adı Kumla olan 2 kardeş gelip ve ayrı ayrı yerlerde yaşamaya başlamışlardır. Kardeşlerden küçük olanın yerleşmiş olduğu alan Küçük Kumla; büyük olanın yerleşmiş olduğu alan ise Büyük Kumla olarak adlandırılmıştır (Anonim 2020 e).

Denizden 2 km içerde bulunan köyün sahilinde çok sayıda yazlık konut yapılmıştır. Bu nedenle nüfusu artıp belde olmuş ve belediye örgütü kurulmuştur. Köy yeri sahilden içerdeyken, sahile doğru taşınmıştır. Bugün eski köy yerinde çok sayıda yapı kalıntısı bulunmaktadır. XVI. yüzyılda yapılmış olan Hacımuhi Camii'nin dışında bugün büyük ölçüde yıkılmış olan Eski Camii vardır. Köyde ayrıca biri Arap Hamam adı taşıyan iki hamam vardır. Kadı sicilleri ve 1912 yılında yayınlanan Hüdavendigâr gazetesine göre, Emir Sulan'ın vakıf köyüdür. 1530 tahrir defterinde belirtildiği üzere Kite kazasında, 60 hanenin bulunduğu bir yerleşimdir. XVIII. yüzyıl tahrir defterlerine göre Hafsa Hatun'un vakfına ait olan Mahmud Kumluğu olarak anılan yer farklı olmalıdır. 1693 yılında Eşrefi tarikatından Eşrefisani Efendi oğlu Muhiddin Efendi burada tekke kurmuş. İşte köydeki bu eski cami, İsmail oğlu Hasan 1862 yılından önce de bu caminin varlığına tanık olduğumuza göre cami daha da eskidir. 1895 ve 1908 yılında 301 hane bulunan köyde, 1927 yılında 1575 kişi yaşamaktadır. İşgal yıllarında köy tahrip edilmiştir. 1990 yılında 4.578, 1997 yılında 5.089 kişi yaşamaktaydı. Köyde, adak yeri olarak kullanılan Eşref Dede adlı yatır vardır. Eski köy yerinde Kadiri tarikatı şeyhlerinden Abdullah Efendi'ye ait mezar, bölgedeki en önemli adak yeridir. Özellikle erkek çocuk isteyen kadınlar türbeye gelip, buradaki ağırlığı serçe parmaklarıyla kaldırdığı zaman dileği yerine gelmekteymiş. Beldede haftalık Kervan adlı bir gazete yayınlanmaktaydı (Anonim 2020 f).

Nüfus

Çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan mahallere ait TÜİK ADNKS'ne göre nüfus ve yoğunluk verileri Çizelge 3.16'da ki gibidir.

Çizelge 3.16 Çalışma Alanına Ait Nüfus ve Yoğunluk Durumu (Tuik 2020)

MAHALLE	NÜFUS (kişi)	YOĞUNLUK (kişi/km²)
Narlı	347	9.13
Karacaali	573	33.7
Büyük Kumla	665	44.3
Küçük Kumla	590	147.5
Kumla	5715	816.42
TOPLAM	**7.890**	**98.81**

Narlı Mahallesi nüfusunun %52.16'sını kadınlar, %47.84'ünü ise erkek nüfusu oluşturmaktadır. Nüfun %43.23 oranla ağırlık orta yaş grubundan oluşmaktadır.

Karacaali Mahallesi nüfusunun %50.44'ünü kadınlar, %49.66'sını ise erkek nüfusu oluşturmaktadır. Nüfun %45.20 oranla ağırlık orta yaş grubundan oluşmaktadır.

Büyükkumla Mahallesi nüfusunun %49.17'sini kadınlar, %50.83'ünü ise erkek nüfusu oluşturmaktadır. Nüfun %21.80'i genç, %43.76'sı orta yaş ve %34.44'ü ise yaşlı nüfusunu oluşturmaktadır.

Küçükkumla Mahallesi nüfusunun %52.88'ini kadınlar, %47.22'sini ise erkek nüfusu oluşturmaktadır. Nüfun %18.31'i genç, %43.56'sı orta yaş ve %38.13'ü ise yaşlı nüfusunu oluşturmaktadır.

Kumla Mahallesi nüfusunun %49.75'ini kadınlar, %50.25'ini ise erkek nüfusu oluşturmaktadır. Nüfun %18.23'ünü genç, %44.71'ini orta yaş ve %37.06'sını ise yaşlı nüfusunu oluşturmaktadır.

Ekonomik Yapı

Yerel halkın geçim kaynağını tarım, hayvancılık ve balıkçılık faaliyetlerinden sağlanan gelirler oluşturmaktadır (Anonim 2015).

Tarımsal faaliyerlerde en çok paya sahip olan zeytinciliktir. Kaliteli ve lezzetli sofralık zeytin yetiştiriciliğinde ülkemizde önemli bir bölgedir. Ayrıca yüksek kalitelide elma, armut ve şeftali üretilmektedir. Türkiye'nin ilk konserve fabrikası Rifat Minare Koll. Şti. kurulması ile konserveciliğin gelişmesi doğrultusunda sebzecilik faaliyetleri de ilerleme katetmiştir. Salatalık, domates, fasulye, bezelye, patlıcan, biber, enginar yetiştirilen ürünler arasındadır (Anonim 2015).

Hayvancılık ise dağ köylerinde çok ve ilçeye yakın köylerde daha az icra edilmektedir. İlçede tavukçuluk faaliyetleri yaygındır. Önemli gelir kaynaklarından biri de balıkçıktır, körfez sularında her çeşit balık bulunur (Anonim 2015).

Mevcut Alan Kullanımı

Çalışma alanının kıyı hattı batıda Yalova il sınırı doğuda ise Gemlik'in ilçesi olan Cumhuriyet mahllesi sınırı olarak kabul edilmiştir ve kıyı şeridi uzunluğu 12 km ile Bursa ilinin toplam kıyı şeridi uzunluğunun %10,82'sine tekabül etmektedir. Topografik eşiklerin dağılı ve ulaşım ağının etkisiyle yerleşim kıyıya yakın alanlarda yoğunlaşmıştır. Yerleşimin dışında kalan alanlar ise yapıca hasara maruz kalmamış ağaçlık alanlar, orman alanları ve yöreye has ürünlerin bulunduğu alanlardan oluşmaktadır (Anonim 2015).

Yerleşimlerin alanları, yapılaşmanın yoğun olduğu ve çoğunluğu kummulların bitiminden başlayarak devamlılık arz eden ikinci konutlar, kurum ve sivil toplum örgütlerine bağlı kamp alanları, günübirlik kullanıma dayalı turistik faaliyetler için ayrılmış alanlar ve bu alt yapıda kurulmuş tesislerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

Bu alanlar genel itibariyle yapısı bozulmaya yüz tutmuş, yer yer ileri boyutta hasar görmüş, doğal peyzaj yapısının zarar gördüğü alanlardır (Anonim 2015).

Alanın kıyı ve kıyı ardı kullanımlarının oransal dağılımları sırasıyla Çizelge 3.17 ve Çizelge 3.18' de verilmiştir.

Çizelge 3.17 Alana Ait Kıyı Kullanımı Oranları (Anonim 2015)

KIYI KULLANIMI ORANLARI	
Konut Alanları	3,25
Ticaret Alanları	0,90
Balıkçı Barınakları	3,45
Kıyı Düzenleme Alanları	7,33
Zeytinlik Alanlar	10,90
Kayalık Alanlar	19,13
Kumsal Alanlar	55,04

Kıyı ardı hakim kullanım %59.09 oranla yerleşim alanlarından oluşmaktadır. Bu oranı takip eden kullanımlar: %26.34 oranla ağaçlık alanlar ve %14.57 oranla zeytinlik alanlarıdır.

Çizelge 3.18 Alana Ait Kıyı Ardı Baskın Kullanımı Oranları (Anonim 2015)

KIYI ARDI BASKIN KULLANIM ORANLARI	
Yerleşim Alanları	59,09
Ağaçlık Alanlar	26,34
Zeytinlik Alanlar	14,57

Alanda 4 tane plaj yer almaktadır bu plajlar: Narlı Halk Plajı, Karacaali Halk Plajı, Büyükkumla Halk Plajı ve Küçükkumla Orman Kampı Halk Plajıdır. Bu plajların su kaliteleri üzerine yapılan 2014 yılındaki ölçümlerde ortalama değerleri tespit edilmiştir

ve Narlı, Karacaali ve Kumla “Orta”, Büyükkumla “İyi” kaliteli yüzme suyuna sahip olduğu ortaya koyulmuştur (Anonim 2015).

Arazi Örtüsü (CORİNE)

Çalışma alanının CORINE Düzey 3 arazi sınıflarına göre arazi kullanım durumu Şekil 3.18’de ortaya konulmuştur ve Çizelge 3.20 de analiz edilmiştir.

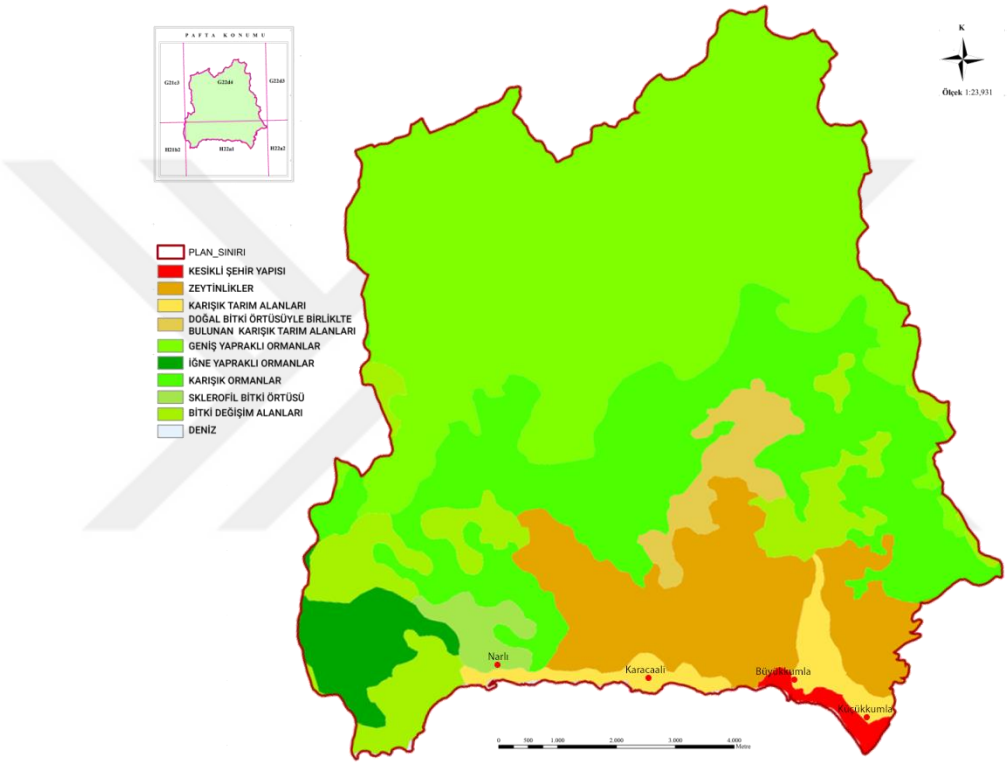

Şekil 3.18 Alana Ait Arazi Örtüsü Düzey 3 Dağılımı

CORINE arazi örtü sınıfları Düzey 1 e göre kapladığı değerler Çizelge 3.19’da verilmiştir.

Çizelge 3.19 CORİNE Düzey 1 Alan Kullanım

Katman	Alan (ha)
Yapay Bölgeler	100,56
Tarımsal Alanlar	1.218,75
Orman ve Yarı Doğal Alanlar	6.665,35

Çizelge 3.20 CORINE Arazi Örtüsü Düzey 3 Alan Kullanım

Düzey 1	Düzey 2	Düzey 3	**Mevcut**
1. Yapay Yüzeyler	1.1 Şehir Yapısı	1.1.1 Devamlı Şehir Yapısı	-
		1.1.2 Devamlı Olmayan Şehir Yapısı	+
	1.2 Endüstriyel, Ticari ve Taşıma Birimleri	1.2.1 Endüstriyel veya Ticari Birimler	-
		1.2.2 K. yolu ve D. yolu ile İlgili Alanlar	-
		1.2.3 Limanlar	-
		1.2.4 Hava Alanları	-
	1.3 Maden, Boşaltım ve İnşaat Alanları	1.3.1 Maden Çıkarım Alanları	-
		1.3.2 Boşaltım Alanları	-
		1.3.3 İnşaat Sahaları	-
	1.4 Tarım Dışı Yapay Yeşil Alanlar	1.4.1 Yeşil Yerleşim Alanları	-
		1.4.2 Spor ve Dinlenme Alanları	-
2. Tarım Alanları	2.1 Tarıma Uygun Alanlar	2.1.1 Sulanmayan Tarımsal Araziler	-
		2.1.2 Sürekli Sulanan Araziler	-
		2.1.3 Çeltik Tarlaları	-
	2.2 Sürekli Ürünler	2.2.1 Bağlar	-
		2.2.2 Meyve Bahçeleri	-
		2.2.3 Zeytin Bahçeleri	+
	2.3 Meralar	2.3.1 Meralar	-
	2.4 Heterojen Tarımsal Alanlar	2.4.1 Sürekli Ürünlerle Birlikte Bulunan Senelik Ürünler	-
		2.4.2 Karışık Tarım Alanları	+
		2.4.3 Doğal Bitki Örtüsü İle Birlikte Bulunan Tarımsal Araziler	+
		2.4.4 Orman Tarımı Arazileri	-
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	3.1 Orman Alanlar	3.1.1 Geniş Yapraklı Ormanlar	+
		3.1.2 Kozalaklı Ağaç Ormanlar	+
		3.1.3 Karışık Ormanlar	+
	3.2 Funda ve/veya Otsu Bitkilerin Birleşimi	3.2.1 Doğal Çayırlıklar	-
		3.2.2 Fundalıklar	-
		3.2.3 Sklerofil Bitki Örtüsü	+
		3.2.4 Geçici Orman -Çalılık	+
	3.3 Bitki Örtüsü Az ya da Hiç Olmayan Açık Alanlar	3.3.1 Sahiller, Kumsallar, Kum Düzlükleri	-
		3.3.2 Çıplak Kayalık	-
		3.3.3 Seyrek Bitkili Alanlar	-
		3.3.4 Yanmış Alanlar	-
		3.3.5 Buzullar ve Kalıcı Kar	-
4. Islak Alanlar	4.1 İç Islak Alanlar	4.1.1 İç Bataklıklar	-
		4.1.2 Turbalıklar	-
	4.2 Kıyıya Yakın Islak Alanlar	4.2.1 Tuz Bataklığı	-
		4.2.2 Tuzlalar	-
		4.2.3 Gel Git Olayı ile Oluşan Düzlükler	-
5. Su Toplulukları	5.1 İçsel Sular	5.1.1 Su Yolları	-
		5.1.2 Su Kütleleri	-
	5.2 Deniz Suları	5.2.1 Kıyı Lagünleri	-
		5.2.2 Haliçler Nehir Ağızları)	-
		5.2.3 Deniz ve Okyanus	+

Ulaşım

Gemlik İlçesi'ni ulusal merkezlerle bağlantı sağlayan en önemli ulaşım güzergahı D-575 devlet karayoludur. Bu karayolu kuzeyde Yalova ve Kocaeli üzerinden İstanbul'a, güneyde Bursa şehir merkezine bağlantıyı oluşturmaktadır. Ek olarak doğudan Orhaneli-İznik üzerinden Adapazarı'na geçişi sağlamaktadır (Anonim 2020 a).

Çizelge 3.21 Gemlik Merkezden Bura il Merkezi Ve Komşu il Merkezlerine Uzaklık

GEMLİK MERKEZDEN BURSA İL MERKEZİ VE KOMŞU İL MERKEZLERİNE UZAKLIK	
Bursa il Merkezi	29 km
İstanbul	213 km
Yalova	43 km
Kocaeli	102 km
Sakarya	153 km
Bilecik	129 km
Kütahya	215 km
Balıkesir	164 km

Güney-kuzey dolğrultulu D-575 karayolu Bursa ve Gemlik üzerinden İç Marmara'ya (İstanbul, Yalova, Kocaeli, v.s.) bağlamaktadır. Bursa ilini, Ege Bölgesini ve Güney Marmara Bölgesi'ni Marmara Bölgesi'nin iç kesimlerine bağlayan Gemlik, geçişi sağlayan koridorlar üzerinde bulunan önemli bir karayolu bağlantı noktasıdır (Anonim 2020 a).

Çalışma alanına Gemlik-Armutlu Karayolu üzerinden ulaşılmaktadır.

Kumla mahallesinde bulunan ve yaz aylarında faaliyet gösteren yolcu iskelesinden Kadıköy ve Yenikapı hatları ile şehirlerarası deniz ulaşımı sağlanmaktadır.

Alan sınırları içerisindeki ulaşım ağı Şekil 3.19'da verilmiştir.

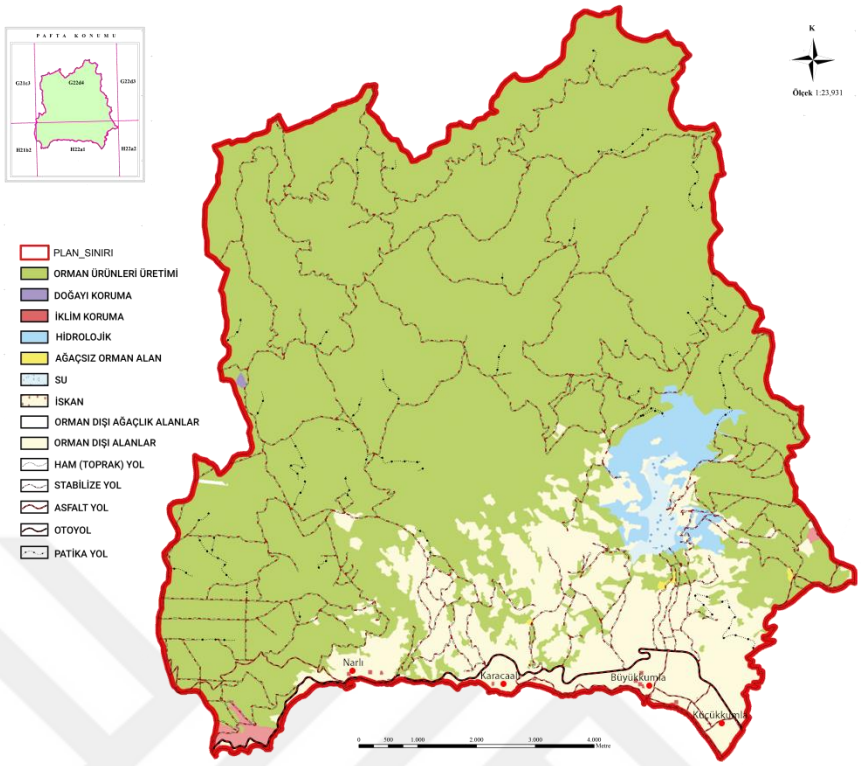

Şekil 3.19 Alan İçi Ulaşım Ağı

Turistik ve Rekreasyonel Altyapı

Çalışma alanda mevcut turistik ve rekreasyonel faaliyetler ağırlıklı olarak kıyı kullanımlarına dayalıdır (Şekil 3.20, 3.21, 3.22, 3.23). Plaj kullanımları ve amatör olta balıkçılığı faaliyetlerinin yanı sıra deniz manzaralı piknik alanları ziyaretçiler için tercih sebepleri arasında yer almaktadır. Kumla Mahallesi kıyı seridi yenileme çalışmaları 2017 de tamamlanmış bisiklet ve yürüyüş yolu için ayrılan alan genişletilmiştir.

Kumla Mahallesi sınırları içerisinde bulunan, Cumhuriyet dönemimizin ünlü heykel sanatçısı Prof. Dr. Tankut Öktem'in müze evi bulunmaktadır. Eserlerinde Millî Mücadele yıllarını ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu işlemiştir. Birçok Atatürk anıtı yapan Öktem' in bazı eserleri bu müzede sergilenmektedir.

Şekil 3.20 Narlı Plajına Ait Fotoğraflar

Şekil 3.21 Karacaali Plajına Ait Fotoğraflar

Şekil 3.22 Büyük Kumla Plajına Ait Fotoğraflar

Şekil 3.23 Küçük Kumla ve Kumla Plajlarına Ait Fotoğraflar

Sağlık Tesisi Varlığı

Gemlik 6 nolu Küçükkumla aile sağlığı merkezi, ziyaretçilerin genel sağlık ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli bulunmuştur.

Gürültü

Yapılan araştırmalar sonucunda çalışma alanında etkinliklerin gerçekleştirilmesine engel teşkil edebilecek gürültü varlığı bulunmadığı tespit edilmiş.

Enerji Kaynağı Varlığı ve Haberleşme Olanakları

Alan sınırları içerisinde elektrik altyapısı bulunmaktadır ve haberleşme olanakları mevcuttur.

Konaklama Tesisleri

Çalışma alanı sınırları içerisinde birçok otel, pansiyon, apart, günübirlik kiralamak için uygun evin yanı sıra Gençlik Spor Bakanlığı, BURFAŞ gibi resmi kurumlara ait tesisleri de yer almaktadır (Şekil 3.27).

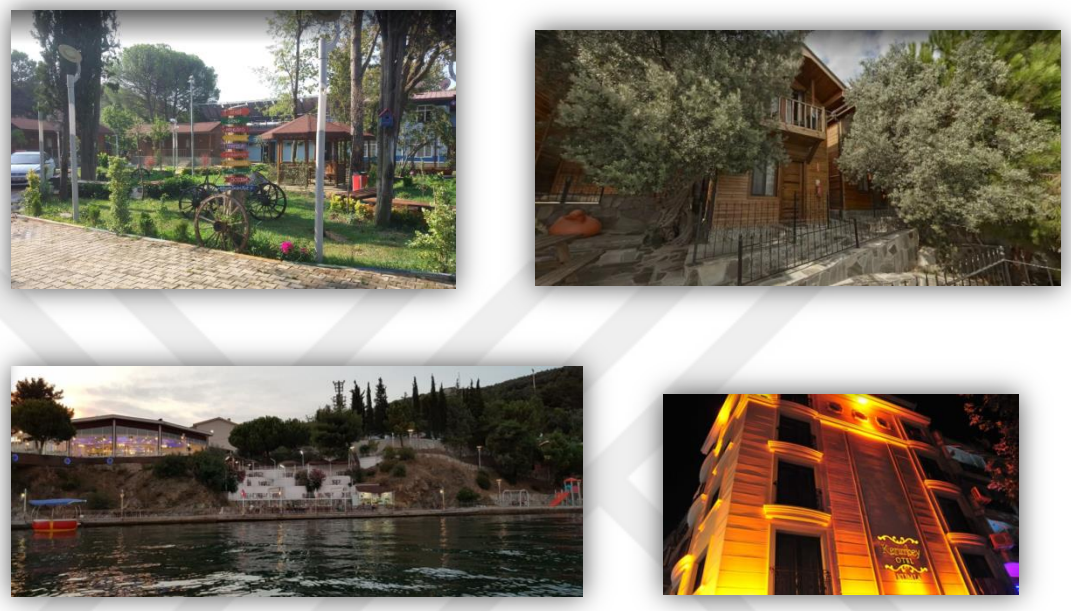

Şekil 3.24 Alanda Bulunan Konaklama Tesislerine Ait Fotoğraflar

3.2. Yöntem

Çalışmaya mevcut durumun incelenmesi ile çalışmanın yönünü belirleyecek olan planlama hedef ve amaçları, çalışma alanına ilişkin arazi incelemeleri ve literatür çalışması ile başlanması öngörülmüştür.

Literatür taraması ile çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan çalışma alanının özellikleri, bölgeyi etkileyen çevre politikaları, mevcut alan kullanımları, çevre sorunları ve çözüm önerileri, bölgeyi etkileyen turizm politikaları, turizm talebi ve çevre ile turizme ilişkin yöresel sorunları belirlenmiştir.

Özellikle alanda mevcut kullanımın suya dayalı aktiviteler olması bu nedenle kullanımın ve turizm odaklı yerleşimin de kıyıya yığılmasından dolayı çalışmada; kıyı ardında bulunan kırsal alanlarda yapılabilecek doğa temelli, doğal hayvan bitki varlığını ön plana çıkaracak etkinlerin ele alınması düşünülmüştür.

Bir sonraki aşama alanın doğal (topografya, jeolojik ve hidrolojik yapı, toprak ve iklim özellikleri, flora ve fauna) ve kültürel kaynak (ulaşım, demografik ve sosyo- ekonomik yapı), hem yapısal hem de fonksiyonel olarak tanımlamak; yöntemin sörvey ve analiz aşamasında yapılmaktadır.

Ardından her etkinlik için alana uyumluluğunun analizinde kullanılacak "Değerlendirme Faktörleri Uygunluk Sınıflaması" çizelgeleri oluşturulmuştur. Her bir etkinlik için ilk aşamada; literatür taraması, değerlendirme faktörleri ve ölçütleri tespit edilmiştir.

Değerlendirme faktörlerinin hiyerarşik bir çizelgeye aktarılmasının ardından çalışma alanının özellikleri tespit edilmiş ve bu veriler araştırmada kullanılacak yöntemin uygulanabilmesi için CBS içinde sayısal veri tabanına dönüştürülmüştür.

Alanın doğal, kültürel varlıklıkları literatür araştırması ve alanda gözlem, survey çalışması yapılarak belirlenmiştir. Bu araştırmalar sonucu belirlenen özellikler ile rekreasyonel etkinliklere ait değerlendirme koşulları karşılaştırılarak alanda uygulanması mümkün olan etkinliklere karar verilmiştir. Bu aşamada kırsal alanlarda gerçekleştirilebilen tüm rekreasyonel etkinliklerin alanda uygulanamayacağı görülmüştür ve alanda rekreasyonel etkinlik olarak 5 farklı etkinlik uygun görülmüştür.

Bunlar; kamping/çadır kampı, doğa yürüyüşü, trekking, karavan kampı, manzara seyretme ve doğa fotoğrafçılığı etkinlikleri olarak belirlenmiştir.

Bir sonraki aşamada çalışma alanı, seçilen etkinliklerin değerlendirme faktörlerine ait ölçütleri esas alarak alana ait verilerden oluşturulan haritaların çakıştılması ile oluşturulmuş arazi modeli üzerinde filtrelenmiş ve etkinliklere ait uygun ve en uygun alanlar saptanmıştır.

Etkinlikler için tespit edilen uygun alanların çakıştırılması ile alanın rekreasyonel açıdan potansiyeli yüksek bölgeleri belirlenerek optimal alan kullanım paftası oluşturulmuştur.

Çalışmanın yöntemi ve genel sistematik akış Şekil 3.28'de verilmiştir.

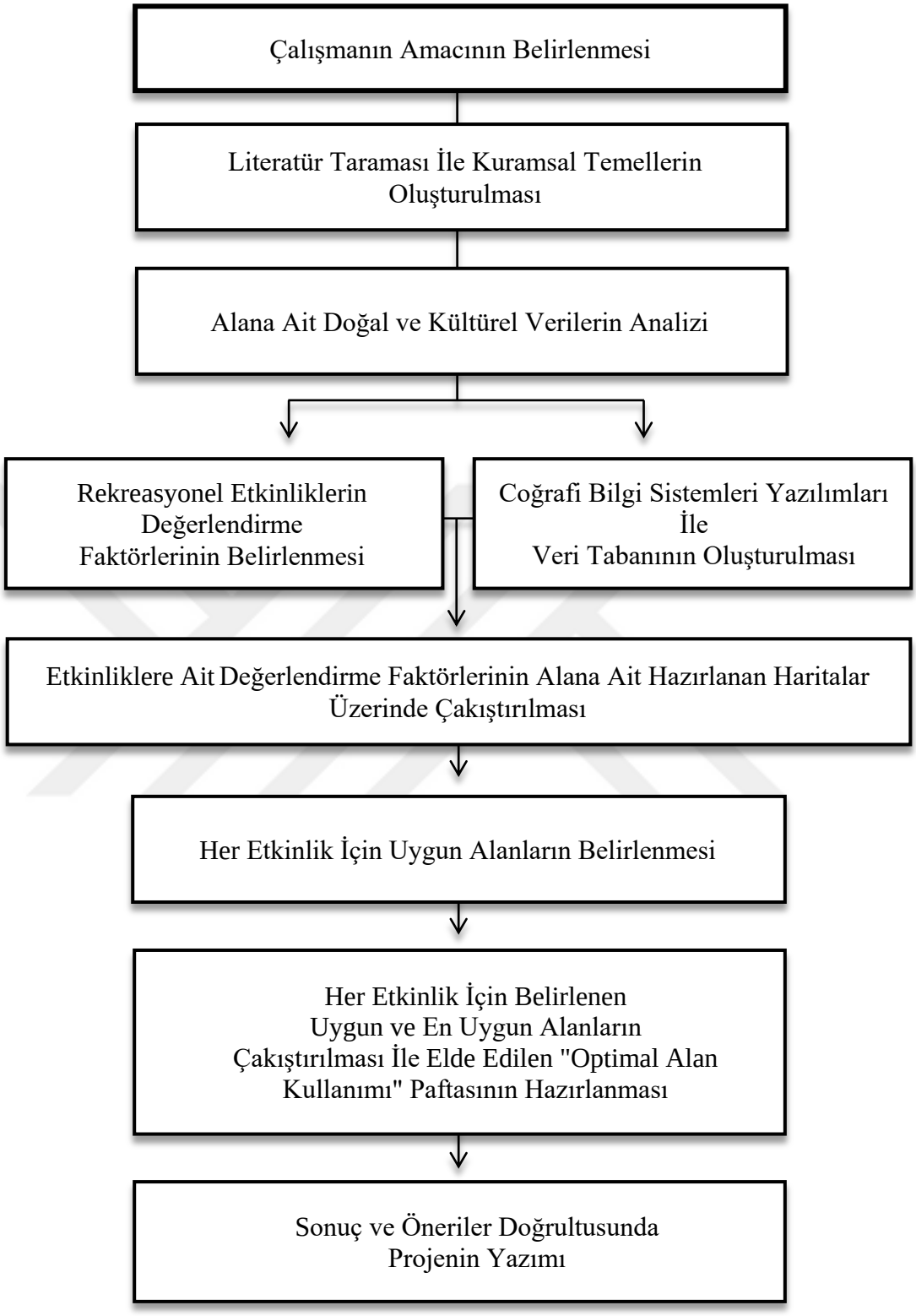

Şekil 3.25 Genel Akış

3.2.1. Etkinliklerine Ait Değerlendirme Faktörleri Ve Uygunluk Sınıfı Değerleri

Çadırlı Kamp Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri

Kamping, kırsal alanlardaki rekreasyon amaçlı etkinlerden biridir. Kamp alanlarının yer seçiminde değerlendirilmesi gereken unsunlar doğal peyzaj, topografik yapılar, iklim, toprak özellikleridir (Koç ve Şahin 1999). Çadırlı kamp etkinliğine ait değerlendirme kriterleri Çizelge 3.22'de verilmiştir.

Çizelge 3.22 Kamping Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri (Topay 2003, Benliay 2009, Öztürk 2018)

ÇADIRLI KAMP			
Değerlendirme Kriterleri		**En Uygun**	**Uygun**
1	Eğim %	0-15	-
2	Bakı	Düz, D, G, GD, GB, B	K, KD, KB
3	Yükseklik (m)	0-326	-
4	Heyelan durumu (eğim %)	0-30	-
5	Su kaynaklarına yakınlık (m)	0-250	250-500
6	Arazi yetenek sınıfı	IV,VI, VII, Plaj	-
7	Şimdiki alan kullanımı	O, F, N, Kıyı kumulları	-
8	Doğal bitki varlığı	Yapraklı orman, karışık orman, ağaçsız alan	İbreli orman
9	Orman kapalılığı (%)	0-70	-
10	Bağıl nem	30-80	-
11	Ortalama rüzgâr hızı (m/sn)	0-10	10-15
12	Taşkın alanı varlığı	Yok	-
13	Ulaşım mesafesi (m)	0-3000	3000 ve üzeri

Karavan Kampı Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri

Karavan kampı için genellikle eğim derecesi az ve ulaşım ağına yakın alanlar tercih edilmektedir. Karavan kampı etkinliğine ait değerlendirme kriterleri Çizelge 3.23'de verilmiştir.

Çizelge 3.23 Karavan Kampı Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri (Topay 2003, Benliay 2009, Öztürk 2018)

KARAVAN KAMPI			
Değerlendirme Kriterleri		**En Uygun**	**Uygun**
1	Eğim %	0-15	-
2	Bakı	Düz, D, G, GD, GB, B	K, KD, KB
3	Yükseklik (m)	0-326	-
4	Heyelan durumu (eğim %)	0-30	-
5	Su kaynaklarına yakınlık (m)	50 ve üzeri	-
6	Şimdiki alan kullanımı	O, F, N, Kıyı kumulları	-
7	Doğal bitki varlığı	Açık ve yarı açık alanlar	-
8	Orman kapalılığı (%)	0-40	-
9	Bağıl nem	30-80	-
10	Ortalama rüzgâr hızı (m/sn)	0-10	10-15
11	Taşkın alanı varlığı	Yok	-
12	Ulaşım mesafesi (m)	0-100	-

Doğa Yürüşü Etkinliğine Ait Değerlendirme Kriterleri

Doğa yürüyüşü etkinliği; bilhassa eğimin az olduğu, manzara yönünden özgün peyzaja sahip koridorlardan geçmesi, yürüyüşün kolay yapılabilmesi amaçlanmıştır. Trekking etkinliğinden farkı ise yürüme eğiminin daha fazla olmasıdır (Benliay, 2009).Doğa yürüyüşü etkinliğine ait değerlendirme kriterleri Çizelge 3.24'de ve trekking etkinliğine ait değerlendirme kriterleri Çizelge 3.25'de verilmiştir.

Çizelge 3.24 Doğa Yürüyüşü Etkinliği Değerlendirme Kriterleri (Topay 2003, Benliay 2009, Öztürk 2018)

DOĞA YÜRÜYÜŞÜ			
Değerlendirme Kriterleri		**En Uygun**	**Uygun**
1	Eğim (%)	0- 8	0 - 12
2	Heyelan Durumu	Az	-
3	Toprak Drenajı	İyi	İyi - Orta
4	Toprak Tekstürü	Kaba – Orta	Kaba – Orta- İnce
5	Su kaynaklarına Yakınlık	50 – 300	50 - 1600
6	Şimdiki Alan Kullanımı	O, F	O, F, M, Ç
7	Ulaşım	0- 1000 m.	0- 3000 m.
8	Bitki Örtüsü Varlığı	Mevcut	-
9	Parkur Uzunluğu	5000 m.	-
10	Enerji Kaynakları Varlığı	0 – 3000 m.	-
11	Sağlık Tesisleri Varlığı	0 – 3000 m.	-

Çizelge 3.25 Trekking Etkinliği Değerlendirme Kriterleri (Topay 2003, Benliay 2009, Öztürk 2018)

TREKKİNG			
Değerlendirme Kriterleri		**En Uygun**	**Uygun**
1	Eğim (%)	5- 20	5 - 30
2	Jeolojik Oluşumlar	Az	-
3	Toprak Drenajı	İyi	İyi - Orta
4	Su kaynaklarına Yakınlık	50 – 300	50 - 1600
5	Şimdiki Alan Kullanımı	O, F	O, F, M, Ç
6	Ulaşım	0- 5000 m.	-
7	Bitki Örtüsü Varlığı	Mevcut	-
8	Parkur Uzunluğu	5000 m.	-
9	Sağlık Tesisleri Varlığı	0 – 3000 m.	-

Manzara Seyretme ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinliklerine Ait Değerlendirme Kriterleri

Manzara seyretme ve doğa fotoğrafçılığı için yer seçiminde etkili olan faktörler tepe noktaları ve doğal bitki varlığıdır. Manzara seyretme ve doğa fotoğrafçılığına ait değerlendirme kriterleri Çizelge 3.26'da verilmiştir.

Çizelge 3.26 Manzara Seyretme Ve Doğa Fotoğrafçılığına Ait Değerlendirme Kriterleri (Topay 2003, Benliay 2009, Öztürk 2018)

MANZARA SEYRETME ve DOĞA FOTOĞRAFÇILIĞI			
Değerlendirme Kriterleri		**En Uygun**	**Uygun**
1	Heyelan durumu (eğim %)	45	-
2	Tepe noktaları (m)	50	-
3	Su kaynaklarına yakınlık (m)	500-1000	1000 ve üzeri
4	Şimdiki alan kullanımı	Mera, orman, yerleşim, plaj	-
5	Doğal bitki varlığı	Yapraklı orman, karışık orman, ağaçsız alan	İbreli orman
6	Ortalama rüzgâr hızı (m/sn)	0-10	10-15
7	Konaklama	İyi	Orta
8	Ulaşım mesafesi (m)	0-1000	1000 ve üzeri

4. BULGULAR

Etkinlikler için uygun alanların belirlenmesinde kullanılacak değerlendirme faktörlerinin bazıları tüm alan için geçerli sayılarak sabit faktör olarak ele alınmıştır. Bu faktörler;

Heyalan durumu; MTA yerbilimi sisteminden alınan verilere göre araştırma alanı sınırları içerisinde heyelen riski bulunmadığından bu faktör "Yok" olarak sabit alınmıştır.

Su kaynakalarına yakınlık; Araştırma alanının yüzey suları bakımından oldukça zengin olması ve bu yüzeylerin alana dağılmış durumda olması, su kaynağına yakınlık ölçütlerini sabit olarak değerlendirilmesine olanak tanımıştır.

Rüzgar hızı; alana hakim olan rüzgar şiddeti ortalama 6-12 km/s ve bu aralık Beafort sınıflandırmasına göre 2-3 sınıf aralığına tekabül etmektedir. Bu sınıf etkinliklerin değerlendirilme faktörleri eşikleri için uygun görülmüş ve sabit olarak alınmıştır.

Bağıl nem; alana hakim bağıl nem oranı 10 -100 aralığında seyrederken rekreasyon etkinliklerinin uygulanacağı yaz aylarında bu oran 80'in altına düşerek bu faktörün sabit olarak değerlendirilmesine imkan sağlamıştır.

Taşkın alan varlığı; Alanda taşkın seviyesine yükselecek yüzey suyu varlığı tespit edilmemiştir. Bu nedenle bu faktör sabit olarak alınmıştır.

Jeolojik oluşumlarlar; Alanın jeolojik yapısı irdelendiğinde çeşitlilikten yoksun olduğu sonucuna varılmıştır. Bu faktör "Az" olarak sabit olarak alınmıştır.

Ulaşım mesafesi; Alanda stabilize yol, asfalt yol, otoyol, ve patika yolları bulunmakta olup alan içi ve çevre yerleşimlere ulaşıım imkan sağlamaktadır. Bu nedenle bu faktör sabit olarak alınmıştır.

Enerji kaynağı varlığı; Alanın elektrik ve haberleşme altyapısı bulunmaktadır. Bu nedenle bu faktör sabit olarak ele alınmıştır.

Sağlık tesisi varlığı; alan sınırları içerisinde bulunan Küçükkumla mahallesinde aile sağlığı merkezi bulunmaktadır. Ve bu tesis ziyaretçi için genel sağlık hizmetleri açısından yeterli bulunmuştur. Ancak tesisin tek olması erişebilirliğini olumsuz etkilemiş ve bu nedenle de faktörün iyileştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Konaklama; Araştırma alanı sınırları içerisinde hem resmi hem özel kuruluşların hizmet sunduğu konaklama tesisleri mevcuttur. Bu nedenle bu faktör sabit olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Bu faktörlerin yanısıra etkinlikler için benzer aralıkları içeren değerlendirme faktörü için hazırlanan altlık verileri ortak kullanılmıştır.

4.1. Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi

"En Uygun" alanların belirlenmesinde sabit faktörlerin dışında 7 faktör değerlendirmeye alınmıştır. Bu faktörler alan üzerinde haritalandırılarak noktasal olarak tespit edilmiştir. Hazırlanan haritalar üst üste çakıştırılarak kesişim alanları modellendirilmiş ve bu alanlar etkinlik için "En Uygun" alanları temsil etmişlerdir. Değerlendirmeye alınan faktörler;

Eğim: "En Uygun" alanlar için eğim aralığı 0-15 aralığıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 6335.75 ha'dır. Alanın %79.35'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.1).

Bakı: "En Uygun" alanlar için kabul edilen bakı yönleri: düz, doğu, güneydoğu, güney, güneybatı ve batı cepheleridir. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 7751.29 ha'dır. Alanın %97.07'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.2).

Yükseklik: "En Uygun" alanlar için kabul edilen yükseklik 0-326 m aralığıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 6719.46 ha'dır. Alanın %84.15'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.3).

Arazi yetenek sınıfı: "En Uygun" alanlar için kabul edilen arazi yetenek sınıfları: IV, VI, VII ve plaj sınıflarıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 7118.12 ha'dır. Alanın %89.15'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.4).

Şimdiki alan kullanımı: “En Uygun” alanlar için kabul edilen kullanım türleri: orman, fundalık, kuru tarım, kıyı kumullarıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 5701.9 ha’dır. Alanın %71.41’lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.5).

Doğal bitki varlığı: “En Uygun” alanlar için kabul edilen bitki varlıkları: yapraklı orman, karışık orman, ağaçsız alan. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 5383.09 ha’dır. Alanın %67.42’lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.6).

Orman kapalılığı; “En Uygun” alanlar için kabul edilen orman kapalılığı oranları: %1-10, %11-40, %41-70 oranında kapalılık sınıflarıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 6285.94 ha’dır. Alanın %78.72’lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.7).

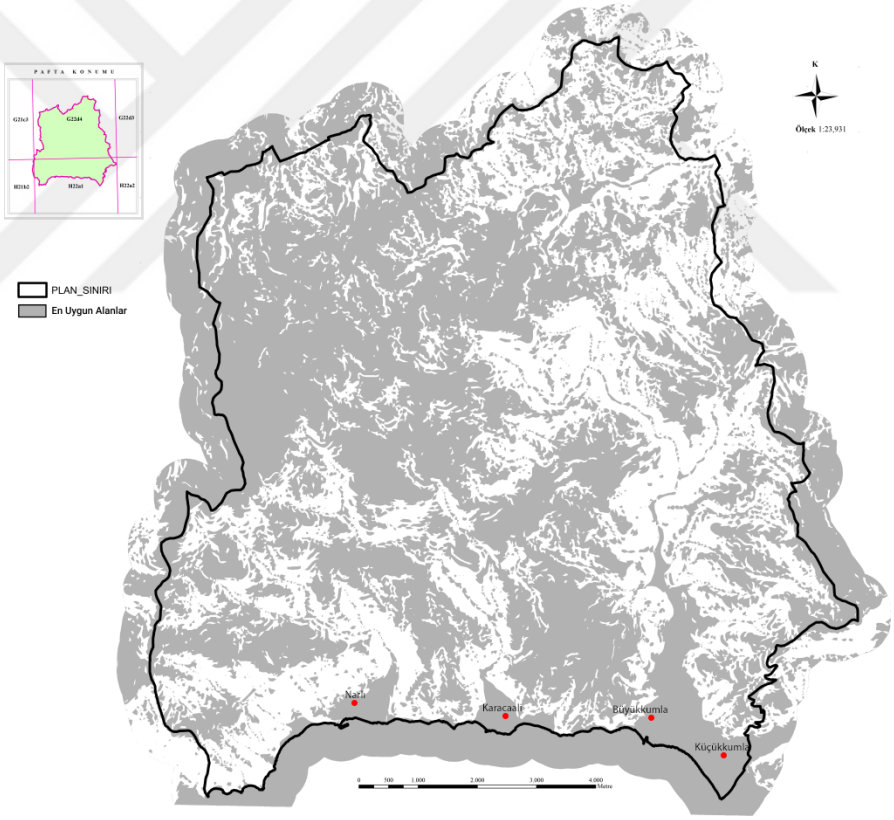

Şekil 4.1 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Eğim Alanları

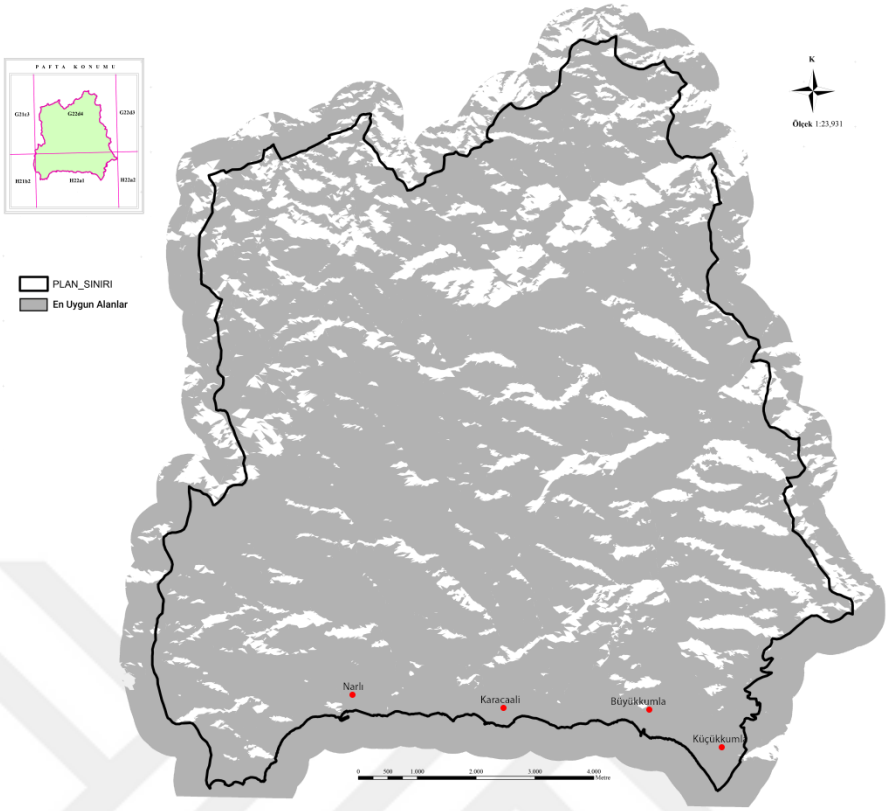

Şekil 4.2 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Bakı Alanları

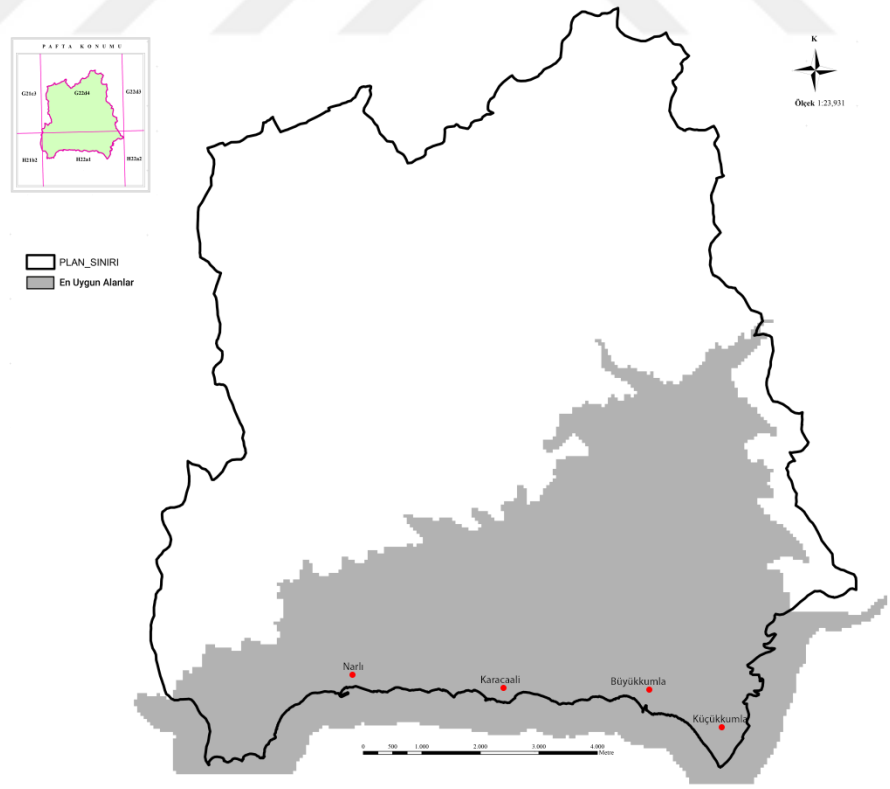

Şekil 4.3 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Yükseklik Alanları

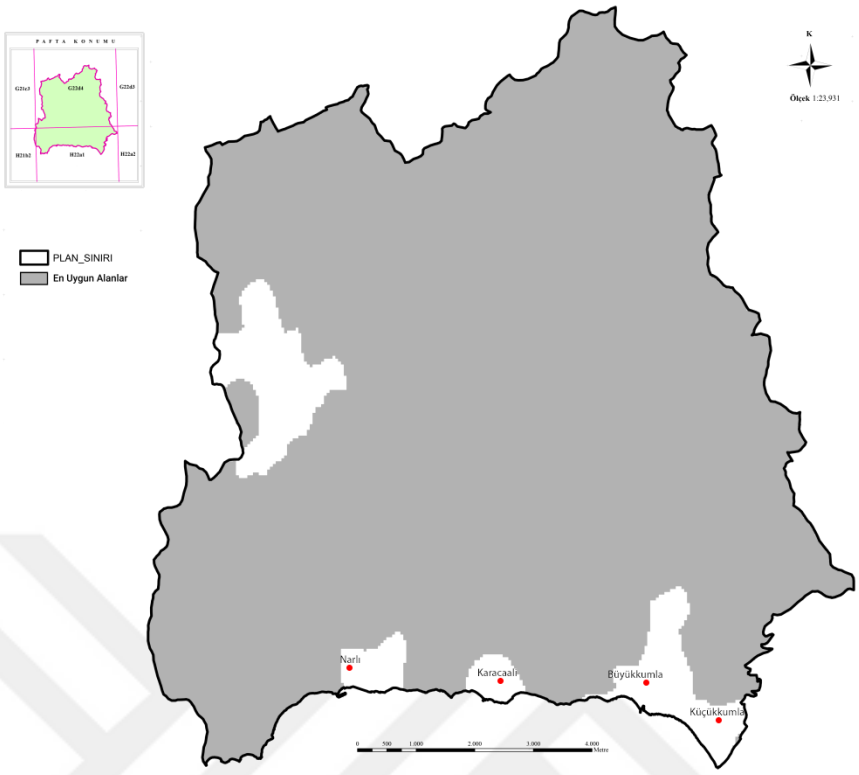

Şekil 4.4 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Arazi Yetenek Sınıfı Alanları

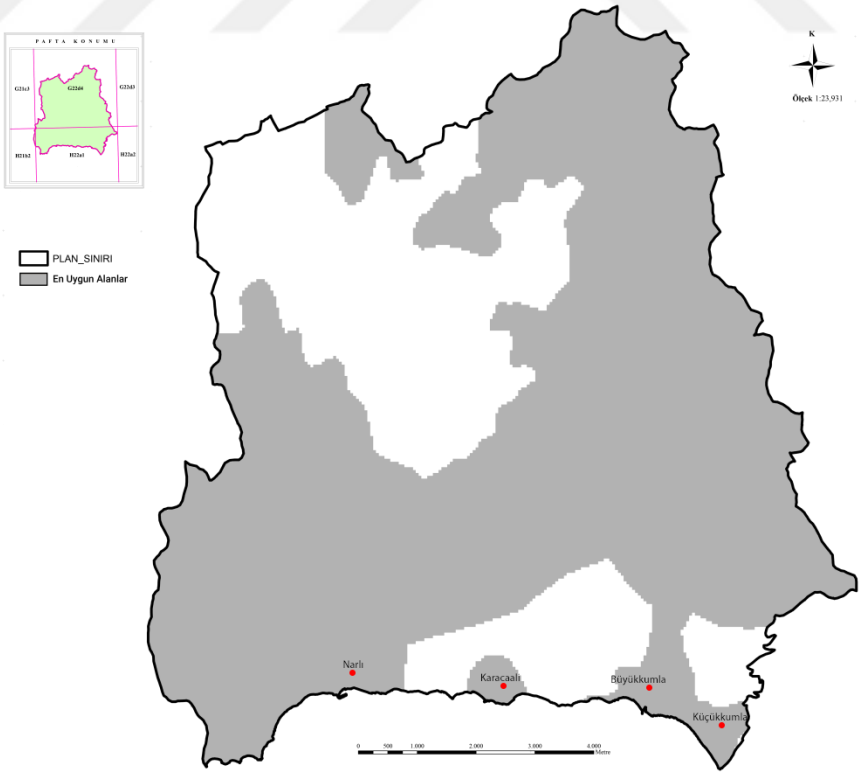

Şekil 4.5 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Şimdiki Kullanım Alanları

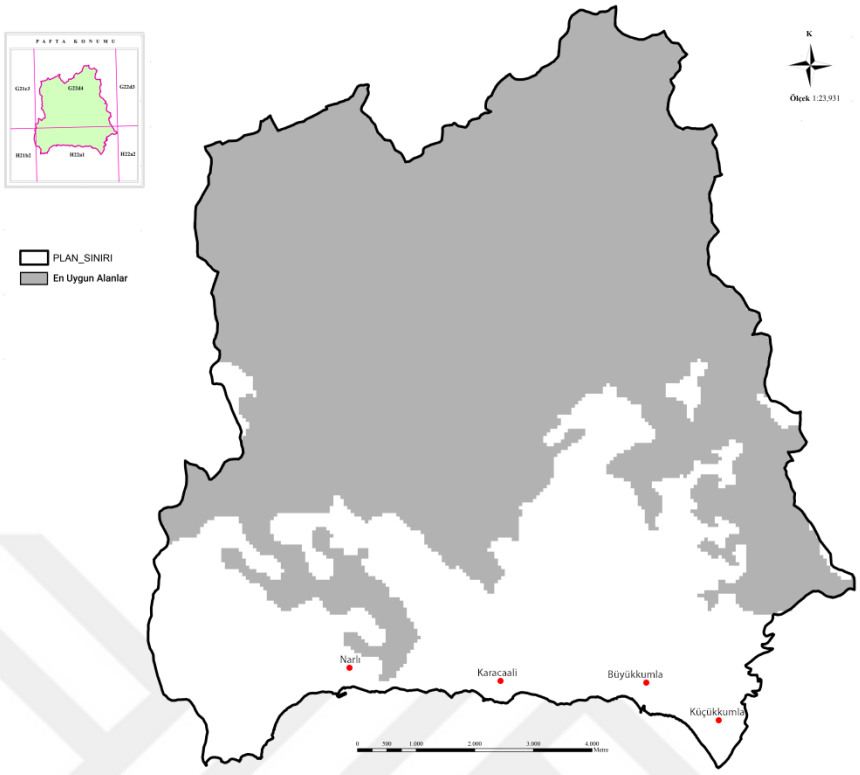

Şekil 4.6 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanlar

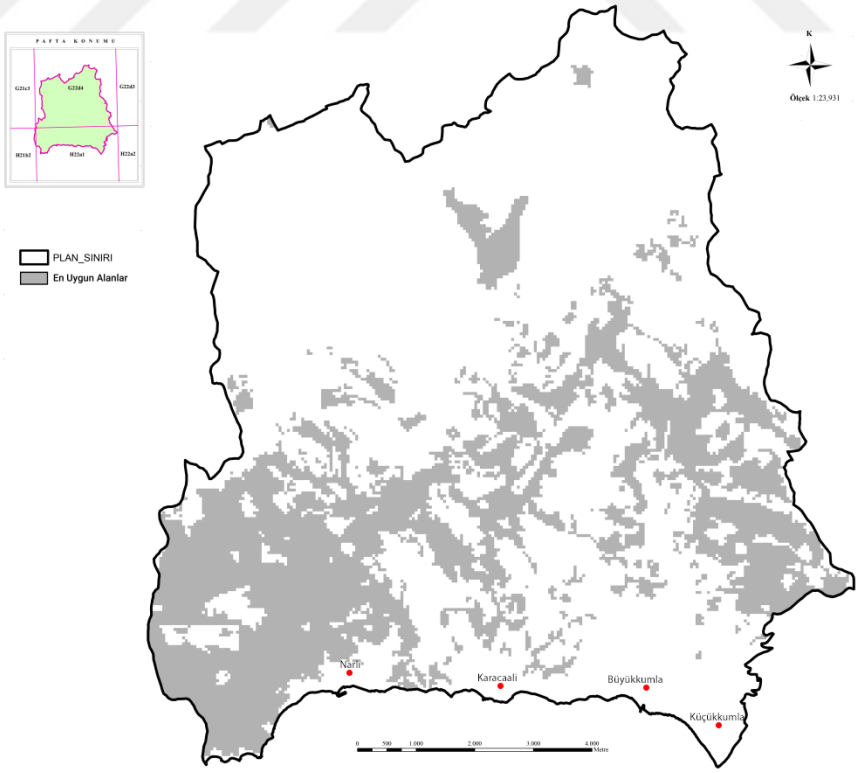

Şekil 4.7 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin En Uygun Orman Kapalılığına Sahip Alanlar

“Uygun” alanların değerlendirilmesinde ise sabit faktörlerin dışında bitki varlığı faktörü değerlendirmeye alınmıştır.

Doğal bitki varlığı; “Uygun” alanlar için kabul edilen bitki varlıkları: ibreli ağaçlar alan. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 264.65 ha’dır. Alanın %3.31’lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur.

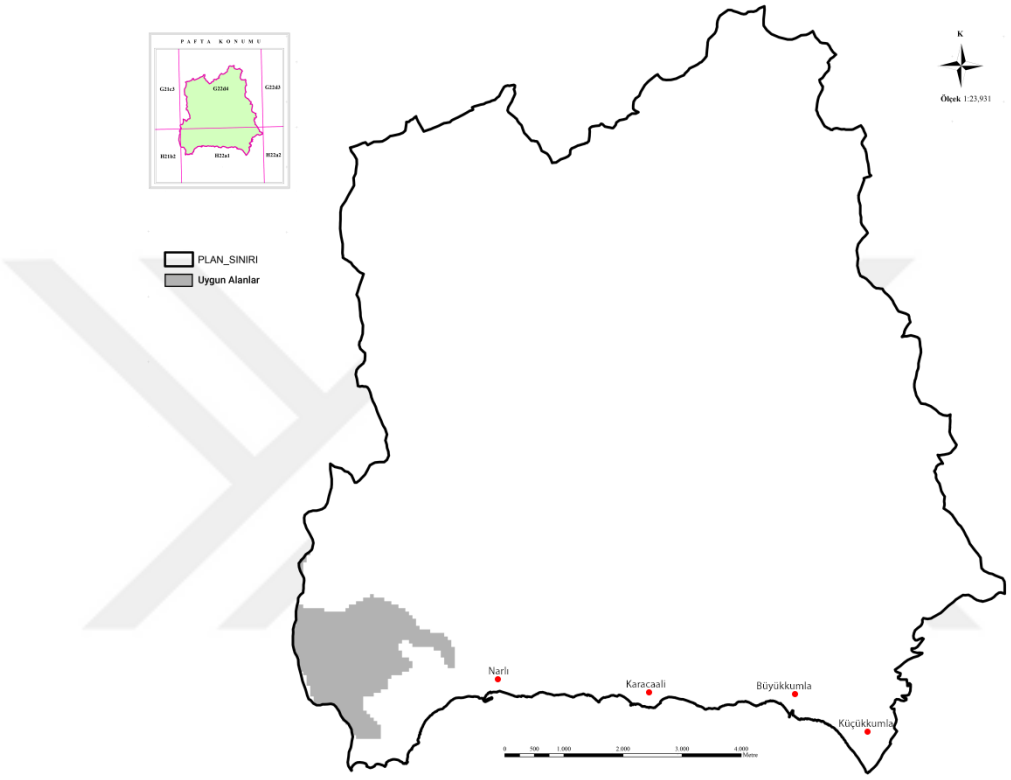

Şekil 4.8 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanlar

4.1.1. Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanlar

Bu etkinlikte 13 adet değerlendirme faktörü alanda sorgulanmıştır. Sorgulama sonucu “En Uygun” alanlar çalışma alanında güneye yakın, güneybatı-doğu doğrultusunda yer almakta “Uygun” alanlar ise araştırma alanın güneybatısında yoğunlaşmış durumdadır (Şekil 4.9).Bu dağılımın sebebini topagrafik yapı ve toprak özelliklerinin yanı sıra alanın doğal bitki varlığının sınırlayıcı faktör olarak ele alınmasıdır.

Filtreleme yöntemiyle alanda “Çadırlı Kamp” etkinliği için ortaya çıkan “ En Uygun” alanların yüzey alanı 100.52 ha “Uygun” alanların yüzey alanı ise 264.65 ha’dır.

Analiz verilerine göre uygun alanların araştırma alanına oransal dağılımı Çizelge 4.1’ de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı

Uygun Alan	Alan (ha)	Oran (%)
En Uygun	100.52	1.26
Uygun	264.65	3.31

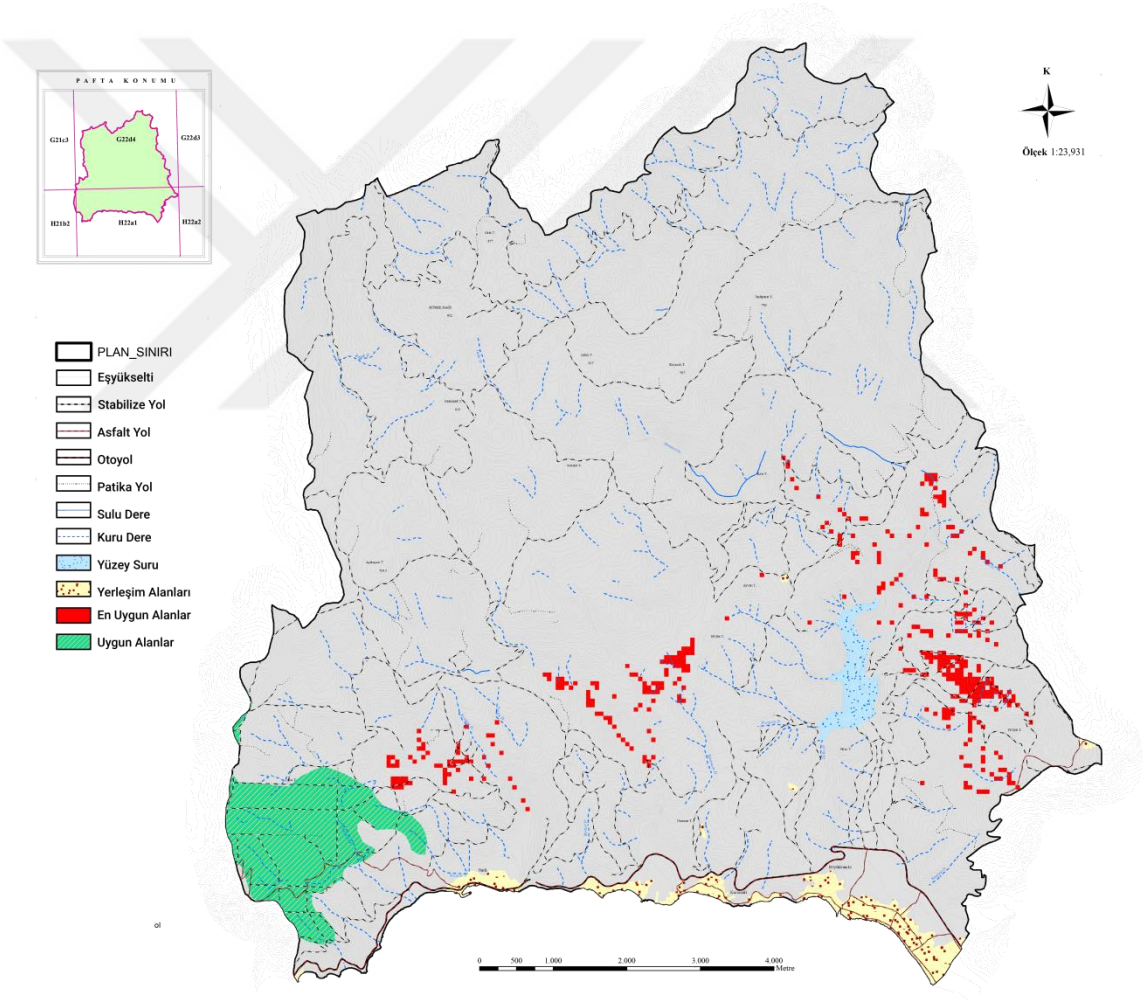

Şekil 4.9 Çadırlı Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanlar

4.2. Karavan Kamp Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi

"En Uygun" alanların belirlenmesinde sabit faktörlerin dışında 6 faktör değerlendirmeye alınmıştır. Etkinliğin değerlendirilmesinde çadırlı kamp etkinliğinin değerlendirme faktörleri ile karavan kampı etkinliği faktörleri benzerlik taşımakta olduğu için doğa yürüyüşü için hazırlanan altlıklar ortak kullanılmıştır. İki etkinliğin ayırıcı faktörleri;

Doğal bitki varlığı: "Uygun" alanlar için kabul edilen bitki varlıkları: açık ve yarı açık alanlardır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 777.01 ha'dır. Alanın %9.73'lük kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.10).

Orman kapalılığı: "En Uygun" alanlar için kabul edilen orman kapalılığı oranları: %1-10, %11-40 oranında kapalılık sınıflarıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 5147.3 ha'dır. Alanın %64.46'lık kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.11).

"Uygun" alanların değerlendirilmesi aşamasında faktörlerin alanın tamamını kapsayan aralıkları içermesi bu etkinliğin "Uygun" alanların koşulları altında alanın her yerinde yapılabilmesine imkan sağlamıştır.

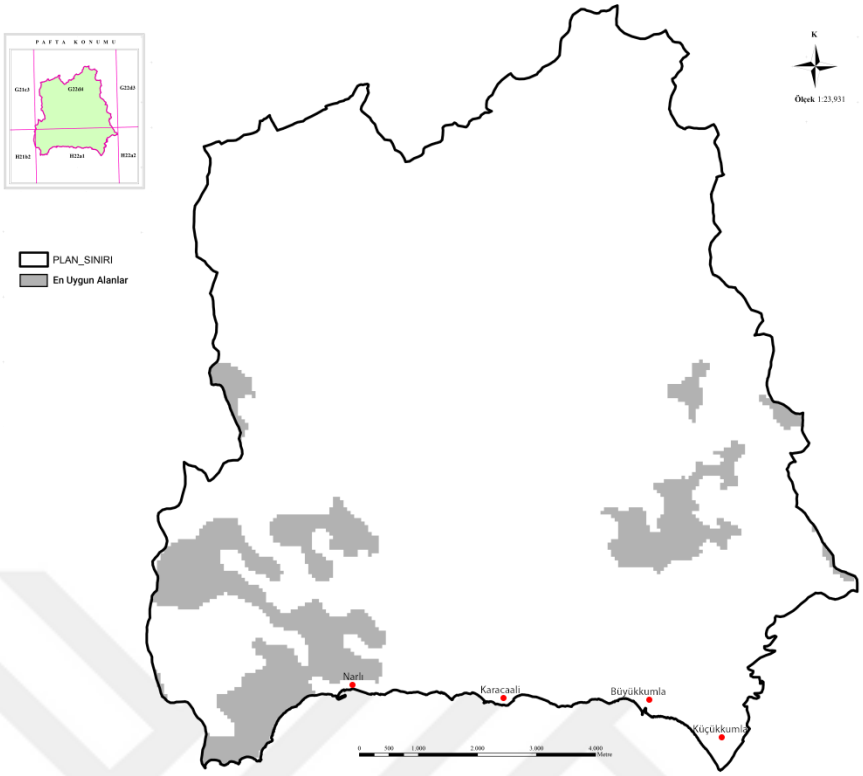

Şekil 4.10 Karavan Kampı Etkinliği İçin En Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanları

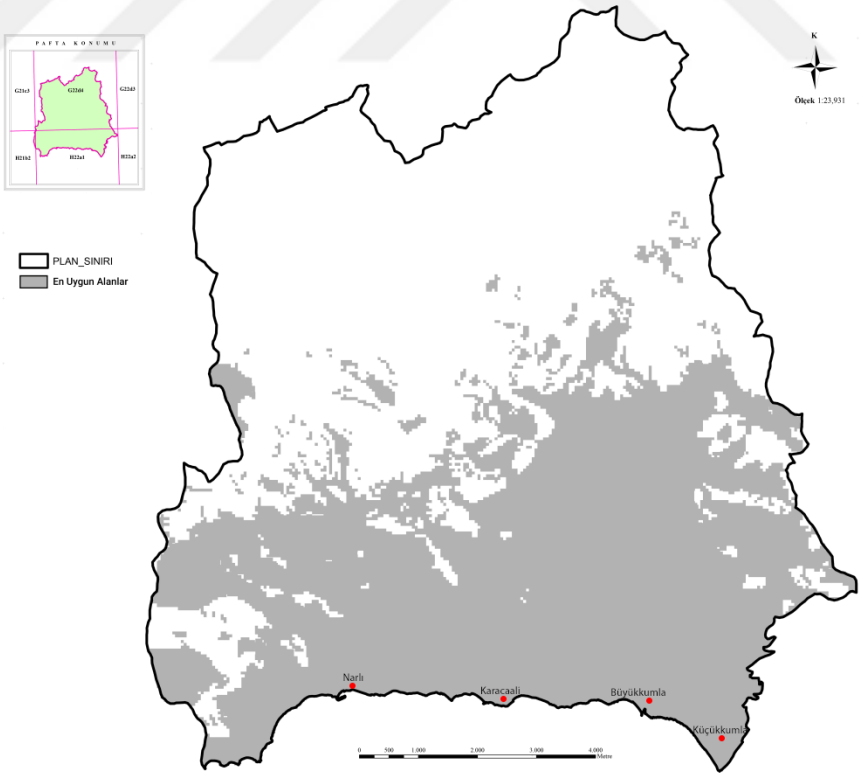

Şekil 4.11 Karavan Kampı Etkinliği İçin En Uygun Orman Kapalılığına Sahip Alanları

4.2.1. Karavan Kampı Etkinliği İçin Uygun Alanlar

Bu etkinlik için belirlenen değerlendirme faktörü sayısı 12'dir. "En Uygun" alanların değerlendirme faktörlerinin çok olması ve dar bir skalayı uygun olarak koşullaması etkinliğin yapılabileceği alanları sınırlamıştır. "Uygun" alanların belirlenmesinde faktörlerin daha geniş aralıkları kapsayıcı olması, "Karavan" etkinliğinin alanın tümünde yapılmasına olanak sağlamıştır (Şekil 4.12).

Filtreleme yöntemiyle alanda "Karavan Kampı" etkinliği için ortaya çıkan " En Uygun" alanların yüzey alanı 110.04 ha "Uygun" alan ise araştırma alanının tamamı (7984.66 ha) olarak belirlenmiştir.

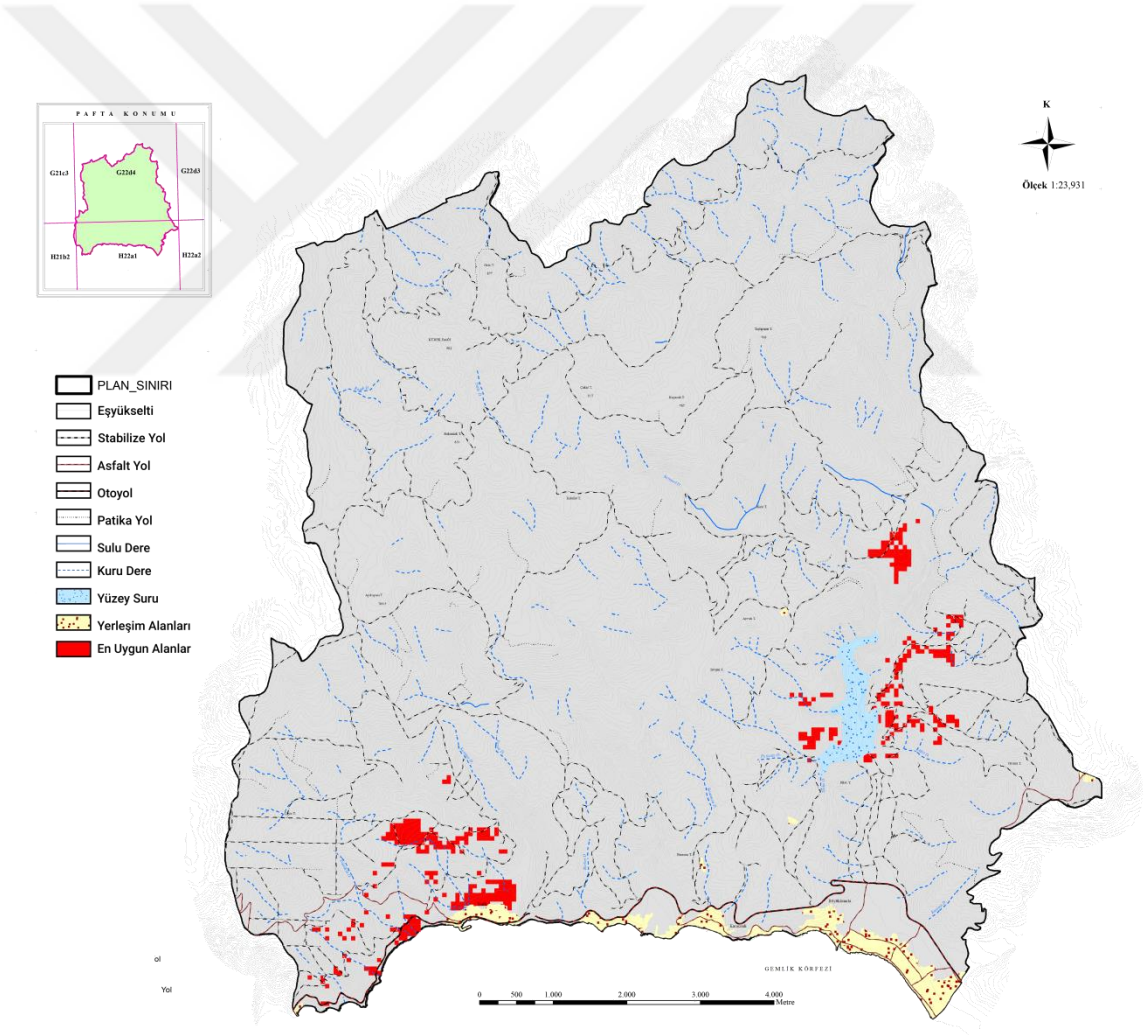

Şekil 4.12 Karavan Etkinliği İçin Uygun Alanlar

Analiz verilerine göre uygun alanların araştırma alanına oransal dağılımı Çizelge 4.2' de verilmiştir.

Çizelge 4.2 Karavan Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı

Uygun Alan	Alan (ha)	Oran (%)
En Uygun	110.04	1.38
Uygun	7984.66	100

4.3. Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi

"En Uygun" alanların belirlenmesinde sabit faktörlerin dışında 5 faktör değerlendirmeye alınmıştır. Bu faöktörler alan üzerinde haritalandırılarak noktasal olarak tespit edilmiştir. Hazırlanan haritalar üst üste çakıştırılarak kesişim alanları modellendirilmiş ve bu alanlar etkinlik için "En Uygun" alanları temsil etmişlerdir. Değerlendirmeye alınan faktörler;

Eğim: "En Uygun" alanlar için eğim aralığı 0-8 aralığıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 3018.42 ha'dır. Alanın %37.8'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.13).

Toprak drenajı: "En Uygun" alanlar için drenajı iyi olan alanlardır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 7666.68ha'dır. Alanın %96'lık kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.14).

Toprak tekstürü; "En Uygun" alanlar için tekstür sınıfı kaba ve orta tekstüre sahip olan alarlardır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 5079.91 ha'dır. Alanın %64'lük kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.15).

Şimdiki alan kullanımı: "En Uygun" alanlar için kabul edilen kullanım türleri: orman, fundalık olan alanlardır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 5171.9 ha'dır. Alanın %64.77'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.16).

Doğal bitki varlığı: “En Uygun” alanlar için kabul edilen bitki varlıklarını sınırlamamış mevcudiyetin olmasını yeterli bulmuştur. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 7711.29 ha’dır. Alanın %96.6’lık kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.15).

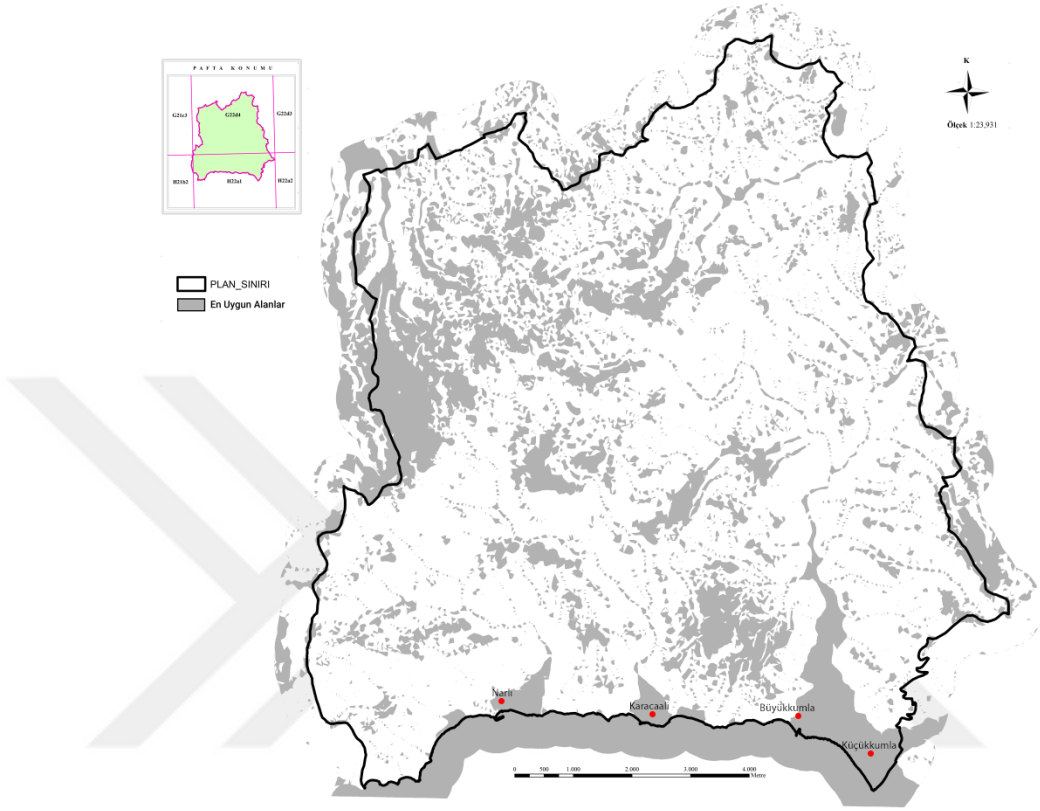

Şekil 4.13 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Eğim Alanları

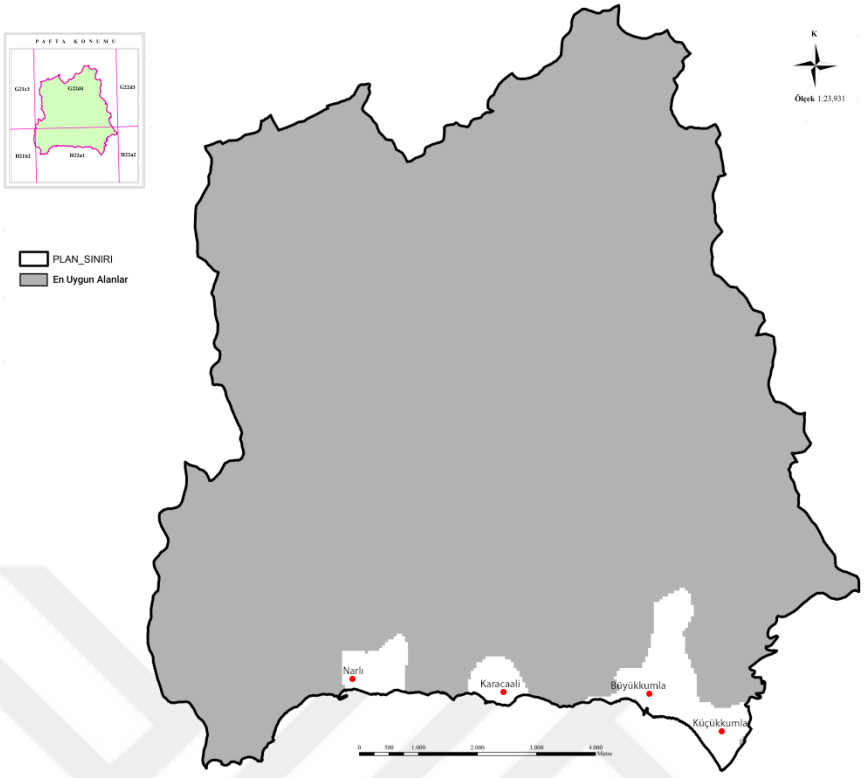

Şekil 4.14 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Toprak Drenajına Sahip Alanları

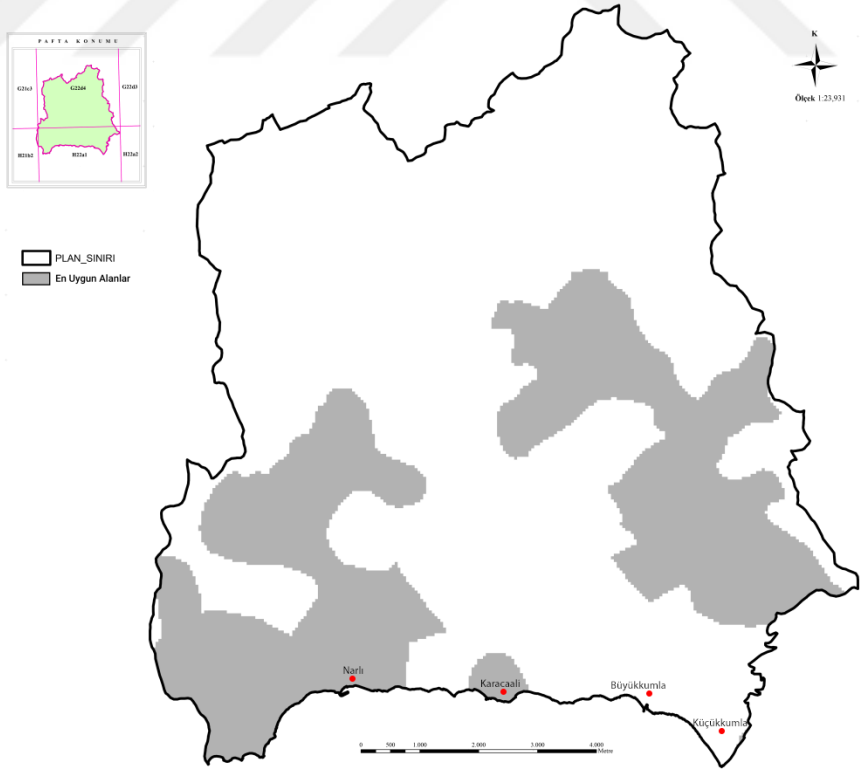

Şekil 4.15 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Toprak Tekstürüne Sahip Alanları

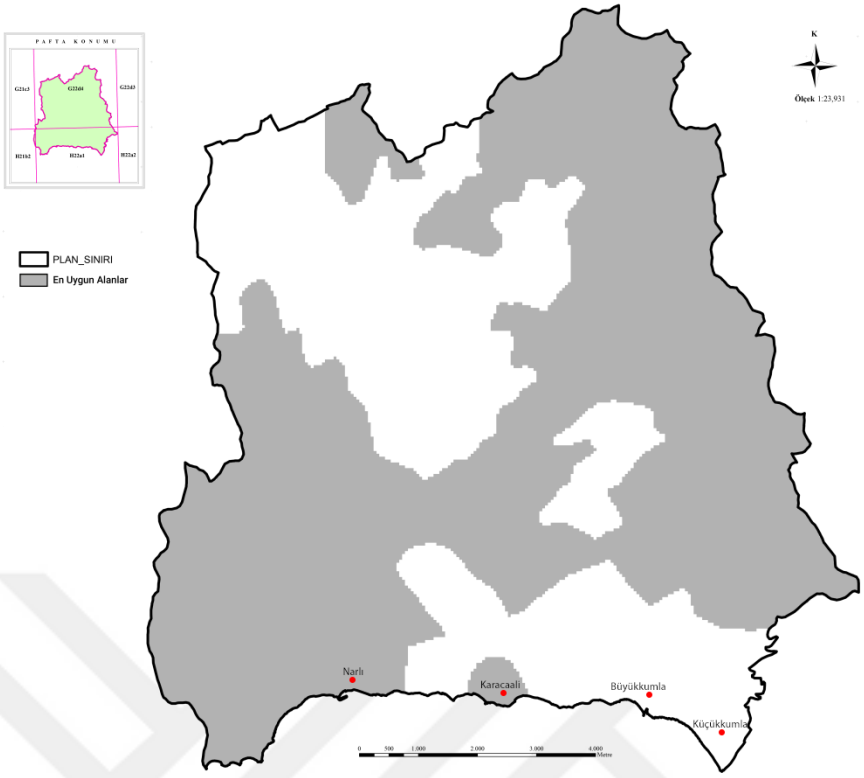

Şekil 4.16 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Şimdiki Kullanım Alanları

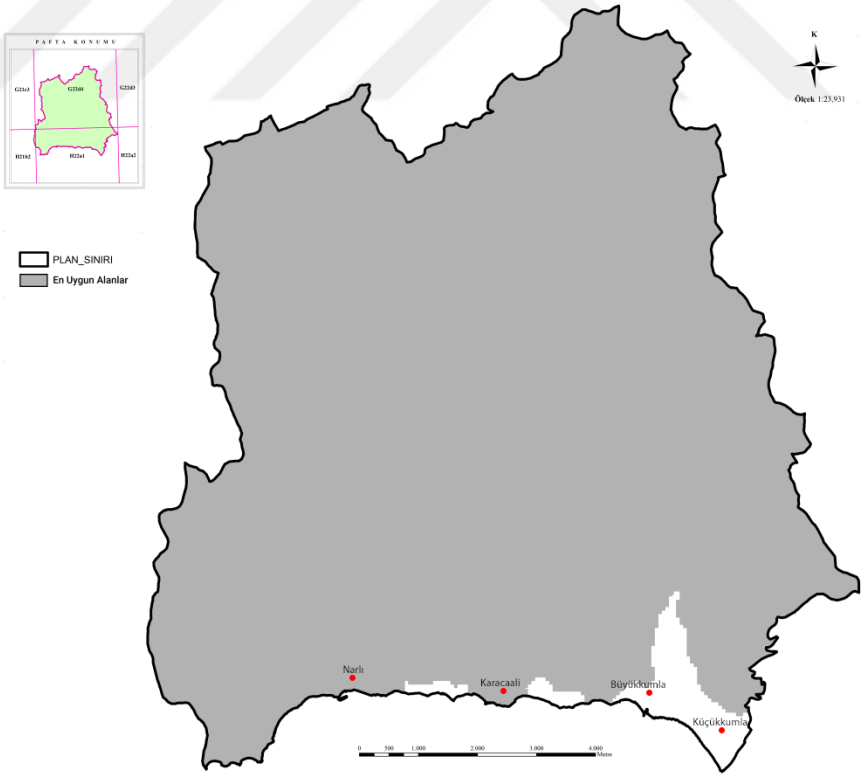

Şekil 4.17 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin En Uygun Bitki Varlığına Sahip Alanları

“Uygun” alanların değerlendirilmesinde ise sabit faktörlerin dışında 4 faktör değerlendirmeye alınmıştır. Bu faktörler;

Eğim: “Uygun” alanlar için eğim aralığı 0-12 aralığıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 4118.97 ha’dır. Alanın %51.59’luk kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.16).

Toprak drenajı: “Uygun” alanlar için drenajı iyi ve orta olan alarlardır. Alanda mevcut drenaj sınıfları iyi, fena, yetersiz sınıflarıdır. Bu nedenle toprak drenajında “En Uygun” alanları temsil eden alanlar “Uygun” alanlar içinde geçerli sayılmıştır.

Toprak tekstürü: “Uygun” alanlar için tekstür sınıfı kaba , orta, ince tekstüre sahip olan alarlardır. Alanda bulunan toprak tekstür türleri orta ve ince tekstür olduğu için alanın tamamı bu koşulu sağlamaktadır.

Şimdiki alan kullanımı: “Uygun” alanlar için kabul edilen kullanım türleri: orman, fundalık, mera ve çayır olan alanlardır. Alanda mera ve çayır alanlar bulunmadığı ve kalan alanların “En Uygun” alanları temsil ettiği için bu alanlar “Uygun” alanlar için de geçerli olarak kabul edilmiştir.

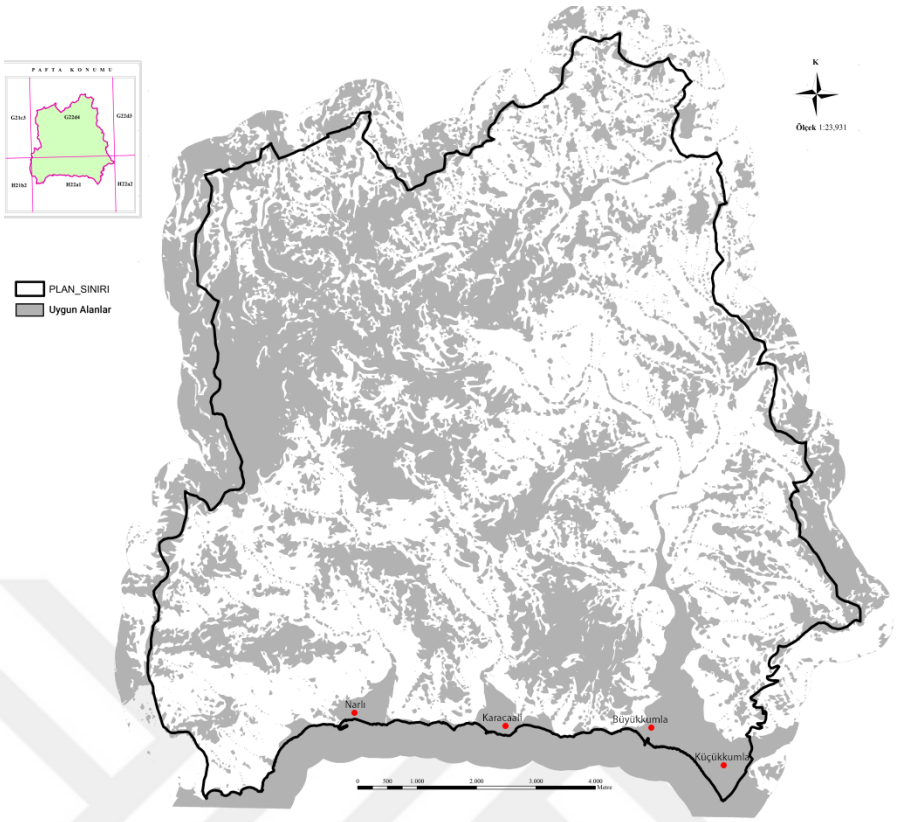

Şekil 4.18 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Eğim Alanları

4.3.1. Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanlar

Belirlenen değerlendirme faktörü sayısı 11'dir. Uygun alanlar için belirtilen %8 lik eğim ve iyi drene olan toprakların alanda yüzey olarak az yer kaplaması nedeniyle, çalışma alanında etkinliğin gerçekleştirilebileceği "En Uygun" alanlar küçük, kopuk yüzey grupları olarak alana dağılmış olduğu tespit edilmiştir. "Uygun" alanlar ise değerlendirme ölçütlerinde eğim aralığı yönünden daha geniş bir skalayı kabul edilebilir kıldığı için yüzey alanı olarak daha geniş alanlarda uygulanabilirlik imkanı sağlamaktadır. "En Uygun" ve "Uygun" alanların değerlendirme faktörlerinin aynı aralığı kapsayan ölçütleri nedeniyle bazı alanlar hem "En Uygun" hem de "Uygun" olarak belirlenmiş ve bu alanlar kesişim alanlarını oluşturmuştur (Şekil 4.19).

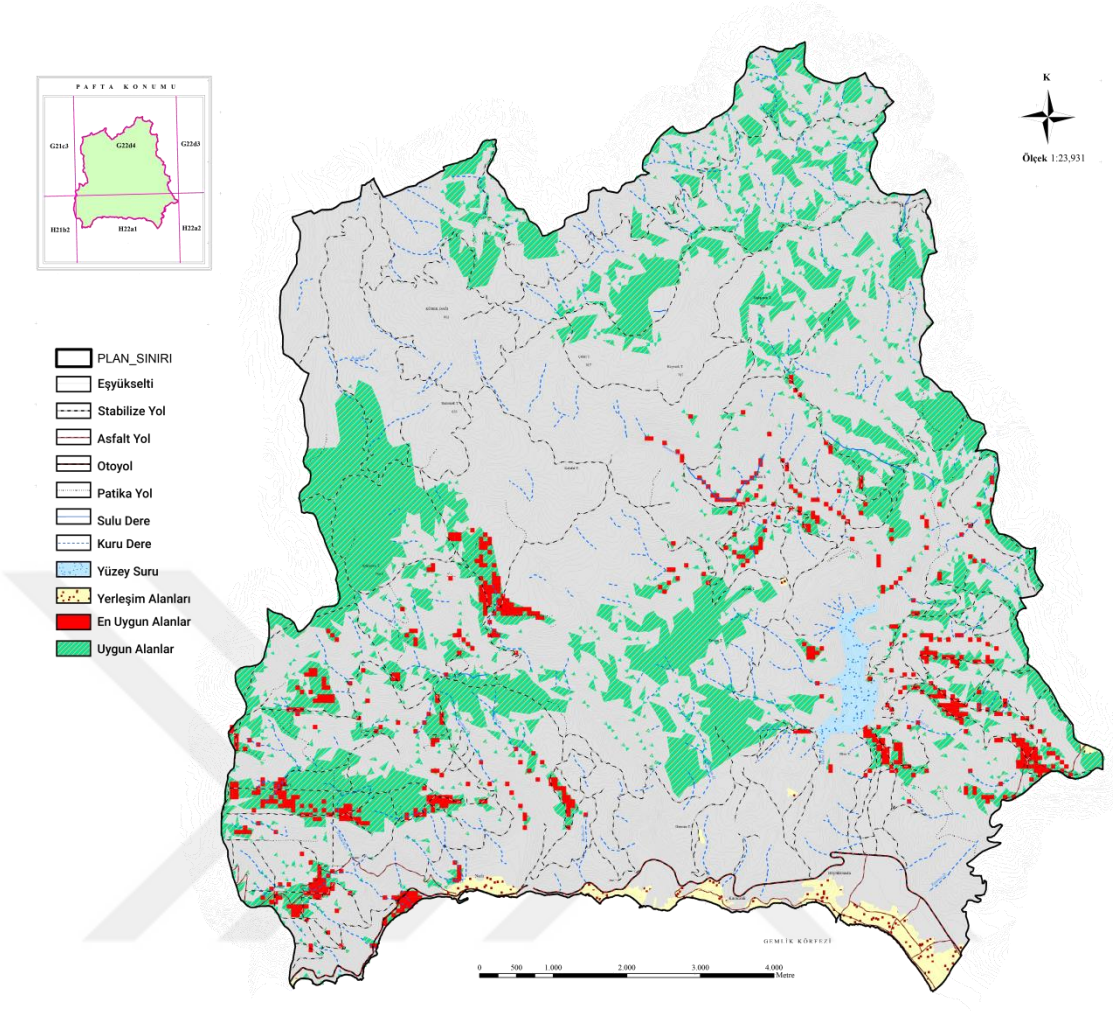

Şekil 4.19 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanlar

Filtreleme yöntemiyle alanda "Doğa Yürüyüşü" etkinliği için ortaya çıkan " En Uygun" alanların yüzey alanı 173.49 ha "Uygun" alanların yüzey alanı ise 1790.2 ha'dır. Analiz verilerine göre uygun alanların araştırma alanına oransal dağılımı Çizelge 4.3' de verilmiştir.

Çizelge 4.3 Doğa Yürüyüşü Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı

Uygun Alan	Alan (ha)	Oran (%)
En Uygun	173.49	2.17
Uygun	1790.2	22.42

4.4. Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi

"En Uygun" alanların belirlenmesinde sabit faktörlerin dışında 4 faktör değerlendirmeye alınmıştır. Etkinliğin değerlendirilmesinde doğa yürüyüşü etkinliğinin değerlendirme faktörleri ile Trekking etkinliği faktörleri benzerlik taşımakta olduğu için doğa yürüyüşü için hazırlanan altlıklar ortak kullanılmıştır. İki etkinliğin ayırıcı faktörü eğim aralığıdır. Bu nedenle trekking etkinliğinin eğim koşulu ayrıca değerlendirmeye alınmıştır.

Eğim: "En Uygun" alanlar için eğim aralığı 5-20 aralığıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 5026.21 ha'dır. Alanın %62.95'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.20).

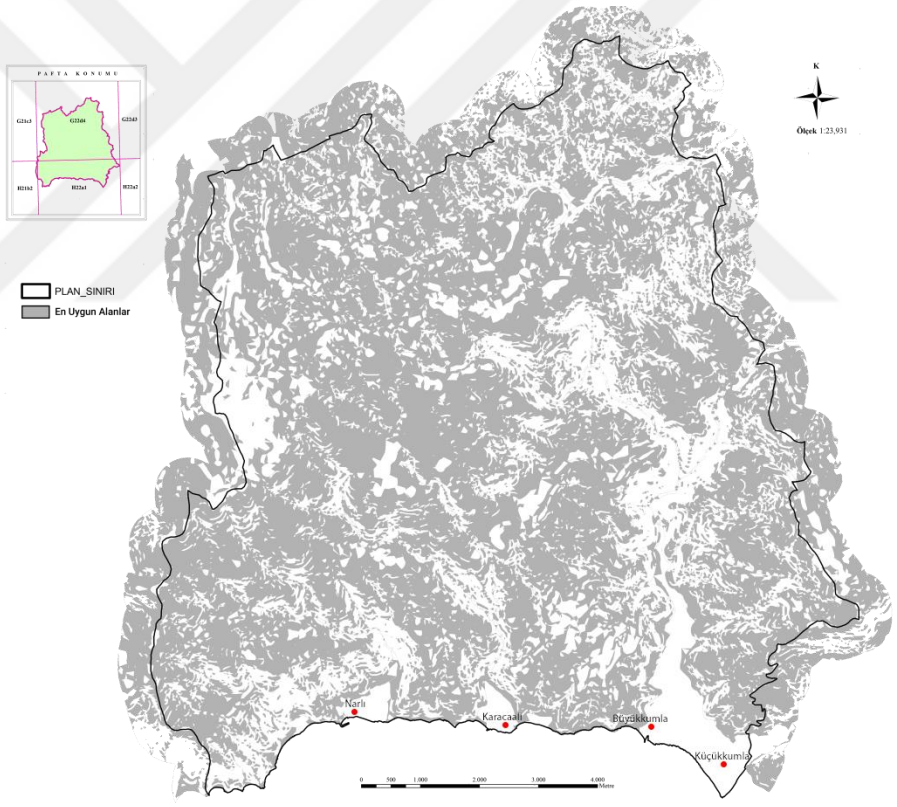

Şekil 4.20 Trekking Etkinliği İçin En Uygun Eğim Alanları

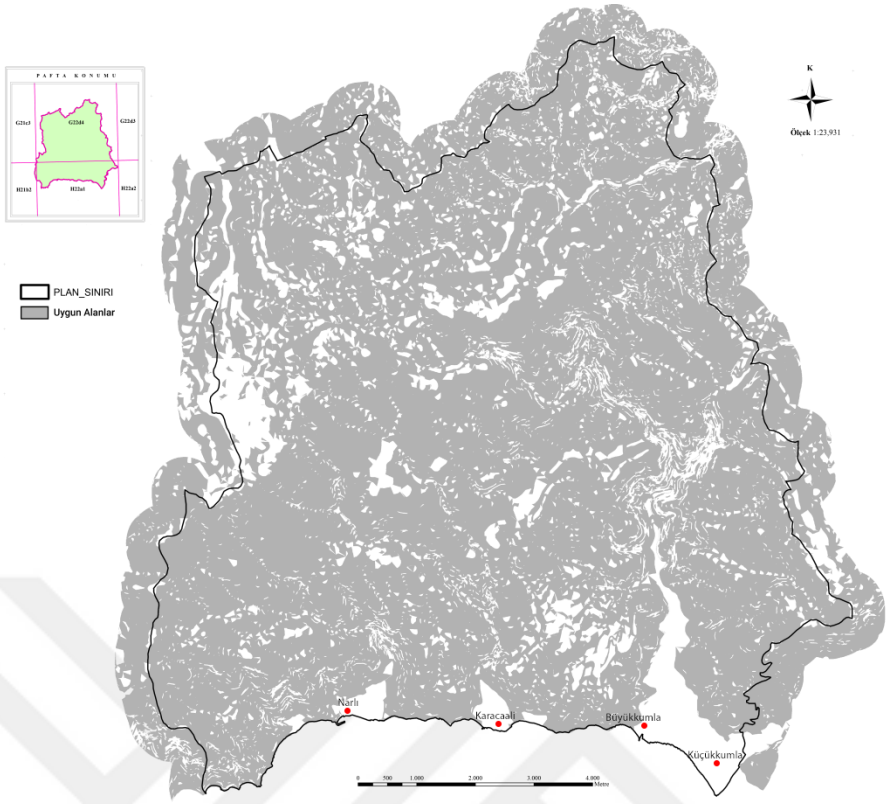

Şekil 4.21 Trekking Etkinliği İçin Uygun Eğim Alanları

"Uygun" alanların değerlendirilmesinde ise sabit faktörlerin ve doğa yürüyüşü etkinliğiyle ortak faktörlerinin dışında kalan eğim faktörü değerlendirmeye alınmıştır.

Eğim: "Uygun" alanlar için eğim aralığı 5-30 aralığıdır. Alanda bu koşulu sağlayan yüzeylerin alanı 6444.45 ha'dır. Alanın %80.71'lik kısmı etkinlik için uygun bulunmuştur (Şekil 4.21).

4.4.1. Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanlar

Belirlenen değerlendirme faktörü sayısı 9'dur. "Doğa Yüyüşü" etkinliğine göre eğim aralığı daha geniş bir skalayı kabul edilebilir kıldığı için "Trekking" etkinliğinin "En Uygun" ve "Uygun" alanları daha geniş yüzeye yayılmıştır. "En Uygun" ve "Uygun" alanların değerlendirme faktörlerinin aynı aralığı kapsayan ölçütleri nedeniyle bazı alanlar hem "En Uygun" hem de "Uygun" olarak belirlenmiş ve bu alanlar kesişim alanlarını oluşturmuştur (Şekil 4.22).

Filtreleme yöntemiyle alanda “Trekking” etkinliği için ortaya çıkan “ En Uygun” alanların yüzey alanı 1747.71 ha “Uygun” alanların yüzey alanı ise 4259.9 ha’dır.

Analiz verilerine göre uygun alanların araştırma alanına oransal dağılımı Çizelge 4.4’ de verilmiştir.

Çizelge 4.4 Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı

Uygun Alan	Alan (ha)	Oran (%)
En Uygun	1747.71	21.89
Uygun	4259.9	53.35

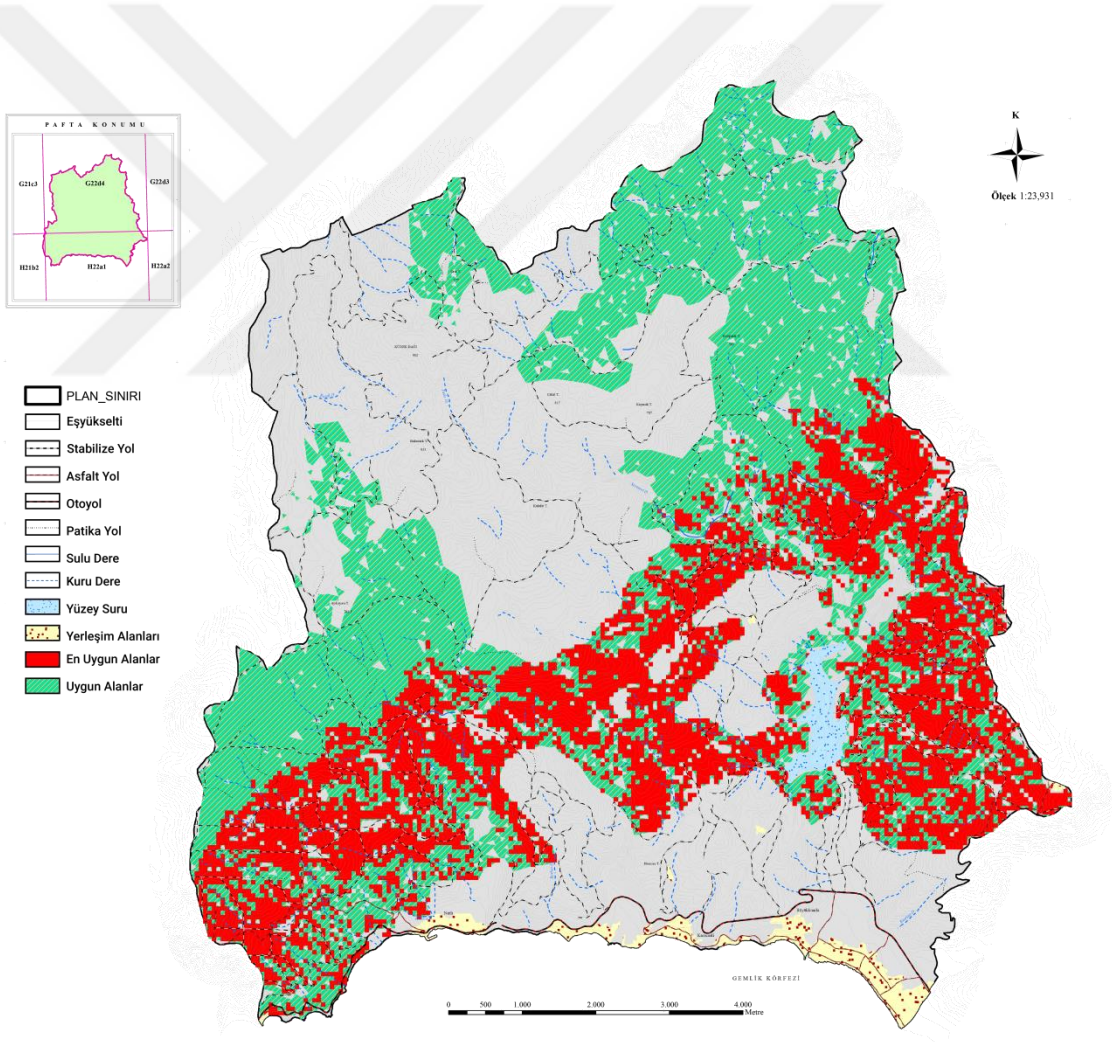

Şekil 4.22 Trekking Etkinliği İçin Uygun Alanlar

4.5. Manzara Seyretme ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinliği İçin Uygun Alanların Belirlenmesi

"En Uygun" alanların belirlenmesinde sabit faktörlerin dışında 3 faktör değerlendirmeye alınmıştır. Bu faktörlerden doğal bitki varlığı, çadırlı kamp etkinliğinin "En Uygun" değerlendirme ölçütüyle aynı aralığı kapsadığı için bu altlık verisi ortak kullanılmıştır. Diğer bir faktör olan şimdiki kullanım değerlendirme ölçütü ise alanın tamamını kapsamaktadır.

Manzara seyretme ve doğa fotoğrafçılığı etkinliğinin diğer etkinlik değerlendirme faktörleriyle aynı aralığı kapsayan faktörleri ve sabit faktörler dışında kalan tek faktör tepe noktalarıdır. Alanda 15 adet tepe noktası tespit noktası tespit edilmiştir. Bu noktalar merkez alınarak 100 m çapında dairesel bir alan oluşturulmuştur. Bu alanlar manzara seyir alanlarını temsil etmektedir. 15 adet tepe toplamda yaklaşık olarak 117.75 m² lik manzara seyir alanları oluşturulmuştur.

"Uygun" alanların değerlendirilmesinde ise sabit faktörlerin dışında değerlendirilmesi gereken doğal bitki varlığı faktörü, çadırlı kamp etkinliğinin "Uygun" değerlendirme ölçütüyle aynı aralığı kapsadığı için bu altlık verisi ortak kullanılmıştır.

4.5.1. Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinlikleri İçin Uygun Alanlar

Belirlenen değerlendirme faktörü sayısı 8'dir. "En Uygun" alanların belirlenmesinde faktörlerin az olması ve ölçütlerin geniş aralıkları kapsayıcı olması etkinliğin uygulanabileceği alanların yüzeyini arttırmıştır. "Uygun" alanların belirlenmesinde belirleyici faktör bitki varlığı olmuştur ve "En Uygun" alanlara oranla daha sınırlı alanlarda yapılabilme imkanı tanımıştır. Manzaraya hakim tepe noktaları, 100 m lik çapta dairesel bir alan olarak ele alınmıştır (Şekil 4.23).

Filtreleme yöntemiyle alanda "Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı" etkinliği için ortaya çıkan " En Uygun" alanların yüzey alanı 6162.53 ha. "Uygun" alan ise 72.12 ha olarak belirlenmiştir.

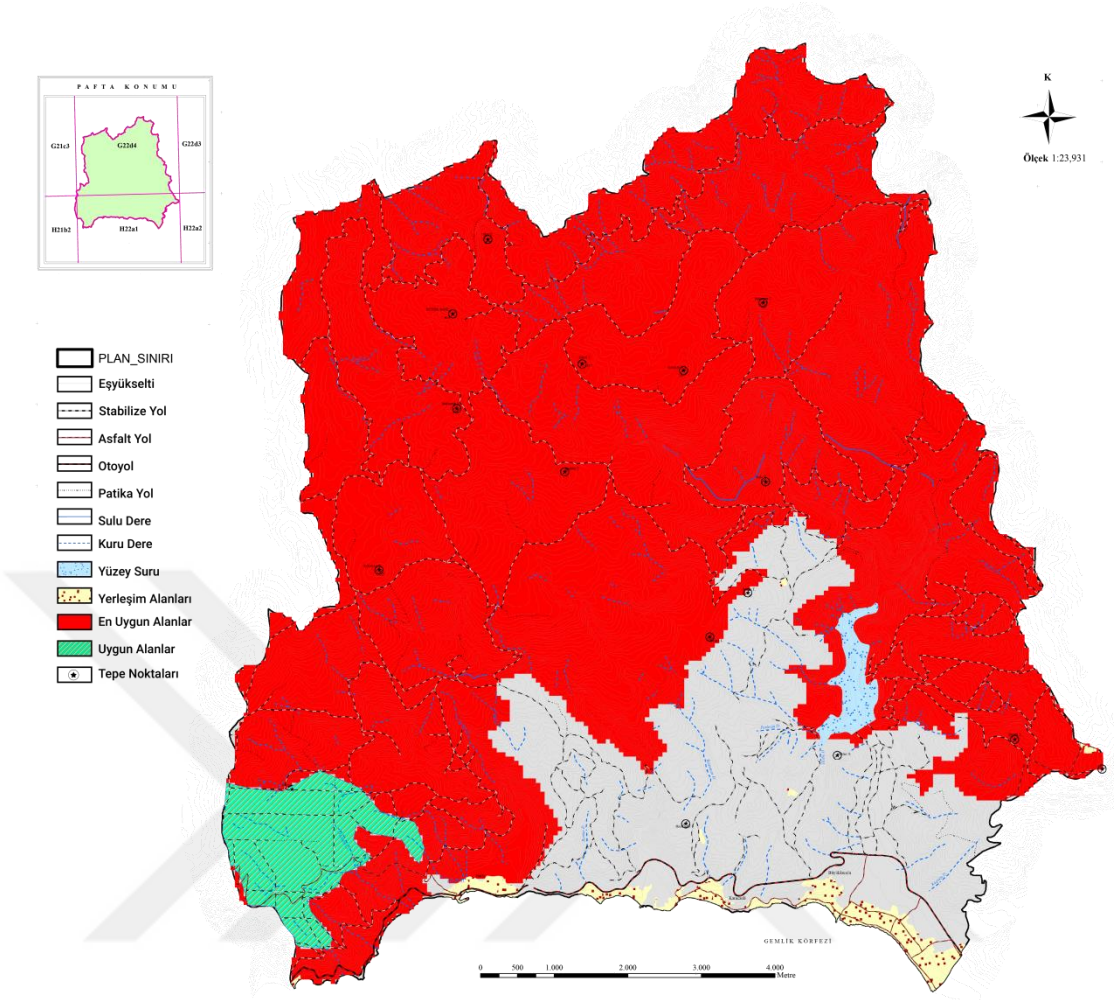

Şekil 4.23 Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinlikleri İçin Uygun Alanlar

Analiz verilerine göre uygun alanların araştırma alanına oransal dağılımı Çizelge 4.5'de verilmiştir.

Çizelge 4.5 Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı Etkinliği İçin Uygun Alanlarının Oransal Dağılımı

Uygun Alan	Alan (ha)	Oran (%)
En Uygun	6162.53	77.18
Uygun	264.65	3.31

4.6. Optimal Alan Kullanım

Araştırma kapsamında ele alınan 5 rekreasyonel etkinliğinde uygulanması mümkün alanlarının (“En Uygun”+“Uygun”) saptanmasının ardından bu alanların çakıştılması ile araştırma alanının rekreasyonel amaçlı kullanım açısından potansiyeli yüksek olan optimal alan kullanım paftası oluşturulmuştur (Şekil 4.24).

Analiz sonucunda rekreasyonel etkinliklerin uygulanabileceği sahaların yüzey alanı “En Uygun” alanlar 23.21 ha, “Uygun” alanlar ise 1397.75 ha olarak belirlenmiştir. bu alanların değerlendirme faktörlerinde kesişen ölçüt aralıklarını kapsaması nedeniyle “En Uygun” ve “Uygun” alanlarda keşisen sahalara neden olduğu gözlemlenmiştir. Bu alanların yüzey alanı ise 21.03 ha olarak belirlenmiştir.

Analiz verilerine göre Optimal alan kullanım sahalarının araştırma alanına oransal dağılımı Çizelge 4.6’da verilmiştir.

Çizelge 4.6 Optimal Alan Kullanımı

Alanlar	Alan (ha)
En Uygun	23.21
Uygun	1295.57
Kesişen	21.03
Optimal Alan Kullanımı	1297.75

Optimal alan kullanımı sağlayan sahaların belirlenmesi için “En Uygun” alanlar ve “Uygun” alanların yüzey alanları toplanmış ve kesişen alanların yüzey alanı çıkarılmıştır. Böylelikle optimal alan kullanımı için 1297.75 ha alan belirlenmiş ve bu alan bu alan araştırma alanın %16.25 inin turizm- rekrasyon etkinklerinin planlamasına imkan sağlayabilecek olduğu sonucunu doğurmuştur (Çizelge 4.7).

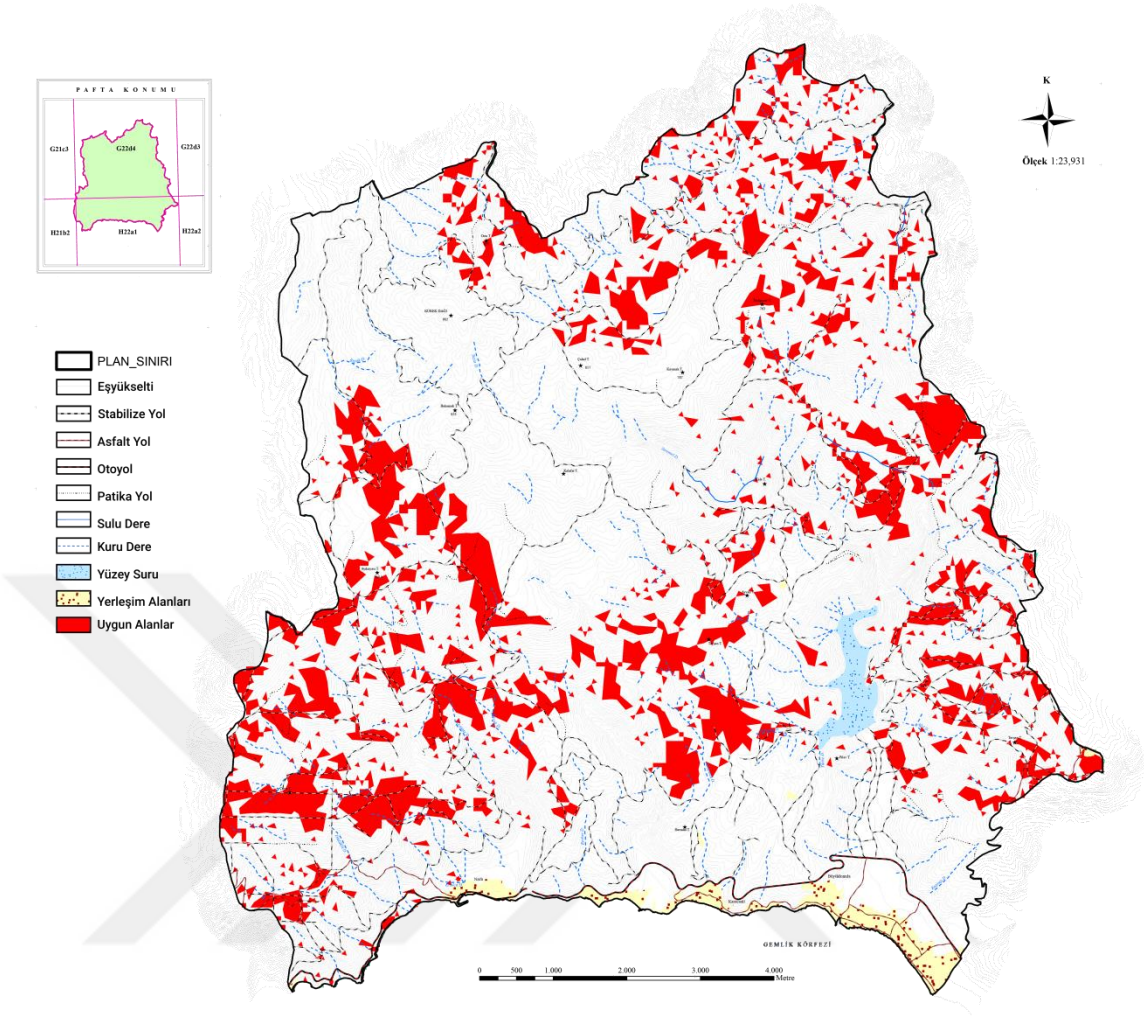

Şekil 4.24 Optimal Alan Kullanım

Çizelge 4.7 Rekreasyonel Etkinliklerin Alan İçinde Uygulanabilme Potansiyeli

Etkinlik Türü	Çadırlı Kamp	Doğa Yürüyüşü	Trekking	Karavan Kampı	Manzara ve Doğa Fotoğrafçılığı
En Uygun Alanlar (ha)	100.52	173.79	1747.71	110.04	6162.53
Uygun Alanlar (ha)	264.65	1790.2	4259.9	7984.66	264.65
Uygun Alan (ha) (En Uygun A.+Uygun A.-Kesişen A.) **Araştırma Alanına Oranı (%)**	365.17 4.58	1790.2 22.42	4259.9 53.35	7984.66 100	6427.18 84.5
Optimal Alan Kullanımı (ha) Araştırma Alanına Oranı (%)			**1297.75** **16.25**		

5. TARTIŞMA

Günümüzde sanayileşme, endüstiri ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda iş gücü çoğalmış buna bağlı olarak insanların yaşam tempoları hızlanmıştır. Bu nedenle insanların dinlenme, eğlenme ve yaşadıkları yerlerden uzaklaşma ihtiyaçları da artmıştır.

Kişiler, duygusal açlıklarını gidermek amacıyla rekreasyonel faaliyetlere katılma ihtiyacı hissetmektedir. Literatürdeki birçok araştırmada, kişilerin günlük hayatlarında maruz kaldıkları stres nedeniyle fiziksel, sosyal ve duygusal anlamda etki altında oldukları ortaya konulmuştur (Tolukan 2010; Sabancı 2016). Örneğin; Cooper ve Cartwright (1994)'in yaptıkları çalışma verileri, kişilerin iş ile alakalı stres seviyesinin hem fiziksel hem de duygusal sağlık üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir (Sabancı 2016).

Zhang ve Chen (2019), bu kapsamda yapmış oldukları sistematik tarama çalışmasında fiziksel aktivitelerin mutluluğu arttırdığını gösteren verilerin bulunduğunu belirtmişlerdir. Wike (2015) genç nüfus içinde fiziksel aktivitelere katılanların psikolojik açıdan daha iyi durumda olduklarını saptamıştır. Özkatar ve ark. (2018) yaptıkları araştırmada fiziksel aktivitenin bireyin yaşam kalitesini arttırmasının yanı sıra tatmin olma konusunda da olumlu etkilerinin olduğunun altını çizmiştir. Benzer şekilde Güllü ve Çiftçi (2016) araştırmalarında fiziksel aktivite katılımı sağlayan kişilerin yaşam kalitelerinin yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bilhassa son dönemlerde rekreatif etkinliklere katılan kişilerin yaşam doyumları üzerinde olumlu yönde bir artış olduğu gözlenmiştir (Yaşartürk ve ark. 2017). Rekreatif faaliyetler sosyal açıdan irdelendiğinde Torkildsen (2005) rekreasyonel faaliyetlerin, kişinin sosyal kazanımlarını arttırma konusunda katkı sağladığını belirtmektedir. Rekreatif aktiviteler bu yönüyle toplum temelinde rahatlık, sosyal uyumluluk ve yaşam kalitesinin oluşturulması ve iyileştirilmesi olgularıyla yakından bağlı olduğu saptanmaktadır. Rekreasyonel faaliyetlerde kişi, kendini ifade etme fırsatı yakalar, içinde yer aldığı grubun üyesi olduğu hissiyatı gelişir (Sabancı 2016).

Bahsi geçen bu sebeplerle, rekreasyonel faaliyetlerin fiziksel ve aktif biçimde desteklenmesi gerekir. Rekreasyonel fiziksel aktivitelere katılım sağlayarak boş zamanlarını aktif geçiren kişilerin özellikle sosyal ve bilişsel gelişimine katkı sağlayan aktivitelerle ilgilenmesiyle, kişilerde sağlıklı bir hayat, fiziksel ve zihinsel sağlığın korunması ve iyileştirilmesi, çeşitli kronik rahatsızlıkların tedavilerini desteklemesi ve sosyalleşmeye yardımcı olması ile yaşam kalitesinin de artmasını sağlanmaktadır. Rekreasyonel aktiviteler yaşam kalitesinin farklı birçok göstergelerini de etkilenmektedir. Bahsi geçen göstergelerin ilk sıralarında fiziksel sağlık ve psiko-sosyal etkiler yer almaktadır. Tüm yaş gruplarındaki erkek ve kadınların fiziksel sağlığını korunmasına ve güçlendirilmesine fırsat yaratan rekreasyonel fiziksel etkinliklerin etki alanı bir hayli geniştir. Bu etkinlikler ulusal ve uluslararası pek çok sağlık örgütü önderliğinde toplumsal bilincin var olması amacıyla desteklenmektedir (Dinç ve ark. 2018).

Rekreasyonel aktivitelerin birey üzerinde fiziksel, sosyal ve ruhsal etkileri kapsamında yapılan araştırma sonuçlarına göre; günlük yaşamlarında rekreasyonel etkinlere yer veren bireylerin mutluluk, doyuma ulaşma ve stres yönetimi gibi kişisel duygu ve düşüncelerine olumlu yönde katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Günümüzde modern bireyler artık fiziksel, ruhsal ve mental açıdan sağlıklı bir yaşam sürdürmek amacıyla rekreatif alanları ve çeşitli etkinlikleri uygulayabilecekleri yeşil alanlarda ve parklarda sık sık bulunmaktadırlar (Özdemir ve Polat 2014; Uyanık 2016). Bunların yanı sıra günümüzde mücadele ettiğimiz pandeminin kapalı alanlarda bulaş riskini arttırması da kırsal açık alanlara olan eğilimi arttırmıştır. Kitle turizmine olan talep azalırken doğayla iç içe, farklı kültürleri barındıran, çevreye duyarlı turizm formları ortaya çıkmıştır.

Rekreasyonel kullanım ve turizm talebinin yüksek olduğu kıyı alanlarının sunduğu fırsatlar yanı sıra plansız kullanımlara dayalı koruma-kullanma dengesinde bozulmalar meydana gelmekte ve bu alanların doğal bütünlüğü hızlı bir şekilde zarar görmektedir. Bu bozulmaların iyileştirilmesi ya da minimum düzeylere indirgenmesini sağlanamak amacıyla katılımcıların rekreasyonel yönelimleri ile mevcut kaynaklar arasında dengeli

bir ilişki kurulması zorunluluktur. Bu durum "Sürdürülebilirlik" kavramını öne çıkarmaktadır. Bu doğrultuda hem mevcut rekreasyon unsurlarının kaynak değerleri hem de etkinliklerinin sürdürülebilir olması büyük önem arz etmektedir. Doğal varlıkların korunması amacıyla kıyı alanları ve çevrelerini içeren kapsamlı planlama ve yönetim anlayışıyla çalışmaların yürütülmesi gerekir (Şimşek ve Korkut 2009; Yaşar ve Düzgüneş 2013; Yücedağ vd. 2018; Pirselimoğlu vd. 2019; Yener ve Güzel 2019). Bu yaklaşımla yapılan çalışmada Gemlik körfezinde hakim olan deniz turizmine alternatif sunmak amacıyla kırsal alanlar değerlendirmeye alınmıştır.

Peyzaj planlama ve değerlendirme teknikleri, peyzaj mimarlığı ve planlama çalışmalarının içeriğine paralel bir gelişme göstermektedir. Çalışmanın içeriği ile hedefi ve bu hedefe ulaşmak için ele alınan unsurlar veya belirlenen teknik sıkı sıkıya bağlı bir denge kurmuştur. Bundan sebep peyzajın planlanmasında belirlenecek teknik, çalışmanın içeriğine ve hedefine göre evrilmektedir. Peyzajın farklı şekillerde planlanması ve değerlendirilmesinde birçok teknik denenmiştir (Topay 2003).

Alanda yapılabilecek turizm temelli etkinlikler belirlenmesinde Topay (2003), Benliay (2009), Öztürk (2018) in de kullanmış olduğu, rekreasyonel etkinliklerin uygulanma koşullarının her kriteri için CBS programı üzerinde sayılaştırılmış haritalar oluşturularak bu haritaların çakıştıırlması ile ortaya çıkan ortak alanların analiz edilmesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle alanın doğal zenginliklerini ön plana çıkaracak, yerel halka katkı sağlayacak, ziyaretçi için kullanım çeşitliliği sunacak olan etkinliklerin uygulanabileceği en doğru alanların tespiti yapılmıştır.

Topay'ın Bartın-Uluyayla üzerinde yapmış olduğu araştırmada 13 farklı rekreasyonu değerlendirmeye almış bu etkinlikler için uygun alanları belirlemiştir. Benliay ise Finike-Kumluca üzerinde yaptığında araştırmada alanın 12 farklı rekreasyon etkinliği için uygun alanlara sahip olduğu sonucunu çıkarmıştır. Öztürk Bartın-Kızılkum üzerinde yaptığı araştırmada 5 farklı rekreasyonel etkinlik için alanda uygun sahaları tespit etmiştir. Yapılan bu araştırmalarda rekreasyonel çeşitlilik alanın sahip olduğu doğal ve kültürel verilerin zenginliğine göre değişmektedir.

Planlama alanın toprak, iklim, bitki örtüsü gibi doğal özelliklerinin etkinlikler için gerekli koşulları sağlama da sunduğu büyük olanaklar, turizm amaçlı kullanımlara çeşitlilik kazandırmış ve doğa temelli aktivitelerin planlanmasına imkan sağlamıştır. Aynı zamanda alanın hem kıyı hem kırsal alanda değerlendirilebilmesi farklı taleplerin karşılanmasına olanak tanımıştır.

Doğal özelliklerinin yanı sıra alanın ulaşım olanakları göz önüne alındığında İstanbul-İzmir yolu üzerinde olması, deniz yolu ile ulaşıma da olanak tanıması ile ulaşılabilirliği yüksek bir alan olması tercih sebebi olma potansiyelini arttırmaktadır.

Turizm-rekreasyon etkinlikleri sınıflandırmasında yer alan etkinliklerin gereksinimleri ve alanın mevcut durumu incelendiğinde uygulanamayacağı öngörülen etkinlikler ve alanda mevcut olan kullanımlar değerlendirmeye alınmamıştır.

Araştırmada 5 adet etkinlik incelenmiş, etkinlikler değerlendirme faktörleri kapsamında filtrelenmiş ve araştırma alanı ölçeğinde "en uygun" ve “uygun" alanlar belirlenmiş, haritalandırılmış ve analiz edilmiştir.

Etkinliklerin değerlendirmesi aşamasında “Uygun” alan faktörlerinin “En Uygun” alan faktörlerini kapsayıcı aralıkta olması nedeniyle bazı etkinliklerde bu iki alanın kesiştiği bölgeler meydana gelmiştir. Faktörlerin bağımsız olduğu etkinliklerde ise “En Uygun” alan ve “Uygun” alanlar farklı konumlarda ortaya çıkmıştır.

Analizler sonucu alanda çadırlı kamp, doğa yürüyüşü, trekking, karavan, manzara ve doğa fotoğrafçılığı etkinleri için uygun alanlar olduğu tespit edilmiştir. Bu etkinlikler ziyaretçinin kullanım amacına göre sadece bir etkinlik üzerine yoğunlaşabileceği gibi aynı zamanda arzu edildiğinde etkinlikleri birbiriyle entegre ederek daha kapsamlı ve çeşitli kullanım şekilleri ortaya koyulabilecektir. Örneğin çadırlı kamp yapmak için çalışma alanını tercih eden bir kişi alanda doğa yürüşü ile alanı keşfe çıkabilir, hem deniz hem orman manzaralarını seyredebilir.

Değerlendirmeye alınan tüm etkinlerin yapılabilmesine olanak tanıyan alanlar, rekreasyonel amaçlı kullanım potansiyelinin yüksek olduğu optimal kullanım alanları olarak belirlenmiş, haritalandırılmış ve analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda turizm amaçlı kullanımın deniz üzerine yoğunlaştığı çalışma alanında bu etkinliklerin uygulanabilir olması bir yandan ziyaretçiye alternatif sunarken öte yandan kıyı ve kırsal alanlarda bütünleşik bir turizm planlaması yapılabilmesini sağlamıştır.

Planlama sayesinde çevreye duyarlı etkinliklerin yapılmasının üzerinde durulması ile alanın doğal ve kültürel yapısının korunarak alanın sürüdürülebilir olması amaçlanlanmıştır. Bu amaçlara ulaşabilmek için kullanıcıların da bilinçli olması ve ilgili idarelerce denetimlerin yapılması gereklidir.

6. SONUÇ

Bu çalışma ile alanın sürdürülebilir turizm potansiyelini arttırmak amacıyla; analizler sonucunda mevcut turizm temelli kulanımlara alternatif olarak getirilebilecek rekrasyonel etkinlikler belirlenmiştir. Ve yine aynı amaç doğrusunda alanda çözülmesi gereken sorunlara yönelik öneriler şu şekildedir;

- Alan ulaşım yönünden irdelendiğinde, şehirlerarası bağlantı yolları üzerinde olmasının sağladığı avantajlara rağmen ilçe içerisindeki özellikle de merkezden Karacaali ve Narlı mahallelerine ulaşımın kısıtlı imkanlarla yapılması bu alanların tercih edilebilirliğini azaltmaktadır. Bu nedenle özellikle de yaz aylarında Gemlik merkezden ilçelere daha fazla sefer düzenlenmelidir. Kumla mahallesi sınırları içerisinde yaz aylarında hizmete sunulan tren güzergahının sahil boyunca diğer mahallelere de ulaşımı sağlayacak şekilde düzenlenmesi ulaşımı kolaylaştırmada bir seçenek olabilir.
- Çalışma alanının en uzun kıyı şeridine sahip olan Kumla mahallesinde suya dayalı aktivitelerin Narlı ve Karacaali mahallelerine göre daha çok yapılması sebebiyle Kumla mahallesindeki plajlarda kullanım kaynaklı bozulmalar ortaya çıkmıştır. Hem doğal dengeyi hem estetik görünüşü olumsuz yönde etkileyen bu kullanımları, kıyı bandında düzenlenecek farklı rekreasyonel etkinlikler ile azaltılmalıdır.
- Marmara denizinde su kirliliği sebebiyle meydana gelen müsilaj çalışma alanında da kendini göstermiştir. Kirliliğin azaltılması ve durumun tekrar yaşanmaması adına ilgili uzman ve idarelerce gerekli düzenlemelerin yapılması bir zorunluluktur.
- Alanda konaklama, yeme-içme, sağlık gibi tesisler nicelik ve niteliksel olarak yetersizdir. Özellikle turistlerin konaklama ihtiyacının karşılanması adına bu tesislerin çevreye duyarlı olması koşuluyla arttırılması gereklidir.
- Alan içinde rekreasyonel etkinliklerin çeşitlendirilerek turizm potansiyelinin artırılması alana ziyaretçi çekmek için tek başına yeterli

olmayacağı için alanın turizm odaklı tanıtımını içeren bir reklam kampanyası düzenlenebilir.

- Çalışma alanında çok sayıda kayıtsız balıkçı teknesi bulunması ve kıyıya düzensiz şekilde bırakılması estetik açıdan kötü görünümlere sebep olması ve kıyı kullanımlarını kısıtlaması nedenleriyle bu teknelerin denetimlerinin yapılması gereklidir.
- Kıyı bandında yeşil alan ve parklar alan ölçeğinde değerlendirildiğinde yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle kıyı bandını sıkıştıran ve mimari estetik açısından kötü görüntüye sahip eski yapılar düzenlemeye tabi tutulup alanın silüeti yenilenmelidir.
- Zorunda olunmadıkça fiziksel açıdan zorluklara yol açan, estetik açıdan kötü görüntüye, gürültü ve kötü kokulara neden olan ve ulaşımı kısıtlayan alt yapı çalışmaları turizmin yoğun olduğu yaz aylarında yapılmamalıdır.

Çalışma kapsamında yapılan analizler sonucu elde edilen veriler ışığında, çalışma alanının rekreatif etkinlikler için uygun doğal kaynakları karşılama potansiyeli değerlendirildiğinde,

- Alanın topografik (eğim, bakı, yükseklik) yapısı ve iklim koşulları (ortalama sıcaklık, ortalama yağış, ortalama rüzgar hızı) uygulanması planlanan tüm etkinlikler için uygun koşulları sağlayacak olanakları sunmaktadır.

- Belli bölgelerde kurumaya yüz tutmuş, kış aylarında yağmur suları ile kendini gösteren yüzey suları olmasına rağmen alanın bütünü düşünüldüğünde; su kaynağı açısından zengin ve çalışma alanı sınırları içinde yayılmış olması rekreatif etkinliklerin geçekleştirilebileceği alanları genişletmiştir.

- Uygun bitki varlığı özellikle karavan kamp etkinliği için belirleyici ve kısıtlayıcı rol oynamıştır. Manazara ve doğa fotoğrafçılığı etkinliği içinde sınır faktörü oluşturmuş ancak uygun bulunmayan bu alan; kıyı ve kıyı

ardını kapsaması ve dolayısıyla deniz konseptli manzaraya imkan sunmaktadır.

- Toprak tekstürü doğa yürüyüşü etkinliği için en uygun alanları, alan içinde bölgeselleştirmiş ve sınırlamıştır.

Çalışma alanının rekreatif etkinlikler için uygun kültürel kaynakları karşılama potansiyeli değerlendirildiğinde,

- Şimdiki alan kullanımı özellikle Kumla Mahallesi sınırlarını kapsayan alan yerleşimlerin baskın olması nedeniyle bu alan araştırmaya konu edilen etkinlikler için kısıtlayıcı etki göstermiştir.

- Rekreasyonel etkinliklerin uygulanması isin uygun bulunan alanlarda etkinliklerin gerçekleştirilmesinde zorluk yaşatmaması için özellikle doğa yürüşü ve trekking etkinlikleri için belirli mesafelerle katılımcıların ihtiyaçlarını karşılayacak tesis kurulmalıdır.

- Manzara ve doğa fotoğrafçılığı etkinliği için tepe noktalarda seyir terasları planlanabilir.

Çalışmanın ardından alanda uygulanması mümkün rekreatif etkinliklerin gerçekleştirilmesi durumunda,

- Alanın ilgili idarece denetiminin sıklıkla yapılmalı, alanın doğal yapısı ve kültürel kaynakları korunmalıdır.

- Hem yerel halkın hem de katılımcıların konfor ve güvenliği sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Ahn, B. Y., Lee, B. K., Shafer, C. S. 2002. Operationalizing Sustainability in Regional Tourim Planning: An Application of the Limits of Acceptable Change Framework. *Tourism Management*, 23: 1-15.

Akış, S. 2001. Sürdürülebilir Turizm: Bir Alan Araştırmasının Sonuçları. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Bahar: 17-25.

Akşit, S. 2007. Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23): 41-460.

Altan, T. 1982. Çukurova"da bilgisayar yardımı ile bölgesel ölçekte ekolojik peyzaj planlaması uygulaması ve alan kullanış önerisinin saptanması üzerinde bir araştırma. Doktora tezi (basılmamış). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana.

Anonim. 1998. Turizm Bakanlığı, Yayla Turizmi Dosyası. Ankara.

Anonim 2014. 6. Ulusal Katı Atık Yönetimi Kongresi Raporu, Van, 1-4 Eylül 2014

Anonim 2015. Çevre Şehircilik Bakanlığı, Bursa İli Bütünleşik Kıyı Planı Raporu.

Anonim 2017a. Çevre Şehircilik Bakanlığı, Çevre Durum Rapaoru.

Anonim 2017b. Bursa Orman Bölge Müdürlüğü Kumla Orman Şefliği Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Plânı Raporu

Anonim 2018a. http://www.kirklarelikulturturizm.gov.tr/TR Kırklareli Kültür Turizm 93256 /kampve-karavan turizmi.html (14.03.2018)

Anonim 2018b. T.C. Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu Ankara

Anonim 2020a. http://gemlik.bel.tr/tr –(Erişim Tarihi: Ekim 2020)

Anonim 2020b. https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/bursa/gemlik-9214/ –(Erişim Tarihi: Ekim 2020)

Anonim 2020c. https://tr.wikipedia.org/wiki/Narl%C4%B1,_Gemlik –(Erişim Tarihi: Ekim 2020)

Anonim 2020d. https://www.bursa.com/wiki/Karacaali_Gemlik –(Erişim Tarihi: Ekim 2020)

Anonim 2020e. https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BC%C3%A7%C3%BCkkumla,_Gemlik –(Erişim Tarihi: Ekim 2020)

Anonim 2020f. https://www.bursa.com/wiki/Kumla_Kucukkumla –(Erişim Tarihi: Ekim 2020)

Anonymous. 1975. California coastal zone conservation. California Coastal Plan 20191. California, USA.

Bahçe, S. 2009. "Kırsal gelişimde kültür mirası turizmi modeli", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 25, ss.1-12.

Baud-Bovy, M. And Lawson, F., 1998. Tourism and Recreation Handbook of Planning and Design, Architectural Press, UK.

Bayer, M. Z. 1992. Turizme Giriş, İşletme Fakültesi, İşletme İktisadı, Yayın No: 146 İstanbul, 245 s.

Benliay, A. 2009. Peyzaj Planı Oluşturulması Bağlamında Finike-Kumluca Kıyı Bölgesinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 235 s.

Bingöl, B. 2011. Dilek Yarımadası – Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nın Koruma ve Kullanım İlkeleri Açısından Rekreasyon Planlaması Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 245 s.

Birdir, K., Unur, K., Dalgıç, A. 2015. Türkiye'de ve Dünya'da Kamping ve Yeni Bir Turistik Ürün Olarak Glamping. 1. Eurisia International Tourism Congress: Currnet Issues, Trends and Indicators, (s. 168-177). Konya.

Bodur, F. 2006. Fotoğraf ve renk: fotoğraftaki renklerin iletilerin algılanmasındaki rolleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 77-86.

Bozlağan, R. 2005. "Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 50, Prof.Dr.Nevzat Yalçıntaş'a Armağan Özel Sayısı, ss.1012-1028.

Brooker, E. Joppe, M. 2013. Trends in Camping and Outdoor Hospitality- An International Review. Journal of Outdoor Recreation and Tourism, 4(3), 1-6.

Bulut, Z. 2006. Kemaliye (Erzincan) İlçesi ve Yakın Çevresinin Alternatif Turizm Kapsamında Rekreasyonel Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 204 s.

Can, M. D., 2008, Sürdürülebilir Turizm ve Turizm Çeşitliliği Kapsamında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri: Mersin-Tarsus Örneği, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Cengiz, H., 2005. Çevre Düzeni Planlamasina Ekolojik Yaklaşim. Çevre ve Orman Şurası, sura.cevreorman.gov.tr/gelen_teblig/ 3_konu/huseyin_cengiz.doc

Cengiz, B. 2007. Bartın Çayı Peyzaj Özelliklerinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 291 s.

Cooper, C. L., Cartwright, S. 1994. Healthy mind; healthy organization: A proactive approach to occupational stress. *Human Relations, 47*(4), 455–471.

Çalış, Ö. 1999. Çakıt Havzasında Eko-Turistik Kullanımlar Yönünden Önemli Kaynakların Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Adana.

Çınar, M. 2007. Kırsal Arazi Planlamalarında Peyzaj Planlamasının Yeri ve Önemi. Yüksek Lisan Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 105 s.

Çölkesen, İ., Sesli, F.A. 2007. Kıyı çizgisinde meydana gelen zamansal değişimlerin bilgi teknolojileri ile belirlenmesi: Trabzon örneği. TMMOB Harita ve 169

Dede, M.O., Ayten, M.A., Yazar, K.H. 2004. Kıyı alanları planlamasında mevcut planlama sistemi üzerine bir değerlendirme. Türkiye"nin Kıyı ve Deniz Alanları V. Ulusal Konferansı, 4-7 Mayıs 2004. Türkiye Kıyıları 04 Konferansı Bildiriler Kitabı, Sayfa: 251-258, Adana.

Demirel, Ö. 1997. Çoruh Havzası Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 303 s.

Demir, C. 2002. Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. *D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*

Dinç N, Güzel P, Özbey S 2018. Rekreasyonel Fiziksel Aktiviteler ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki Manisa Celal Bayar Üniversitesi *Spor Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 5(4):181-186

Doğan, G. 2012. "Ankara ili Ayaş ilçesinin kırsal turizm potansiyeli açısından değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara.

Doğaner, S. 2001. Türkiye Turizm Coğrafyası, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Doğru, M. 1989. Dağcılık ve Yüksek İrtifa. Dağcılık Federasyonu Yayınları. Ankara.

Donaire, J. A., Camprubí, R., Galí, N. 2014. Tourist clusters from flickr travel photography. Tourism Management Perspectives, 11. 26-33

Ek, R., Larsen, J., Hornskov, S. B. & Mansfeldt, O. K. 2008. A Dynamic framework of tourist experiences: Space-time and performances in the experience economy. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 8(2), 122-140.

Erdoğan N., 2003. Çevre ve (Eko)turizm. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu. ISBN: 975-93130-2-2 Ankara.

Erol, O., 1991. Genel Klimatoloji, Gazi Büro Yayıncılık. Ankara.

F.I.C.C. 2018 https://ficc.org/en/camping/ (15.03.2018).

Garrod, B. ve Fyall, A. 1998. Beyond the Rhetoric of Sustainable Tourism. *Tourism Management*, 19(3): 199-212.

Gezici, F. 2006. Components of Sustainability Two Cases From Turkey. Annals of Tourism Research, 33(2): 442-455.

Gülez, S. 1983. Kıyısal alanların rekreasyonel ve turistik yönden planlanmasında yeni bir yaklaşım. Türkiye, 7. Dünya Şehircilik Günü, Kıyılar Kolokyumu, Aralık 1983, Trabzon.

Gülez, S. 1997. Kıyısal alanların koruma-kullanma yönünden bütüncül planlaması, Türkiye‟nin Kıyı ve Deniz Alanları. I. Ulusal Konferansı, 24-27 Haziran 1997, Türkiye Kıyıları‟97 Konferansı Bildiriler Kitabı, Sayfa: 85-92. Ankara,

Gülkal, Ö. 2004. Kıyıların korunmasında özel çevre koruma bölgelerinin rolü; Patara örneği. Türkiye‟nin Kıyı ve Deniz Alanları V. Ulusal Konferansı, 4-7 Mayıs 2004, Türkiye Kıyıları‟04 Konferansı Bildiriler Kitabı, Sayfa: 101-110, Adana.

Güllü, S., Çiftçi, E. G. 2016. Spor merkezlerine üye olan bireylerin yaşam kalitesinin incelenmesi. International Journal of Social Sciences and Education Research, 2(3), 1251-1265.

Gültürk, P. 2013. Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ, 130 s.

Günay, V. D. 2016. Göstergebilim ve fotoğrafta anlam. *Kontrast Dergisi*, 50(Şubat-Mart), 6-10

Güngör, S., 2003. Beyşehir İlçesi ve Yakın Çevresi Turizm ve Rekreasyon Kullanımına Yönelik Peyzaj Potansiyelinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.

Gürbüz, F., 1993. Macera Turizmi. Seyahat Yönetimi. Boğaziçi Üniversitesi Yayını. İstanbul.

Havur, M., 2002. Sözlü Görüşme. Ankara Rehberler Derneği. Maltepe. Ankara.

Hunter, C. 1997. Sustainable Tourism as an Adaptive Paradigm. Annals of Tourism Research, 24(4): 850-867.

Inskeep, E. 1991. Tourism planning; an integrated and sustainable development aproach, Van Nostrand Reinhold, New York.

Karaküçük, S., 1999. Rekreasyon. Boş Zamanları Değerlendirme. Üçüncü Bası. ISBN: 975-581-048-X. Kırali Matbaası. Bağırgan Yayımevi. Ankara.

Karaküçük, S. 2012. Rekreasyon-Boş Zamanları Değerlendirme. 6. Basım, Nobel Yayınevi, Gazi Kitabevi. Ankara, 418 s.

Kement Ü. 2019. Doğa Ve Kültür Fotoğrafçılığı Kapsamında Rekreasyonel Motivasyonun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Bingöl, Türkiye

Koç, N., Şahin, Ş. 1999. Kırsal Peyzaj Planlaması. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı (1509), Yayın No: 1509.

Korça, P. 1989. Kıyı Alanlarında Turizm Planlamasına Yönelik Bir Araştırma. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 153 s.

Korkmaz, M., Başkalkan, S. N., 2011. Eğirdir Gölü ve Çevresinde Turizm Gelişiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Değerlendirmeler, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, (12): 62-69.

Kozak, N., Kozak, M. 2000. Genel Turizm, İlkeler-Kavramlar. Turhan Kitapevi. Ankara.

Köroğlu, A., Köroğlu, Ö. 2006. "Kırsal turizmin yöre kalkınmasındaki rolü: buldan yöresi kırsal turizm potansiyeli", Buldan Sempozyumu Bildiri Kitabı. Cilt 1.ss.233–242, Denizli.

Kurum, E. 1992. Beynam Muhafaza Ormanı ve Yakın Çevresinin Ankara Kenti Rekreasyon Sistemi Açısından Koruma-Kullanım ve Planlama İlkelerinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 133 s.

Lane B. 2005. "Sustainable rural tourism strategies: A tool for development and conservation", RIAT Revista Interamericana de Ambiente y Turismo. Vol.1, número 1, Interamerican Journal of Environment and Tourism, ss.12-18.

Liu, A., 2006. "Tourism in rural areas: Kedah, Malaysia", *Tourism Management*, 27, ss. 878-889.

Markwell, K. W. 1997. Dimensions of photography in a naturebased tour. Annals of Tourism Research, 24(1), 131-155.

Mısırlı, İ., 2002. Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü. ISBN: 975-8326-31-7 Detay Yayınları, Ankara.

Milohnic, I., Bonifacic, J. C. 2014. Global Trends Affecting Camping Tourism; Managerial Challanges and Solutions. *Toursim and Hospitality Managment* 2014, (s. 380-393).

Navarro M., M., Pedraja M., Vinzón M.I. 2015. Sustainability ındicators of rural tourism from the perspective of the rresidents, Tourism Geographies, 17:4, ss. 586-602.

Olcay, A., Turhan, U. 2017. Türkiye'de Glamping Hizmeti Veren İşletmelerin Sahip ve Yöneticilerinin "Yeni Turizm Trendi Glamping" ile İlgili Görüşleri (Muğla ve Antalya Örneği). Gaziantep University Journal of Social Sciences, 16(4), 980-996.

Özdemir, B., Polat, A. 2014 The evaluation of user preferences: the case of urban parks in Konya. The Journal of MacroTrends in Energy and Sustainability, Macro Journals.

Özgüç, N. 1998. Turizm Coğrafyası. Özellikler. Bölgeler, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Özkatar Kaya, E., Sarıtaş, N., Yıldız, K.., Kaya, M. 2018. Sedanter olan ve olmayan bireylerin fiziksel aktivite ve yaşam tatmin düzeyleri üzerine araştırma. Celal Bayar Üniversitesi *Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 89- 94.

Özyaba, M., 2001. Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylalarında Eko Turizm Olanaklarının Araştırılması ve Kentsel Bölgesel Ekonomiye Olan Etkileri. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Doktora Tezi. Trabzon.

Pirselimoğlu Batman, Z., Özer, P., Ayaz, E. 2019. The evaluation of ecology-based tourism potential in coastal villages in accordance with landscape values and user demands: The Bursa Mudanya-Kumyaka case. 26 (2), 165-178.

Pouya, S., Bayramoğlu, E., Demirel, Ö. 2015. Şifa bahçesi tasarım yöntemlerinin araştırılması. Kastamonu Üni., *Orman Fakültesi Dergisi*, 15 (1): s. 15-25.

Ross, S., Wall, G. 1999. "Ecotourism: towards congruence between theory and practice", *Tourism Management* 20, ss. 123-132.

Saarinen, J. 2006. Traditions of Sustainability in Tourism Studies. Annals of Tourism Research, 33(4): 1121-1140.

Sabancı, G. 2016. Öğretim Elemanlarının Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Sayan, S. 1990. Antalya kenti kıyı bandının gezi (promenad) alanı olarak değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Sayan, S. 1998. Antalya Kıyı Bandındaki Bazı Turizm Amaçlı Tesislerin Peyzaj Mimarlığı Yönünden İrdelenmesi Üzerinde Bir Araştırma. A.Ü. fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Doktora Tezi. Ankara.

Scharpf, H. 1999. Sürdürülebilirlik Açısından Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Turizm Politikasındaki Görevleri. 21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları (ss. 17-24). Derleyen Semra Atabay. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.

Sertkaya, Ş. 2001. Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. A.Ü. fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı A.B.D. Doktora Tezi. Ankara.

Sontag, S. 1977. On Photography New York: Farrar, Straus and Giroux, pp: 154.

Soykan, F. 2003. "Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi", Ege Coğrafya Dergisi, No: 12,İzmir, ss.1-11.

Şenol, F. 2011. Kamp ve Karavan Turizmi. N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Ed.) içinde, Turistik Ürün Çeşitlendirmesi (2. b., s. 481-499). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Şimşek, D.S., Korkut, A.B. 2009. Kıyı şeridi rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde bir yöntem uygulaması: Tekirdağ merkez ilçe örneği. Tekirdağ *Ziraat Fakültesi Dergisi.* 6(3): 315-327.

Sözen, N., Şahin, Ş. 1988. Kamping, Planlama-Uygulama-İşletme. Peyzaj Mimarisi Derneği Yayınları. Ankara.

Teymur, N. 1993. Phototourism or the social epistemology of photography in tourism. Tourism in Focus, 6(6).

Tolukan E. 2010. Niğde Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, Türkiye.

Topay, M. 2003. Bartın-Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreasyon-Turizm Kullanımları Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 210 s.

Topay, M., Koçan, N. 2009. Kamping/Çadırlı Kamp İçin Alan Kriterlerinin Belirlenmesi ve Bartın-Uluyayla'da Örnek Bir Uygulama. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi(1), 116-128.

Torkildsen, G. 2005. Leisure And Recreation Management (5th Edition), London. TUİK (2013), Seçilmiş Göstergelerle Düzce. ISBN 978-975-19-6071-9.

Tuna, M. 2007. Turizm, Çevre ve Toplum. Ankara: Detay Yayıncılık.

Ulrich, R. S. 1981. Natural versus urban scenes: Some psychological effects. Environment and Behaviour, 13(5), s. 523-556.

Uyanık, H.S. 2016. Yeni Kent Kurgusunda Rekreatif Yeşil Alanlar ve Parklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Weaver, D.B. 1999. Magnitude of Ecotourism in Costa Rica and Kenya. Annals of Tourism Research, Vol:26 No:4 pp:792-816

Wike, H. K. 2015. Examining the relationship between physical activity, psychological well-being, and stress in a college population. Master thesis. The University of Tennessee, Chattanooga

Yaşar, G. 2002. Kahramanmaraş İlinde Ekoturizm Olanaklarının İncelenmesi ve Potansiyel Alanların Tespiti. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş.

Yaşar, Y., Düzgüneş, E. 2013. Peyzaj tasarımına sürdürülebilirlik kavramının entegrasyonu: bir stüdyo çalışması, İnönü Üniversitesi *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3 (7), 31-43

Yaşartürk, F., Akyüz, H., Karataş, İ. 2017. Rekreatif etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin serbest zamanda sıkılma algısı ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası *Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* (UKSAD), 3(Special Issue 2), 239-252.

Yener, D., Güzel, M. 2019. Evaluation of besıktas abbasaga park plants in the context of ecological tolerance criteria. Research in Landscape and Ornamental Plants. Ed. M. Zencirkıran, Gece Kitabevi, pp. 63-83

Yılmaz, B. 2006. Bartın İli ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerini Etkileyen İklim Parametrelerinin Analizi ve Değerlendirilmesi. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 8 (9): 33-41.

Yücedağ, C., Kaya, L.G., Çetin, M. 2018. Identifying and assessing environmental awareness of hotel and restaurant employees' attitudes in the Amasra District of Bartin Environmental Monitoring and Assessment, 190 (60): 1-8.

Zhang, Z., Chen, W. 2019. A systematic review of the relationship between physical activity and happiness. Journal of Happiness Studies, 20(4), 1305-1322. Doi: 10.1007/s10902-018-9976-0